

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA

Katarina KERČ

**ANALIZA POZNAVANJA PREDPISANIH ZAHTEV IN
STANDARDOV NAVZKRIŽNE SKLADNOSTI NA
KMETIJSKIH GOSPODARSTVIH V SLOVENIJI**

MAGISTRSKO DELO

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA

Katarina KERČ

**ANALIZA POZNAVANJA PREDPISANIH ZAHTEV IN
STANDARDOV NAVZKRIŽNE SKLADNOSTI NA KMETIJSKIH
GOSPODARSTVIH V SLOVENIJI**

MAGISTRSKO DELO

**ANALYSIS OF THE KNOWLEDGE OF CROSS COMPLIANCE
REQUIREMENTS AND STANDARDS AMONG THE FARMERS IN
SLOVENIA**

M. SC. THESIS

Ljubljana, 2016

Na podlagi Statuta Univerze v Ljubljani ter po sklepu Senata Biotehniške fakultete z dne 25. 09. 2013 je bilo potrjeno, da kandidatka izpolnjuje pogoje za **magistrski Podiplomski študij bioloških in biotehniških znanosti ter opravljanje magisterija znanosti s področja agronomije**. Za mentorja je bil imenovan prof. dr. Andrej Udovč.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Luka JUVANČIČ
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: doc. dr. Matjaž GLAVAN
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Član: prof. dr. Martin PAVLOVIČ
Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije

Datum zagovora:

Podpisana izjavljam, da je magistrsko delo rezultat lastnega raziskovalnega dela. Izjavljam, da je elektronski izvod identičen tiskanemu. Na univerzo neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravici shranitve avtorskega dela v elektronski obliki in reproduciranja ter pravico omogočanja javnega dostopa do avtorskega dela na svetovnem spletu preko Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete.

Katarina KERČ

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Md
DK	UDK 338.43.02: 005.942: 63: 659.2: 061 (043.3)
KG	kmetijska politika/ navzkrižna skladnost/ kmetijsko svetovanje/ kmetijsko gospodarstvo/ kmetje/ svetovalna služba/ svetovanje/ izobraževanje/
AV	KERČ, Katarina, univ. dipl. inž. agronomije
SA	UDOVČ, Andrej (mentor)
KZ	SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Podiplomski študij bioloških in biotehniških znanosti, področje agronomije
LI	2016
IN	ANALIZA POZNAVANJA PREDPISANIH ZAHTEV IN STANDARDOV NAVZKRIŽNE SKLADNOSTI NA KMETIJSKIH GOSPODARSTVIH V SLOVENIJI
TD	Magistrsko delo
OP	XVII, 102, [15] str., 8 pregl., 78 sl., 3 pril., 82 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	V magistrski nalogi analiziramo poznavanje predpisanih zahtev in standardov navzkrižne skladnosti na slovenskih kmetijskih gospodarstvih. Namen naloge je bil ugotoviti stopnjo poznavanja predpisanih zahtev in standardov navzkrižne skladnosti (pravil o navzkrižni skladnosti) na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji. Stopnjo poznavanja pravil o navzkrižni skladnosti smo v raziskavi opredelili, glede na zaporedje AKAP metode. Dejansko stopnjo poznavanja pravil pa smo opredelili z rezultati upravnih in kontrolnih pregledov Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP), ki predstavlja plačilno agencijo Slovenije. Rezultati raziskave so pokazali, da je poznavanje predpisanih zahtev in standardov navzkrižne skladnosti na slovenskih kmetijskih gospodarstvih zadovoljivo, tako glede na oceno s pomočjo zaporedja AKAP, kot tudi glede na rezultate upravnih in kontrolnih pregledov ARSKTRP. Poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti je v veliki meri odvisno od neprestanih sprememb sistema navzkrižne skladnosti in je sorazmerno enakomerno porazdeljeno po OE KGZS, z večjim deležem ugotovljenih kršitev CC izstopajo OE KGZS z bolj intenzivnim kmetijstvom. Poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti je odvisno od starosti nosilca kmetijskega gospodarstva. Analiza je pokazala, da nosilci do starosti 36 let bolje poznajo pravila. Prav tako je poznavanje pravil odvisno od velikosti kmetijskega gospodarstva. Rezultati naloge kažejo, da na kmetijskih gospodarstvih večjih od 15 ha bolje poznajo pravila o navzkrižni skladnosti, kot na manjših od 15 ha. Analiza rezultatov je prav tako pokazala, da svetovalna služba slovenskim kmetijam še vedno predstavlja poglobljen vir informacij o pravilih o navzkrižni skladnosti. Obstaja tudi povezava med številom izvedenih informativnih kontrol svetovalcev in številom ugotovljenih kršitev CC po OE KGZS, kar nakazuje na to, da je pristen stik med svetovalcem in nosilcem še vedno najpomembnejši način izobraževanja kmetov.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Md
 DC UDC 338.43.02: 005.942: 63: 659.2: 061 (043.3)
 CX common agricultural policy /cross compliance/farm advisory sistem/ farm/ farmers/
 farm advisory service/ advising/ education/
 AU KERČ, Katarina
 AA UDOVČ, Andrej (supervisor)
 PP SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
 PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Postgraduate Study of Biological and
 Biotechnical Studies, Field: Agronomy
 PY 2016
 TI ANALYSIS OF THE KNOWLEDGE OF CROSS COMPLIANCE
 REQUIREMENTS AND STANDARDS AMONG THE FARMERS IN
 SLOVENIA
 DT M.Sc. Thesis
 NO XVII, 102, [15] p., 8 tab., 78 fig., 3 ann., 82 ref.
 LA sl
 AL sl/en
 AB In the Master's Thesis we analyze the knowledge of cross compliance requirements and
 standards among the farmers in Slovenia. The purpose of the study was to determine the
 level of knowledge of cross compliance requirements and standards (cross-compliance
 rules) on agriculture holdings in Slovenia. The level of knowledge of the cross compliance
 are defined as satisfying, according to the AKAP sequence methods and also according to
 the level of knowledge of the cross compliance rules, we have identified with the results of
 the administrative and on the spot checks of the Agency for Agricultural Markets and Rural
 Development (AAMRD), which represents the paying agency Slovenia. The results showed
 that the knowledge of the cross-compliance requirements and standards on the Slovenian
 holdings is satisfactory, both in terms of assessment through the AKAP sequence method, as
 well as the results of the administrative and on the spot checks AAMRD. Knowing the
 cross-compliance is more dependent on the constant changes in cross-compliance system
 and is relatively evenly distributed throughout the RU CAFS, with a greater proportion of
 CC infringements stand RU CAFS with more intensive agriculture. Knowing the cross-
 compliance rules also depends on the age of the farmer. The analysis showed that farmers
 under the age of 36 years have better knowledge about rules. Knowledge of the rules also
 depends on the size of the holding. The project results show that farms larger than 15
 hectares are more familiar with cross-compliance rules, such as smaller than 15 hectares.
 Analysis of the results also showed that Advisory Service still represents to Slovenian farms
 a key source of information on cross compliance rules. There is also a correlation between
 the number of checks carried out for consultants and the number of CC infringements
 detected in single RU CAFS. That fact indicates that a genuine contact between the
 consultant and the farmer is still the most important way of educating the farmers.

KAZALO VSEBINE

	str.
KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	III
KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
KAZALO VSEBINE	V
KAZALO PREGLEDNIC	VII
KAZALO SLIK	VIII
KAZALO PRILOG	XIV
OKRAJŠAVE IN SIMBOLI	XV
SLOVARČEK	XVII
1 UVOD	1
1.1 POVOD ZA RAZISKAVO	1
1.2 NAMEN RAZISKAVE	2
1.3 DELOVNA HIPOTEZA	2
2 PREGLED OBJAV	4
2.1 KMETIJSTVO V SLOVENIJI	4
2.1.1 Velikostna struktura kmetijskih gospodarstev	5
2.1.2 Struktura kmetijske delovne sile na kmetijskih gospodarstev	5
2.2 SKUPNA KMETIJSKA POLITIKA	6
2.2.1 Skupna kmetijska politika v Evropski uniji	6
2.2.2 Skupna kmetijska politika v Sloveniji	17
2.3 NAVZKRIŽNA SKLADNOST	18
2.3.1 Razvoj navzkrižne skladnosti in pravne podlage	18
2.3.2 Pomen navzkrižne skladnosti	21
2.3.3 Navzkrižna skladnost v Sloveniji	25
2.4 SISTEM KMETIJSKEGA SVETOVANJA	29
2.4.1 Sistem kmetijskega svetovanja v EU	29
2.4.2 Sistem kmetijskega svetovanja v Sloveniji	31
2.5 AKAP METODA	34
2.6 OCENA SISTEMA NAVZKRIŽNE SKLADNOSTI	36

3	MATERIAL IN METODE	39
3.1	OBMOČJE RAZISKAVE	39
3.2	METODE DELA	40
3.2.1	Zbiranje podatkov	40
3.2.2	Statistična obdelava podatkov	41
4	REZULTATI	43
4.1	ANALIZA PODATKOV ARSKTRP	43
4.1.1	Analiza izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti po področjih v letih 2007-2015 po območnih enotah KGZS	43
4.1.2	Analiza izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti v letih 2007-2015 po območnih enotah KGZS	54
4.2	ANALIZA REZULTATOV ANKETE	67
4.2.1	Analiza rezultatov ankete za kmetijska gospodarstva	67
4.2.2	Analiza rezultatov ankete za kmetijske svetovalce	75
4.2.3	Analiza AKAP	82
5	RAZPRAVA IN SKLEPI	88
5.1	RAZPRAVA	88
5.2	SKLEPI	92
6	POVZETEK (SUMMARY)	93
6.1	POVZETEK	93
6.2	SUMMARY	94
7	VIRI	95
	ZAHVALA	
	PRILOGE	

KAZALO PREGLEDNIC

	str.
Preglednica 1: Porazdelitev predpisanih zahtev ravnanja in standardov za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju po področjih navzkrižne skladnosti za obdobje SKP 2007-2014	24
Preglednica 2: Porazdelitev predpisanih zahtev ravnanja in standardov za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju po področjih navzkrižne skladnosti za obdobje SKP 2015-2020	24
Preglednica 3: Status anketiranih nosilcev kmetijskih gospodarstev (N = 238)	68
Preglednica 4: Odstotek izvedenih kontrol navzkrižne skladnosti (N = 238)	73
Preglednica 5: Povezanost spremenljivk s Pearsonovim koeficientom korelacije	74
Preglednica 6: Povezanost spremenljivk s Pearsonovim koeficientom korelacije	74
Preglednica 7: Povezanost spremenljivk s Pearsonovim koeficientom korelacije	75
Preglednica 8: Izvedene kontrole navzkrižne skladnosti (N = 238). *Korelacija je signifikantna pri 0.05 stopnji značilnosti	82

KAZALO SLIK

	str.
Slika 1: Število PZR in standardov navzkrižne skladnosti v obdobju 2005 – 2016. Prikazano je število zahtev navzkrižne skladnosti predpisanih z Uredbo o navzkrižni skladnosti po posameznem letu (Uredbe, ki urejajo pravila o navzkrižni skladnosti, 2005 – 2016)	25
Slika 2: Zneski znižanj plačil upravičencem v obdobju 2007 - 2015. Prikazani so zneski znižanj plačil za posamezno leto (Poročila za navzkrižno ..., 2016)	27
Slika 3: Organigram Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) (Katalog informacij javnega ..., 2016)	32
Slika 4: Razporeditev OE KGZS v Sloveniji (Območne enote ..., 2016)	39
Slika 5: Odstotek kršitev CC na področju A v obdobju 2007-2015 po posamezni OE KGZS. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)	43
Slika 6: Odstotek kršitev CC na področju A po posamezni OE KGZS v obdobju 2007-2015. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)	43
Slika 7: Odstotek kršitev CC na področju B v obdobju 2007-2015 po posamezni OE KGZS. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016).	44
Slika 8: Odstotek kršitev CC na področju B po posamezni OE KGZS v obdobju 2007-2015. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)	45
Slika 9: Odstotek kršitev CC na področju C v obdobju 2007-2015 po posamezni OE KGZS. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)	46
Slika 10: Odstotek kršitev CC na področju C po posamezni OE KGZS v obdobju 2007-2015. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016).	46
Slika 11: Odstotek kršitev CC na področju D v obdobju 2007-2014 po posamezni OE KGZS. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)	47

Slika 12: Odstotek kršitev CC na področju D po posamezni OE KGZS v obdobju 2007-2014. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)	47
Slika 13: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Brežice v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	48
Slika 14: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Celje v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	48
Slika 15: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Kočevje v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	49
Slika 16: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Koper v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	49
Slika 17: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Kranj v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	50
Slika 18: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Ljubljana v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	50
Slika 19: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Maribor v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	51
Slika 20: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Murska Sobota v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	51
Slika 21: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Nova Gorica v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	52
Slika 22: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Novo mesto v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	52
Slika 23: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Postojna v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	53
Slika 24: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Ptuj v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	53
Slika 25: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Slovenj Gradec v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)	54
Slika 26: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 po posamezni OE KGZS (Evidenca CC ..., 2016)	55

Slika 27: Odstotek kršitev CC po posamezni OE KGZS v obdobju 2007-2015. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)	56
Slika 28: Obarvane OE KGZS glede na povprečje števila ugotovljenih kršitev CC v obdobju 2007-2015. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)	57
Slika 29: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2007. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)	57
Slika 30: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2008. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)	58
Slika 31: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2009. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)	58
Slika 32: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2010. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)	59
Slika 33: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2011. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)	60
Slika 34: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2012. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)	60
Slika 35: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2013. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)	61
Slika 36: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2014. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)	61
Slika 37: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2015. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)	62
Slika 38: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Koper. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	62

Slika 40: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Postojna. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	63
Slika 41: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Nova Gorica. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	63
Slika 42: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Maribor. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	64
Slika 43: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Brežice. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	64
Slika 44: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Murska Sobota. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	64
Slika 45: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Kranj. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	65
Slika 46: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Novo mesto. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	65
Slika 47: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Slovenj Gradec. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	65
Slika 48: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Ptuj. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	66
Slika 49: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Celje. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	66
Slika 50: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Ljubljana. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R2 (Evidenca CC ..., 2016)	66
Slika 51: Porazdeljenost anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS	67
Slika 52: Usmerjenost anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS	68

Slika 53: Starostna skupina anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS	69
Slika 54: Izobrazba anketiranih kmetijskih gospodarstev	70
Slika 55: Velikost anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS	70
Slika 56: Prejemanje subvencij anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS	71
Slika 57: Ocena anketiranih kmetijskih gospodarstev o kvaliteti pridobljenih informacij s strani svetovalnih služb o pravilih navzkrižne skladnosti po OE KGZS	72
Slika 58: Ocena anketiranih kmetijskih gospodarstev o kvaliteti pridobljenih informacij o pravilih navzkrižne skladnosti iz Priročnika za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva po OE KGZS	72
Slika 59: Ocena anketiranih kmetijskih gospodarstev o kvaliteti pridobljenih informacij s strani medijev (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...) o pravilih navzkrižne skladnosti po OE KGZS	73
Slika 60: Ugotovitve kontrole navzkrižne skladnosti (N = 100)	74
Slika 61: Porazdeljenost anketiranih kmetijskih svetovalcev po OE KGZS	75
Slika 62: Področje specializacije anketiranega kmetijskega svetovalca	76
Slika 63: Povprečna velikost kmetij na območju dela anketiranih kmetijskih svetovalcev po OE KGZS	76
Slika 64: Ocena anketiranih kmetijskih svetovalcev o kvaliteti pridobljenih informacij z izobraževanji o pravilih navzkrižne skladnosti (MKGP, ARSKTRP) po OE KGZS	77
Slika 65: Ocena anketiranih kmetijskih svetovalcev o kvaliteti pridobljenih informacij o pravilih navzkrižne skladnosti iz Priročnika za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva po OE KGZS	78
Slika 66: Ocena anketiranih kmetijskih svetovalcev o kvaliteti pridobljenih informacij s strani medijev (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...) o pravilih navzkrižne skladnosti po OE KGZS	79
Slika 67: Ocena zavedanja o navzkrižni skladnosti na območju na katerem dela anketirani svetovalec	79
Slika 68: Odstotek anketiranih kmetijskih svetovalcev, ki opravlja kontrole navzkrižne skladnosti	80

Slika 69: Število opravljenih kontrol navzkrižne skladnosti po OE KGZS. N = 4450	80
Slika 70: Pripravljenost kmetijskih gospodarstev dopustiti informativni pregled za navzkrižno skladnost na kmetijskem gospodarstvu	81
Slika 71: Razlog zavrnitve informativnega pregleda za navzkrižno skladnost na kmetijskem gospodarstvu	81
Slika 72: Ugotovitve informativnega pregleda za navzkrižno skladnost na kmetijskem gospodarstvu	82
Slika 73: AKAP zaporedje pri anketiranih kmetijskih gospodarstvih. Prikazani so odstotki po fazah zaporedja s standardno napako. Prikazana je trendna logaritmična črta z enačbo in R2 vrednostjo	83
Slika 74: AKAP zaporedje pri anketiranih kmetijskih svetovalcih. Prikazani so odstotki po fazah zaporedja s standardno napako. Prikazana je trendna logaritmična črta z enačbo in R2 vrednostjo	84
Slika 75: AKAP zaporedje na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji po OE KGZS	85
Slika 76: AKAP zaporedje na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji glede na starost nosilcev	85
Slika 77: AKAP zaporedje na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji glede na velikost kmetijskega gospodarstva	86
Slika 78: AKAP zaporedje na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji, ki so oziroma niso prejemniki subvencij	87

KAZALO PRILOG

str.

PRILOGA A Anketa za kmetijska gospodarstva

PRILOGA B Anketa za kmetijske svetovalce

PRILOGA C Razporeditev občin in izpostav po OE KGZS v Sloveniji

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

AKAP	Sistem zaporedje faz zavesti, znanja, sprejetja in spremembe v načinu kmetovanja.
ARSKTRP	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
BDP	Bruto domačega proizvoda
BSE	Bovine Spongiform Encephalopathy = bolezen norih krav
CAP	Common Agricultural Policy = Skupna kmetijska politika
CC	Cross compliance = navzkrižna skladnost
COM	Evropska komisija
DKOS	Standardi navzkrižne skladnosti za dobro kmetijsko in okoljsko stanke zemljišč
DŽ	plačila za dobrobit živali
EK	plačila za ekološko kmetovanje
EKJS	Evropski kmetijski jamstveni sklad
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
EU	Evropska unija
EUA	Evropsko obračunsko enoto (EUA). EUA je predhodnica EURA
EUR	Evropska denarna valuta
FAS	Farm advisory system = sistem kmetijskega svetovanja
GAEC	Good agricultural and enviromental conditions =Standardi navzkrižne skladnosti za dobre kmetijske in okoljske pogoje
GVŽ	Glava velike živine
IEEP	Inštitut za evropsko okoljsko politiko
KGZS	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KIS	Kmetijski inštitut Slovenije
KOPOP	kmetijsko okoljska podnebna plačila
KZU	Kmetijska zemljišča v uporabi
LEADER	Podpora za lokalni razvoj
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
OE	Območna enota
OE KGZS	Območna enota Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije
OECD	Organisation for Economic Co-operation and developement = Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
OMD	plačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetovanje
področje A	Predpisane zahteve ravnanja navzkrižne skladnosti za varovanje okolja
področje B	Predpisane zahteve ravnanja navzkrižne skladnosti za varovanje zdravja ljudi in živali
področje C	Predpisane zahteve ravnanja navzkrižne skladnosti za ugodno počutje živali
področje D	Standardi navzkrižne skladnosti za dobre kmetijske in okoljske pogoje
PZR	Predpisane zahteve ravnanja
SKP	Skupna kmetijska politika
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SUT	Inštrumenti enotne skupne ureditve trga
TSE	Transmisivne spongiforme encefalopatije
URSPK	Uprava Republike Slovenije za pospeševanje kmetijstva

SLOVARČEK

Agenda 2000: sporazum iz leta 2003, ki je okoljski vidik pri kmetovanju razširil še na vidik zagotavljanja kakovosti in varnosti hrane ter na vidik zagotavljanja dobrega počutja živali.

Cross Compliance: pravila o navzkrižni skladnosti predstavljajo predpisane zahteve ravnanja in standarde s področja okolja, podnebnih sprememb in dobrega kmetijskega stanja zemljišč; javnega zdravja, zdravja živali in rastlin; ter dobrobiti živali.

Farm advisory system: sistem kmetijskega svetovanja

Fischlerjeva reforma: reforma SKP iz leta 2003, s katero je navzkrižna skladnost postala obvezna.

Food security: varnost hrane in živil

Health check: zdravstveni pregled posamezne reforme SKP

MacSharry reforma: reforma SKP iz leta 1992, ki je vključila okoljski vidik pri kmetovanju, začetek navzkrižne skladnosti.

Targeting: ciljna usmerjenost

1 UVOD

1.1 POVOD ZA RAZISKAVO

Skupna kmetijska politika (SKP) je bila sprejeta leta 1962, kot partnerstvo med kmetijstvom in družbo, med Evropo in njenimi kmeti (The history ..., 2016). Glavni cilji SKP se tekom različnih programskih obdobj ne spreminjajo in so zagotavljanje primernega življenjskega standarda za kmete ter zagotavljanje stabilne in varne preskrbe s hrano po sprejemljivih cenah za potrošnike. Tekom programskih obdobj se SKP razlikuje le v prioritetah.

Leta 1999 se je s sprejetjem nove reforme (The Common ..., 2000) v SKP vključila tudi uvedba okoljevarstvenih standardov (okoljska navzkrižna skladnost) (Daneu, 2009). V letu 2003 je bila, s tako imenovano Fischlerjevo reformo, v SKP uvedena obvezna skupna navzkrižna skladnost (Daneu, 2009), ki je zajemala pravila, ki zadevajo področja zdravja ljudi, živali in rastlin ter varovanje okolja (Inštrumenti ..., 2016). Z zdravstvenim pregledom (Health Check) SKP iz leta 2008 je bil sistem navzkrižne skladnosti (Health Check ..., 2016) izoblikovan v celoti, in kot tak je bil v uveljavi v obdobju programa 2007-2014.

S prehodom v programsko obdobje SKP 2015-2020 v sistem navzkrižne skladnosti ni bilo vpeljanih bistvenih novosti. Zaradi poenostavitve je bilo število zakonskih pravil navzkrižne skladnosti zmanjšano z 18 na 13, število obveznih standardov o vzdrževanju zemljišč v skladu z dobrimi kmetijskimi in okoljskimi pogoji pa s 15 na 7. Seznam pravil o navzkrižni skladnosti je bil poenostavljen in izključena so bila pravila, ki niso določala jasnih in preverljivih obveznosti za kmete.

Države članice morajo sistem navzkrižne skladnosti uporabljati za vsa neposredna plačila – nevezana ali vezana – v okviru prvega stebra SKP. Uporabljati ga morajo tudi za osem ukrepov iz drugega stebra SKP (COM ..., 2007) in dve plačili v vinskem sektorju.

Pravila o navzkrižni skladnosti mora izpolnjevati vsako kmetijsko gospodarstvo, ki je prejemnik EU sredstev. V primeru neizpolnjevanja zahtev navzkrižne skladnosti se plačilo kmetijskemu gospodarstvu zniža ali pa se ga izključi iz plačil sistema ukrepov kmetijske politike. Zato je zelo pomembno, da je kmet primerno poučen o samem sistemu navzkrižne skladnosti in vplivu tega sistema na okolje in konec koncev tudi na zmanjševanje plačil zaradi neizpolnjevanja zahtev in standardov navzkrižne skladnosti.

1.2 NAMEN RAZISKAVE

Osnovni cilj raziskave je bil ugotoviti stopnjo poznavanja predpisanih zahtev in standardov navzkrižne skladnosti (pravil o navzkrižni skladnosti) na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji. Stopnjo poznavanja pravil o navzkrižni skladnosti smo v raziskavi opredelili, glede na zaporedje AKAP metode. Dejansko stopnjo poznavanja pravil pa smo opredelili z rezultati upravnih in kontrolnih pregledov Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP), ki predstavlja plačilno agencijo Slovenije.

Raziskovalni cilji te naloge so:

- Določiti stopnjo poznavanja sistema navzkrižne skladnosti med slovenskimi kmeti. Poznavanje sistema navzkrižne skladnosti na ravni Slovenije ocenjujemo za zadovoljivo stopnjo, če več kot 50 % slovenskih kmetov pozna sistem navzkrižne skladnosti, in sicer da poznajo predpisane zahteve in standarde.
- Oceniti stopnjo kmetovega zavedanja o vlogi navzkrižne skladnosti in vplivu navzkrižne skladnosti na celotno plačilo.
- S pomočjo pregleda stopnje ugotovljenih nepravilnosti z naslova navzkrižne skladnosti v obdobju 2007 – 2015, oceniti ali se slovenska kmetijska gospodarstva uspešno prilagajajo na spremembe pravil o navzkrižni skladnosti.

Z raziskavo poskušamo tudi prispevati k boljšemu poznavanju pravil o navzkrižni skladnosti ter preučiti razloge, zakaj kmetijska gospodarstva ne izpolnjujejo pravil navzkrižne skladnosti in predstaviti osnovno idejo o tem kako bi lahko to odpravili.

Raziskava bo pripomogla k temu, da se znanje o navzkrižni skladnosti na nivoju države popravi in sicer na način, da se pripravi primerni program dela in aktivnosti ter informacijsko kampanjo, v kateri bi bil predvsem poudarek na točkah, ki se bodo znotraj te raziskave pokazale kot najbolj občutljive.

Raziskava je razdeljena v dva sklopa. S prvim sklopom smo želeli prikazati dejansko stanje izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti, z drugim pa sklopom pa potencialno poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti.

1.3 DELOVNA HIPOTEZA

Opređeljene cilje bomo poskušali doseči s preverjanjem temeljne hipoteze in izvedenih tez, ki jih bomo preverjali na vzorcu ciljne skupine.

Temeljna hipoteza, ki jo postavljamo na osnovi opredeljenih ciljev, je:

- Ht: Stopnja poznavanja pravil o navzkrižni skladnosti na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji je različna.

V Sloveniji je znanje, zavedanje in sprejem sistema navzkrižne skladnosti, kot mehanizma SKP pomanjkljivo. Znanje, zavedanje in sprejem sistema se je v obdobju SKP 2007-2013 iz leta v leto krepilo na nivoju celotne države. Prilagoditve načina kmetovanja zaradi sistema navzkrižne skladnosti niso zadovoljive na nivoju celotne države.

Za preverjanje osnovne hipoteze postavljamo naslednje teze:

- T1: Stopnja poznavanja pravil o navzkrižni skladnosti na kmetijskih gospodarstvih se razlikuje glede na območne enote Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS).
- T2: Stopnja poznavanja pravil o navzkrižni skladnosti na kmetijskih gospodarstvih se razlikuje glede na velikost kmetijskega gospodarstva.
- T3: Stopnja poznavanja pravil o navzkrižni skladnosti na kmetijskih gospodarstvih se razlikuje glede na starost nosilca kmetijskega gospodarstva.
- T4: Stopnja poznavanja pravil o navzkrižni skladnosti na kmetijskih gospodarstvih se razlikuje glede na to ali je kmetijsko gospodarstvo prejemnik subvencij ali ne.

2 PREGLED OBJAV

2.1 KMETIJSTVO V SLOVENIJI

Slovenija se v evropskem merilu s svojo velikostjo 20.273 km² uvršča med manjše evropske države. Značilnost Slovenije je raznolikost pokrajine in prehodna geografska umeščenost v evropski prostor, kar se odraža v raznolikih naravnih pogojih po posameznih delih Slovenije in raznolikih kulturnih značilnostih (Cunder in Erjavec, 1997).

Raznolikost pokrajine se kaže tudi v raznoliki strukturi rabe zemljišč. Raba zemljišč pa je tudi pokazatelj samega položaja in pomena kmetijstva v Sloveniji (Cunder in Erjavec, 1997). Iz dejanske rabe zemljišč, ki jo ločimo na kmetijske in nekmetijske rabe, je mogoče razbrati kateri deli Slovenije so kmetijsko bolj razviti in kateri deli Slovenije so za kmetijstvo neprimerni. Velik delež površin poraščenih z gozdom, velik delež površin za obdelovanje neprimernih ter velik delež kmetijskih površin, primernih za travnike in pašnike, so najbolj opazne značilnosti pokrajine v Sloveniji (Rihter, 2012). Kmetovanje na teh območjih ob povišanih stroških ne dosega visoke produktivnosti.

Če podrobneje analiziramo dejansko rabe kmetijskih zemljišč, lahko ugotovimo, da so območja, v katerih prevladuje trajno travinje, primernejša za živinorejsko proizvodnjo. Območja, kjer prevladuje njivska raba, so primerna tako za poljedelsko, živinorejsko kot tudi vrtnarsko usmeritev kmetij. Setvena struktura njiv se prilagaja tržnim zahtevam, povečuje se površina z oljnicami, suhimi stročnicami, zelenjadnicami in krmnimi košeninami, zmanjšuje pa površine s krompirjem, hmeljem in koruzo (za zrnje in silažo) (Splošne informacije ..., 2016).

V Sloveniji je mogoče po statističnih podatkih opaziti trend povečevanja povprečne velikosti kmetijskih gospodarstev. Povprečna velikost kmetijskih gospodarstev se večja obratno sorazmerno glede na število vseh kmetijskih gospodarstev v Sloveniji. Manjša se število manjših kmetijskih gospodarstev (Splošne informacije ..., 2016). Na celotnem ozemlju Slovenije se površina kmetijskih zemljišč zmanjšuje. Vzroke za zmanjševanje kmetijskih zemljišč so proučevali v različnih zaključnih delih (npr. Kuplenk, 2012), navedli so zaraščanje, širjenje urbanih naselij in pozidave kmetijskih zemljišč ter gradnja prometne infrastrukture.

Prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev v Sloveniji je naravnano k vidiku zmanjšanja porabe dela in večanja produktivnosti (Splošne informacije ..., 2016).

Kmetijstvo v Sloveniji dosega 2,1 % deleža bruto domačega proizvoda (BDP). Ta podatek Slovenijo uvršča med države srednje in vzhodne Evrope z nižjim deležem kmetijstva v BDP (Kovač, 2002). Delež BDP v slovenskem kmetijstvu v zadnjem obdobju pada.

2.1.1 Velikostna struktura kmetijskih gospodarstev

V Sloveniji je okoli 75 tisoč kmetijskih gospodarstev aktivnih kmetijskih gospodarstev (Slovensko kmetijstvo ..., 2014). Po podatkih Statističnega Urada RS (SURS) število kmetijskih gospodarstev v Sloveniji ves čas upada in je v letu 2013 v Sloveniji znašalo 72.377 kmetijskih gospodarstev (Kmetijska gospodarstva ..., 2013). Glede na podatke SURS-a iz leta 2000 se je število kmetijskih gospodarstev v Sloveniji zmanjšalo za 17 %, kar ne letni ravni znaša približno 1,3 % znižanje števila kmetijskih gospodarstev (Kmetijska gospodarstva ..., 2000; Kmetijska gospodarstva ..., 2013). Združevanje in odkup oziroma prevzem manjših kmetijskih gospodarstev je razlog za povečanje povprečne velikosti kmetijskih gospodarstev (Slovensko kmetijstvo ..., 2014). Po podatkih SURS-a se je povprečna velikost slovenskega kmetijskega gospodarstva povečala iz 5,6 ha v letu 2000, na 6,6 ha kmetijske zemlje v rabi (KZU) v letu 2013 (Kmetijska gospodarstva ..., 2000; Kmetijska gospodarstva ..., 2013).

Po podatkih SURS-a se vztrajno manjša število kmetijskih gospodarstev, ki redijo živino. Število kmetijskih gospodarstev v letu 2013, ki se ukvarjajo z živinorejo, se je glede na število iz leta 2000 zmanjšalo za 25 % (Kmetijska gospodarstva ..., 2000; Kmetijska gospodarstva ..., 2013). Združevanje in odkup oziroma prevzem manjših kmetijskih gospodarstev pa ni samo razlog za povečanje povprečne velikosti kmetijskega gospodarstva temveč tudi razlog za povečanje števila in deleža kmetijskih gospodarstev, ki redijo več kot 20 glav živine (GVŽ) na kmetijsko gospodarstvo (Slovensko kmetijstvo ..., 2014).

2.1.2 Struktura kmetijske delovne sile na kmetijskih gospodarstvih

Starostna struktura kmetijske delovne sile je v Sloveniji neugodna, prav tako pa je neugodna tudi struktura izobrazbe. To je stanje, ki je bilo preučevano v različnih zaključnih nalogah (npr. Zajc, 2007).

V letu 2010 je bilo 30,5 % kmetijskih gospodarstev v Sloveniji z nosilci starejšimi od 65 let, le na 4,4 % kmetijskih gospodarstev pa so bili nosilcev mlajši od 35 let (Slovensko kmetijstvo ..., 2014).

Po podatkih KIS iz leta 2014, je bilo v Sloveniji v letu 2013 le 11,6 % kmetijskih gospodarstev, katerih nosilci so imeli formalno izobrazbo (Slovensko kmetijstvo ..., 2014). Neugodna starostna in izobrazbena struktura zavirata hitrejšo prestrukturiranje slovenskega kmetijstva (Kovač, 2002).

Po podatkih SURS-a je imelo v letu 2010 64 % vseh nosilcev kmetijskih gospodarstev le praktične izkušnje v kmetijstvu, različne tečaje iz kmetijstva je imelo opravljenih 27 % vseh nosilcev, nižjo poklicno oziroma srednjo poklicno izobrazbo iz kmetijstva je v letu 2010 imelo 5 % nosilcev kmetijskih gospodarstev, srednjo strokovno izobrazbo iz

kmetijstva je imelo 3 % vseh nosilcev in višješolsko oziroma visokošolsko izobrazbo iz kmetijstva pa je imelo le 1 % nosilcev kmetijskih gospodarstev v letu 2010 (Kmetijska gospodarstva ..., 2010).

V Sloveniji je tip kmetovanja raznolik, še vedno sta najbolj zastopani panogi živinoreja in poljedelstvo. Sledijo še vinogradništvo, sadjarstvo, vrtnarstvo in hmeljarstvo (Kmetijska gospodarstva ..., 2010).

2.2 SKUPNA KMETIJSKA POLITIKA

2.2.1 Skupna kmetijska politika v Evropski uniji

Po koncu druge svetovne vojne, je bilo resno pomanjkanje hrane. V tem času in zaradi tega razloga se je rodila zamisel o Skupni kmetijski politiki (SKP).

Z veljavo Rimske pogodbe, ki je bila podpisana leta 1957, so intervencijski mehanizmi na ravni Evropske gospodarske skupnosti, predhodnice današnje Evropske skupnosti, zamenjali posamezne obstoječe kmetijske politike držav članic. Z Rimsko je bil vzpostavljen skupni trg za šest ustanovnih držav članic, ki so prenesle sistem nacionalnih intervencijskih mehanizmov na raven Skupnosti (Skupna kmetijska politika ... MKGP, 2016).

Tako je nastala skupna kmetijska politika. Skupna politika je pomenila in še vedno pomeni partnerstvo med kmeti in Skupnostjo ter omogoča, da se brez izkrivljanja konkurence v vseh državah članicah Evropske unije (EU) razvija enotni kmetijski trg (Skupna kmetijska politika ..., 2012).

Kmetijstvo že od nekdaj velja za posebno panogo, ker je odvisno od podnebnih razmer in geografskih danosti. Zaradi te odvisnosti posledično prihaja do sistematičnega neravnovesja med ponudbo in povpraševanjem. To neravnovesje pomeni močno nihanje cen in prihodkov.

Povpraševanje po kmetijskih proizvodih se z nihanjem cen le malo spreminja in je neelastično, kar posledično vodi v togost ponudbe na svetovnem trgu, saj so proizvodni cikli dolgi in proizvodni dejavniki pa ostajajo nespremenljivi. Zato lahko velika ponudba kmetijskih proizvodov naenkrat povzroči velik padec cen, nezadostna ponudba kmetijskih proizvodov pa velik porast cene. Vse to je razlog za nenehno nestabilnost trgov kmetijskih proizvodov.

Prav zagotavljanje stabilnosti preskrbe potrošnikov s kmetijskimi proizvodi preko zagotavljanja uravnoveženega dohodka kmetijskim gospodarstvom s cenovnimi podporami je bil eden izmed dveh primarnih ciljev SKP. Z vzpostavitvijo tega cilja se je v SKP uveljavil tudi pojem prehranska varnost oziroma food security. Drugi cilj SKP v kontekstu

povojne obnove Evrope pa je bil spodbujanje dviga storilnosti v agroživilski verigi in uvozna zaščita. Mehanizem ciljnih cen in mehanizem uvozne zaščite sta se v sklopu SKP izkazala kot uspešna mehanizma za doseganju prehranske varnosti v EU.

SKP je pomembna skupna politika EU in kot taka pomeni prvo skupno politiko EU. Brez SKP ne bi bilo mogoče uvesti carinske unije in notranjega trga. SKP je vključena v stalni reformni proces, posledice za to pa izvirajo tako iz določil posameznega programskega obdobja SKP, ki se skozi prakso izkažejo kot neustrezna, kot tudi iz samega razvoja ekonomskega intervencionizma s širokimi ekonomskimi in političnimi posledicami na notranje in zunanje odnose EU (Erjavec in sod., 2007).

Cilji Rimske pogodbe so se tekom reform SKP prilagajali in nekoliko spreminjali. Dodani so bili tudi nekateri novi cilji SKP in sicer:

- Ekonomske narave: v program SKP je bil vključen cilj za zagotavljanje prehranske varnosti s pomočjo vzdržne kmetijske proizvodnje ter izboljšanje konkurenčnosti in porazdelitve vrednosti v prehranjevalni verigi,
- Okoljske narave: v program SKP je bil vključen cilj za trajnostno rabo naravnih virov in zmanjšanje podnebnih sprememb in
- Teritorialne narave: v program SKP je bil vključen cilj za zagotavljanje gospodarskega in družbenega razvojnega spreminjanja podeželskih območij.

Razvoj SKP poteka od vsega začetka. SKP se ves čas spreminja in je v časovnem obdobju obstoja doživela pet velikih reform. Vse reforme so SKP spreminjale in preoblikovale, zanimivo pa je, da glavni cilji opredeljeni z Rimsko pogodbo ostajajo in niso prešli v pozabo. Najnovejše reforme SKP so reforma iz leta 2003 (vmesni pregled), reforma iz leta 2009 („sistematski pregled“) in reforma iz leta 2013 (za finančno obdobje 2014–2020).

Temelj SKP je bil, že vse od njenega nastanka, vzpostavitev zaščitne politike do kmetijstva, ki se je v preteklosti odražal zlasti na visokih cenovnih podporah. Visoke cenovne podpore so po reformah v devetdesetih skoraj v celoti nadomestila neposredna plačila (Erjavec in sod., 2007).

SKP se je od začetkov januarja 1962 tradicionalno financirala iz enega samega sklada, Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada (EKUJS). Leta 1964 se je sklad razdelil na dva dela, na jamstveni in usmerjevalni oddelek, ki sta delovala na podlagi različnih pravil:

- Naloga jamstvenega oddelka je bila financiranje stroškov, nastalih pri izvajanju tržne in cenovne politike. Za stroške je značilna njihova nepredvidljivost, zato se med finančnim letom sredstva, predvidena za njihovo kritje, na podlagi dopolnitev in sprememb proračuna prilagajajo dejanskim potrebam. Praviloma je jamstveni oddelek EKUJS v celoti financiral tudi tržne intervencije.

- Usmerjevalni oddelek je bil namenjen financiranju ukrepov strukturne politike in razvoja podeželja. V nasprotju z jamstvenim oddelkom EKUJS je usmerjevalni oddelek sklada temeljil na načelu sofinanciranja.

V letu 1988 je bila z medinstitucionalnim sporazumom uvedena stroga proračunska disciplina, ki naj bi omejila rast odhodkov za sredstva skupne kmetijske politike uvedena stroga proračunska disciplina (Inštrumenti ..., 2016).

Po podpisu Maastrichtske pogodbe in zasedanju Evropskega sveta v Edinburgu (decembra 1992) je bil sprejet Delorsov sveženj II o proračunski disciplini za obdobje 1993–1999. Delorsov sveženj II je podaljšal veljavnost načel iz leta 1988, hkrati pa izboljšal položaj Evropskega parlamenta glede obveznih odhodkov, ki se krijejo iz jamstvenega oddelka EKUJS (Inštrumenti ..., 2016).

Agenda 2000 je povzela kmetijsko smernico v okviru finančne perspektive 2000–2006. Hkrati so se z novo Uredbo Sveta (ES) št. 1258/1999 iz leta 1999 določili načini financiranja skupne kmetijske politike.

Slad EKUJS je bil 1. januarja 2007 nadomeščen z Evropskim kmetijskim jamstvenim skladom (EKJS) in Evropskim kmetijskim skladom za razvoj podeželja (EKSRP) (Uredba Sveta (ES) št. 1698/2005 ..., 2005).

EKJS financira oziroma skupaj z državami članicami sofinancira odhodke za enotno skupno ureditev trga, neposredna plačila kmetijam, finančni prispevek Unije za razširjanje informacij in promocijo kmetijskih proizvodov na notranjem trgu in v tretjih državah ter različne posebne in delne odhodke Unije, kot so veterinarske dejavnosti ter zbiranje in uporaba genskih virov.

Iz EKSRP se sofinancirajo izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja, kmetijsko-okoljski ukrepi, izboljšanje kakovosti življenja na podeželskih območjih, spodbujanje diverzifikacije podeželskega gospodarstva ter gradnja lokalnih zmogljivosti (pobuda Leader).

Jamstveni oddelek je vedno sodil med obvezne odhodke proračuna Unije, ki izhajajo neposredno iz pogodbe ali v skladu z njo sprejetih aktov. Po drugi strani pa so bili odhodki usmerjevalnega oddelka EKUJS opredeljeni kot neobvezni.

KRONOLOŠKI PREGLED EVROPSKE KMETIJSKE POLITIKE:

Leto 1957

Podpisana je bila Rimska pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (današnje EU). Podpisalo jo je šest ustanovnih držav članic. Z Rimsko pogodbo sta bila opredeljena dva ključna cilja za kmetijstvo, in sicer cenovno dostopno hrano za vse

državljanke EU in finančno dostojno življenje za kmete (Skupna kmetijska politika ..., 2016).

Leto 1962

Oblikuje se enotni notranji trg s kmetijskimi proizvodi na ravni EU. Referenčna valuta enotnega kmetijskega trga EU je evropska obračunska enota (EUA). EUA je predhodnica EURA in je v letu 1962 predstavljala vrednost enega USD (Skupna kmetijska politika ..., 2012).

Obdobje med leti 1963 - 1967

Z namenom spodbujanja in povečevanja učinkovitosti kmetijskega trga se uvedejo zajamčene cene za glavne. V tem obdobju je SKP, kot edini politiki na ravni EU, namenjen največji delež proračuna EU. V letu 1970 je ta delež znašal 87 % proračuna EU. Po tem obdobju se z uvajanjem drugih politik EU delež proračuna, namenjenega SKP, manjša (Kronološki pregled ..., 2016).

Obdobje med leti 1970 – 1980

V tem obdobju nastopi kriza SKP. Na skupnem kmetijskem trgu pride do kolapsa. Proizvodnja hrane se zaradi učinkovitega subvencioniranja cen veča. Na skupnem kmetijskem trgu se pojavijo viški hrane, kmetijska gospodarstva v EU proizvedejo več, kot prebivalstvo EU porabi. Začnejo se ustvarjati zaloge, kar pomeni padec cen na svetovnem nivoju. Stroški cenovnega uravnavanja so vedno višji, kar privede do zahtev po reformi SKP. SKP v tem obdobju pomembne finančne podpore namenja zlasti kmetijam v hribovitih območjih in območjih z omejenimi možnostmi (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1971

EU odpre trg za uvoz kmetijskih proizvodov iz držav v razvoju (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1973

V letu 1973 se obstoječi skupini držav članic EU pridružijo nove članice, in sicer Danska, Irska in Združeno kraljestvo. Posledica razširitve obsega EU se kaže tudi na občutno večjem staležu ovac in uvedbi posebnih pogojev za tradicionalni britanski uvoz živil (zlasti sladkorja iz držav Commonwealtha in masla iz Nove Zelandije). Zaradi vseh teh sprememb stroški SKP narastejo (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1975

SKP še naprej pospešuje uvoz iz držav partneric iz skupine afriških, karibskih in pacifiških držav (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1981

S pristopom Grčija med države članice EU naenkrat poraste količina sredozemskih proizvodov (npr. oljk) v okviru SKP (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1984

Z letom 1984 je SKP sprejela prvi ukrep za kontrolo presežne proizvodnje. Uvedene so bile mlečne kvote, ki so omejile količine, ki jih lahko proizvedejo posamezni kmetje. S tem ukrepom je SKP poskušala zaustaviti nadaljnje padanje cen (Skupna kmetijska politika ..., 2012).

Leto 1986

K EU pristopita Španija in Portugalska. Ti dve novi državi članici povzročita povečanje skupne proizvodnje sadja in zelenjave, oljčnega olja in vina (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1988

Štiri leta po uvedbi mlečnih kvot so sprejeti nadaljnji ukrepi za zmanjševanje presežne proizvodnje in izdatkov. SKP uvede t.i. praho, kar pomeni, da kmet dobi plačilo, da pusti del svojega zemljišča neobdelanega. Z uvedbo prahe so se omejili skupni izdatki v kmetijstvu. SKP pričinja z uvajanjem novih določb SKP, in sicer se pojavijo vzgibi za izboljšanje kmetijske infrastrukture, izobraževanje in okolju prijaznejše kmetovanje (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1990

V SKP se vnaša vse več poudarka o dobrem počutju živali in varstvu potrošnikov EU. Razlog za slednje so pojavi BSE ali bolezen norih krav, kontaminirano oljčno olje, dioksin v živalski krmi (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1991

Delež proračuna, ki ga zavzema SKP pada in v letu 1991 SKP predstavlja 65 % proračuna EU.

Leto 1992

Na področju SKP se izvede vrsta reform. Reforme sovpadajo s svetovnim vrhom o okolju v Riu iz leta 1992, na katerem je prvič uvedeno načelo trajnostnega razvoja. Posledica reform je uvedba plačil neposredne pomoči in manjšanje subvencioniranja cen (Skupna kmetijska politika ..., 2012).

Reforma leta 1992: veliki preobrat

Do leta 1992 je bilo jasno, da je SKP uresničila svoje cilje, ki si jih je zastavila v letu 1962. Preskrba s hrano je bila zanesljivo vzpostavljena, začeli so se pojavljati vse večji presežki. Razlog za to se skriva v politiki zajamčenih cen, ki so bile v primerjavi s cenami na svetovnem trgu zelo visoke, in politiki neomejenega zajamčenega odkupa. Za uravnoteženje med povpraševanjem in ponudbo na enotnem kmetijskem trgu je bila potrebna reforma SKP, v okviru katere je sistem zajamčenih cen nadomestil sistem neposredne dohodkovne podpore (Inštrumenti ..., 2016).

Za kompenzacijo izpada dohodkov zaradi občutnega znižanja zajamčenih cen poljščin so uvedena neposredna plačila na hektar. Pri izdelkih živalskega izvora je znižane cene za goveje meso nadomestilo izplačevanje premij na glavo živine. Tovrstna neposredna plačila na hektar in premije na glavo živine so bila uvrščena v „modro škatlo“ Svetovne trgovinske organizacije (Inštrumenti ..., 2016).

Reforma iz leta 1992 uvede tudi sheme, ki spodbujajo kmete k okolju prijaznejšemu in manj intenzivnemu kmetovanju, tržne ukrepe pa so dopolnili spremljevalni ukrepi na strukturni ravni (Inštrumenti ..., 2016).

Obdobje med leti 1992 – 1993

SKP se dopolni z ukrepi, ki spodbujajo naložbe v kmetijstvu, izobraževanje ter izboljšave pri predelovanju in trženju tradicionalnih in regionalnih živil (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1994

Svetovno trgovanje je deležno liberalizacije in sicer zmanjšanja podpore za kmete, uvoznih dajatev in izvoznih subvencij, kar je posledica sklepa mednarodnega trgovinskega pogajanja, znanega pod imenom Urugvajski krog (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1995

K EU se pridružijo nove države članice Avstrija, Finska in Švedska. Posledica novih pristopov je sprejem posebnih ukrepov za kmete na območjih z omejenimi možnostmi, ki

so pogosto izpostavljena hribovitim in arktičnim razmeram. Površina gozda v EU se na račun pristopnih držav članic poveča za 70 % (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 1999

Pokaže se ponovna potreba po reformi SKP. Sprejme se Agenda 2000, t.j. program reform SKP, usmerjen v prihodnost. Ta reforma dejansko pomeni nadaljevanje reforme iz leta 1992. Agenda 2000 uvede niz ukrepov za spodbujanje gospodarskega, socialnega in kulturnega razvoja kmetijskih območij. Z Agendo 2000 postane razvoj podeželja osrednji element SKP (Kronološki pregled ..., 2016).

Leta 1999 je v Berlinu potekalo srečanje 15 držav članic. Na tem srečanju so države članice sprejele predloge navedene v Agendi 2000 in istočasno pozvale Komisijo EU, naj vzpostavi vmesni pregled SKP v letu 2002 (Inštrumenti ..., 2016).

Agenda 2000: nova etapa, ki dopolnjuje reformo iz leta 1992

Evropski svet je leta 1997 v Luksemburgu sklenil, da mora biti evropsko kmetijstvo večnamensko, trajnostno, konkurenčno in porazdeljeno po vsem ozemlju, ter opredelil strateške cilje nove reforme (Inštrumenti ..., 2016).

V skladu s sporazumom, sklenjenim na Evropskem svetu v Berlinu 24. in 25. Marca 1999, so bili poglobitni cilji reforme (Inštrumenti ..., 2016):

- nova uskladitev notranjih cen s tistimi na svetovnem trgu, ki bi jo delno nadomestili z neposrednimi plačili kmetom;
- uvedba okoljevarstvenih standardov v državah, za katere je bilo izpolnjevanje standardov pogoj za pridobitev plačil (okoljska navzkrižna skladnost), in uvedba možnosti zmanjšanja plačil (modulacija) za financiranje ukrepov za razvoj podeželja;
- nadgradnja sklepov konference v Corku leta 1996 in krepitev veljavnih strukturnih, zlasti kmetijsko-okoljskih, ukrepov v okviru nove politike razvoja podeželja, ki so jo poimenovali „drugi steber skupne kmetijske politike“;
- proračunska stabilizacija s strogim finančnim okvirom za obdobje 2000–2006.

Leto 2001

Začenja se novi krog trgovinskih pogajanj v okviru t.i. razvojne agende iz Dohe (Krog pogajanj ..., 2016). EU in Združene države Amerike nameravajo še nadalje zmanjšati interne podpore za kmete in hkrati na svojih trgih zagotoviti boljši dostop za kmetijski uvoz iz držav v razvoju (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 2002

EU kot del svoje podpore državam v razvoju prevzame pobudo in 50 najrevnejšim državam na svetu v okviru pobude ponudi brezcarinski dostop za vse vrste blaga (razen vojaške strojne opreme) (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 2003

Na podlagi Agende 2000 in prejšnjih reform, EU uvede obsežnejši paket reform SKP. Plačila kmetom večinoma niso več vezana na količino, ki jo proizvajajo. Namesto tega kmetje prejmejo neposredna plačila, ki temeljijo na predhodnih zneskih podpore SKP. Vendar prejmejo nižje plačilo, če ne izpolnjujejo standardov za okolju prijazno proizvodnjo, varnost hrane in dobro počutje živali. Uveden je sistem, pri katerem se neposredna plačila zmanjšujejo, denar pa se prenese v razvoj podeželja. Ta sistem se ne uporablja za manjše kmetije (Skupna kmetijska politika ..., 2012).

Reforma junija 2003: usmeritev v skupno kmetijsko politiko, ki temelji na nevezani pomoči

Smisel vmesnega pregleda ustreznosti reforme Agenda 2000 je bil zajet v štirih glavnih ciljnih (Inštrumenti ..., 2016):

- evropsko kmetijstvo še bolj povezati s svetovnimi trgi,
- pripraviti širitev EU,
- bolje zadostiti novim zahtevam družbe na področju okolja in zagotavljanja kakovosti proizvodov,
- skupno kmetijsko politiko bolj približati zahtevam tretjih držav.

V juniju 2003 je v Luksemburgu potekalo zasedanje kmetijskih ministrov EU. Na tem srečanju je bil sklenjen sporazum, ki je imel močen vpliv na SKP v nadaljevanju. S sporazumom so se uvedli novi ukrepi oziroma mehanizmi SKP (Inštrumenti ..., 2016):

- uvedena so bila nevezana plačila na proizvedene količine. Namen teh pomoči je bilo lažje tržno usmerjanje kmetijskih gospodarstev in zmanjšanje neuravnoteženosti enotnega kmetijskega trga. Oblikovala so se tudi enotna plačila na kmetijsko gospodarstvo z namenom vzpostavitve stabilnosti prihodkov kmetijskih gospodarstev;
- uveden je bil mehanizem navzkrižne skladnosti („cross-compliance“). Gre za vzpostavitev določenih meril na področju okolja in javnega zdravja, ki so bila pogoj za izplačilo celotnih enotnih plačil na kmetijsko gospodarstvo;
- potekla je uskladitev s predpisi Svetovne trgovinske organizacije, saj je bil končni cilj nevezanosti pomoči, da se omogoči vključitev sheme enotnih plačil v „zeleno škatlo“;

- izvedena je bila javna prerazporeditev pravic do plačil, dodeljenih posameznim kmetijskim gospodarstvom, na podlagi zgodovinskih referenc, z dvema mehanizmoma: modulacijo, ki omogoča prenos sredstev med stebroma skupne kmetijske politike, da bi tako okrepili razvoj podeželja, in možno uvedbo regionalnega modela nevezanih pomoči, s katerim bi uskladili plačila na hektar, izračunana po ozemeljskih merilih;
- uvedeno je bilo skupno prilagodljivo upravljanje, ki državam članicam omogoča, da nekatere parametre nove skupne kmetijske politike uporabijo na različne načine, prilagojene potrebam in specifikam posamezne države članice;
- uvedeno je bilo načelo finančne discipline, ki je bilo uvedeno v finančni perspektivi za obdobje 2007–2013 in v skladu s katerim je bil zamrznjen proračun prvega stebra skupne kmetijske politike in predpisane obvezne letne zgornje meje. Evropske institucije so za njihovo spoštovanje dobile možnost, da višino veljavne neposredne pomoči linearno znižajo;

Leto 2004

V letu 2004 se izvede največja širitev EU. K EU pristopi 10 držav (Ciper, Estonija, Češka, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija). Število držav članic se tako poveča na 25. Nove članice podvojijo kmečko prebivalstvo v EU, ki zdaj obsega tudi mnoge samooskrbne kmetije (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 2005

Razvoj podeželja dobi nove temelje, s katerimi se spodbujajo bolj raznolike dejavnosti na podeželju, ohranja okolje in naravni habitat, podpira trajnostno in učinkovito kmetovanje in visokokakovostni proizvodi ter spodbuja inovativnost in nove tehnologije. Politika razvoja podeželja se izvaja z regionalnimi ali nacionalnimi programi, strateške smernice EU pa določajo splošno usmeritev (Kronološki pregled ..., 2016).

Leto 2007

K EU pristopita še Bolgarija in Romunija. Evropska unija tako šteje 27 držav članic in več kot 500 milijonov prebivalcev. Posledično se spremeni podoba kmetijstva in podeželja (Kronološki pregled ..., 2016).

Leta 2007 se vzpostavi enotna skupna ureditev trga, kar je dejansko pomenilo le združitev 21 že obstoječih mehanizmov skupnih ureditev trga v en mehanizem (Uredba Sveta (ES) št. 1234/2007 ..., 2007).

Z Lizbonsko pogodbo se je za skupno kmetijsko politiko uvedel postopek soodločanja kot „redni zakonodajni postopek“, ki je nadomestil postopek posvetovanja (Inštrumenti ..., 2016).

Leto 2008

V letu 2008 je bila SKP znova deležna sprememb. Spremembe so obsegale še podrobnejšo uravnoteženje skupnega kmetijskega trga, dodatne pogoje v zvezi z varnostjo hrane, podnebnimi spremembami, gospodarjenjem z vodo, obnovljivimi viri energije in biotsko raznovrstnostjo.

20. novembra 2008 je Svet na zasedanju kmetijskih ministrov EU sprejel politični sporazum o reviziji Skupne kmetijske politike - pregled »zdravstvenega stanja« (Kronološki pregled ..., 2016).

„Sistematski pregled“ iz leta 2009: utrditev okvira reforme iz leta 2003

Z „zdravstvenim pregledom“ so se izvedle naslednje spremembe: (Inštrumenti ..., 2016):

- okrepitev nevezanih plačil v obliki postopne odprave preostalih plačil, vezanih na proizvodnjo, in njihove vključitve v shemo enotnega plačila na kmetijo;
- delno preusmeritev sredstev iz prvega stebra v korist razvoja podeželja s povečanjem stopnje modulacije neposredne pomoči;
- uvedba prožnejših pravil glede javnih intervencij in nadzora ponudbe.

Leto 2011

Začne se priprava na novo programsko obdobje SKP. Osnujejo se izhodišča nove reforme SKP, ki so okrepitev gospodarske in ekološke konkurenčnosti kmetijskega sektorja, spodbujanje inovacij, spopadanje s podnebnimi spremembami ter podpiranje delovnih mest na podeželju (Skupna kmetijska politika ..., 2012).

Reforma 2013: Skupna kmetijska politika proti letu 2020

Reforma iz leta 2013 predstavlja trenutno zadnjo fazo procesa reform SKP.

Smernice skupne kmetijske politike za obdobje 2014–2020 so (Inštrumenti ..., 2016):

- prehod z nevezanih pomoči na sistem večnamenske podpore. Nevezana plačila se ponovno združujejo v plačila s posebnimi cilji, hkrati pa se odpravljajo vse zgodovinske reference (ciljna usmerjenost ali „targeting“).
- enotna plačila na kmetijo nadomešča plačilni sistem po stopnjah ali plasteh s 7 komponentami:
 - 1) „osnovno plačilo“ na hektar;
 - 2) dodatna pomoč za nadomestilo stroškov, povezanih z zagotavljanjem okoljskih javnih dobrin, za katere trg ne zagotavlja plačila (ekološka ali „zelena“ komponenta);
 - 3) dodatno plačilo mladim kmetom;

- 4) prerazporeditveno plačilo, s katerim se lahko kmetom dodeli dodatna podpora za prvih 30 hektarov;
 - 5) dodatna dohodkovna podpora na območjih s posebnimi naravnimi omejitvami;
 - 6) na proizvodnjo vezane pomoči zaradi gospodarskih ali socialnih razlogov;
 - 7) vzpostavitev poenostavljenega sistema za male kmete, ki prejemajo manj kot 1250 EUR. Nove pomoči na hektar bodo namenjene samo aktivnim kmetom. Obojnice neposrednih plačil za vsako državo članico bodo postopno prilagojene tako, da bodo do leta 2019 pri vseh dosegle minimalno plačilo na hektar v evrih (t. i. zunanja konvergenca);
- utrditev dveh stebrov skupne kmetijske politike: prvi steber, iz katerega se financirajo neposredna plačila in tržni ukrepi, se v celoti financira iz EKJS; drugi steber za razvoj podeželja sloni na sofinanciranju. Odpravljena je modulacija neposrednih pomoči v prid drugega stebra, ki se nadomesti z obveznim zmanjšanjem osnovnih plačil od 150.000 EUR naprej („postopno zniževanje“). Po drugi strani so se povečale možnosti za prerazporeditve v novem sistemu neposrednih plačil za aktivne kmete (večnamensko usmerjanje). Povečala se je tudi prožnost med stebroma: od leta 2015 imajo države članice možnost, da prvotno dodeljena sredstva prenašajo v obeh smereh (do 15 % iz prvega v drugi steber, iz drugega v prvi steber pa do 25 % za nekatere države članice);
 - instrumenti enotne skupne ureditve trga (SUT) se združijo v „varnostne mreže“, katerih uporaba je omejena na cenovne krize in motnje na trgih. Potrjena je odprava vseh ukrepov nadzora nad ponudbo: sistem kvot za sladkor se bo iztekel leta 2017, pravice do zasaditve vinogradov bodo leta 2016 nadomeščene s sistemom dovoljenj. Pred novim sistemom za mleko, predvidenim za leto 2015, je bil sprejet „mini sveženj za mleko“. Nova enotna skupna ureditev trga uvaja tudi novo krizno rezervo za primere motenj na trgih; ta rezerva se bo financirala z letnim zmanjšanjem neposrednih plačil, kar lahko znaša 400 milijonov evrov;
 - bolj celosten, ciljno naravnan in teritorialen pristop k razvoju podeželja. Predvideno je boljše usklajevanje ukrepov za podeželje s preostalimi strukturnimi skladi. Široka paleta obstoječih orodij v drugem stebru skupne kmetijske politike je poenostavljena in se osredotoča na podpiranje konkurenčnosti, inovacij, „na znanju“ temelječega kmetijstva, mladih kmetov na začetku dejavnosti, trajnostnega upravljanja naravnih virov in uravnoteženega teritorialnega razvoja.

Leto 2015

SKP je edina integrirana politika v EU, ki je v letu 2015 predstavlja približno 40 % proračuna EU ali približno 0,43 % BDP. Politiko financirajo same države članice s prispevki, in sicer bogatejše države SKP prispevajo več finančnih sredstev kot revnejše (Kronološki pregled ..., 2016).

2.2.2 Skupna kmetijska politika v Sloveniji

Strategija razvoja slovenskega kmetijstva, sprejeta 1993, je v ospredje koncepta razvoja slovenskega kmetijstva postavila kombinacijo ekosocialnega in tržnega modela, ki temelji na družinskih kmetijah, kar je preučevala Marko v zaključnem delu v letu 2009. To je strategija kmetijstva, ki poleg ekonomske funkcije, upošteva tudi več funkcionalnosti v kmetijstvu v smislu trajnostnega varovanja okolja in ohranitve delovnih mest, ter poseljenost podeželja. Slovenija s SKP poskuša ohraniti mnogo namensko kmetijstvo in kmetijstvo, ki ohranja strukture kmetijskih gospodarstev, poseljenost podeželja in kulturno krajino ter poskuša povečati konkurenčnost in učinkovitost kmetijske pridelave (Izhodišča Slovenije ..., 2010).

Osamosvojitve države Slovenije in prehod v tržno gospodarstvo je povzročilo velike spremembe v slovenski kmetijski politiki. Pričele so se tudi aktivnosti za pristop Slovenije v EU. Posledica pristopnih pogajanj je tudi, da so se morali ukrepi slovenske kmetijske politike po vsebini in obliki prilagoditi ukrepom SKP EU. Vse aktivnosti so bile v večji meri usmerjene v prevzemanje sprejetih reform, vzpostavitev ustreznih administrativnih in kontrolnih sistemov ter vzpostavljanje kmetijske institucionalne infrastrukture (Izhodišča Slovenije ..., 2010). Vse te spremembe so, skupaj s spremembami v mednarodnem okolju, vplivale na ekonomska gibanja v kmetijstvu in s tem tudi na dohodkovni položaj kmetijstva. V letu 2002 so bila končana pogajanja z EU in končana je bila tudi faza intenzivnih sprememb v kmetijski politiki (Rednak in sod. 2003, 13). Obdobje od 1998 do 2008 je za Slovenijo predstavljalo fazo tranzicije in intenzivnega uvajanja pravil SKP.

V Sloveniji cilje kmetijske politike predstavljajo (Marko, 2009):

- stabilna pridelava varne, kakovostne in čim cenejše hrane
- zagotavljanje prehranske varnosti in čim višje stopnje samooskrbe,
- ohranjanje poseljenosti in obdelanosti podeželja ter krajine
- trajno ohranjanje rodovitnosti kmetijskih zemljišč
- varstvo kmetijskih zemljišč pred onesnaževanjem in nesmotrno rabo
- ohranjanje in izboljšanje virov za trajnostno pridelavo hrane,
- trajno povečanje konkurenčne sposobnosti kmetijstva,
- zagotavljanje primerne dohodkovne ravni kmetijskim gospodarstvom
- uresničevanje načel varstva okolja in ohranjanja narave, ter genskih in drugih virov.

Strategija razvoja kmetijstva opredeljuje vizijo in cilje razvoja kmetijstva v Sloveniji v naslednjem srednjeročnem obdobju do leta 2020. Strategija kmetijstva v Sloveniji predstavlja trud, da kmetijska dejavnost na trajnosten način zagotovi zadostne količine hrane za naraščajoče prebivalstvo pri tem pa upošteva vidike varovanja okolja ter zagotavlja ustrezno socialno ekonomski položaj kmetijskih pridelovalcev in javnih dobrin, ki jih pričakuje družba (Skupna kmetijska politika MKGP, 2016).

V ospredju nove strategije je definiranje razvoja kmetijstva skozi cilje trajnostnega razvoja, ki temelji na upoštevanju ekonomske, okoljske in socialne funkcije kmetijstva. Vloga kmetijstva je s tem postavljena v širši kontekst, saj se poleg osnovne proizvodne funkcije upošteva večnamenska vloga kmetijstva v obliki zagotavljanja javnih dobrin kot so varovanje okolja, dobrobit živali, pridelava varne in kakovostna hrane in krme ter doprinos kmetijstva k uravnoteženem razvoju podeželja (Skupna kmetijska politika MKGP, 2016).

Reforme SKP so tudi v Sloveniji v zadnjih letih prispevale k večji tržni naravnosti ter preusmeritvi k trajnostnemu razvoju in k zagotavljanju javnih dobrin. Slovenija si kot država članica prizadeva za nadaljnjo krepitev večnamenske vloge kmetijstva tudi v okviru SKP (Skupna kmetijska politika MKGP, 2016).

Tudi v Sloveniji se sredstva v okviru SKP zmanjšujejo. V primerjavi s finančnim okvirom 2007–2013 so se tudi v Sloveniji z novim programom SKP najbolj zmanjšala neposredna plačila in plačila vezana na tržne ukrepe. Sloveniji je v okviru SKP za obdobje 2014–2020 namenjenih 1,7 mrd EUR, od tega za I. steber, ki ga predstavljajo neposredna plačila in podpora trgu, 814,5 mio EUR, in II. stebru, ki ga predstavlja program razvoja podeželja, 838 mio EUR. Obe področji sta tesno prepleteni, zato ju je treba celovito in dosledno urejati (Skupna kmetijska politika MKGP, 2016).

2.3 NAVZKRIŽNA SKLADNOST

2.3.1 Razvoj navzkrižne skladnosti in pravne podlage

Pravni začetki navzkrižne skladnosti segajo v reformo SKP iz leta 1992. Cilj t.i. »MacSharryevo« reforme SKP iz leta 1992 je bil vključitev okoljski vidik pri kmetovanju (The Development ..., 2004).

"MacSharry" reforma SKP je uvedla le skromno mero prostovoljnega izpolnjevanja okoljske navzkrižne skladnosti v nekaterih elementih skupne kmetijske politike (Background paper ..., 2004).

Leta 2000 se je okoljski vidik z vmesnim sporazumom t.i. »Agendo 2000« razširil še na vidik zagotavljanja kakovosti in varnosti hrane ter na vidik zagotavljanja dobrega počutja živali. Za t.i. prostovoljno izpolnjevanje navzkrižne skladnosti so se takrat odločile le

posamezne države članice, in sicer Danska, Francija, Grčija, Nizozemska in Združeno kraljestvo (The Development ..., 2004).

V letu 2003 je z vmesnim pregledom reforme SKP navzkrižna skladnost pridobila daljnosežni vidik SKP. Navzkrižna skladnost je z t.i. Fischlerjevo reformo in z Uredbe Sveta (ES) št. 1782/2003 iz leta 2003 postala obvezna in enotno plačilo na kmetijo je postalo pogojeno z upoštevanjem navzkrižne skladnosti s področja okolja, varne hrane, zdravja in dobrega počutja živali ter ohranitve kmetij in dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev (The Development ..., 2004).

V Uredbi Sveta (ES) št. 1782/2003 iz leta 2003 so v 3., 4. in 5. členu opredeljena pravila za sistem navzkrižne skladnosti. Podrobnejša opredelitev predpisanih zahtev ravnanja (PZR) s področij javnega zdravja, zdravja živali in rastlin; okolja ter dobrega počutja živali je zajeta v Prilogi III te uredbe, kjer so navedeni tudi pravni okvirji izvajanja PZR. Seznam Dobri kmetijski in okoljski pogoji je v Uredbi Sveta (ES) št. 1782/2003 iz leta 2003 opredeljen v Prilogi IV Dobri kmetijski in okoljski pogoji (GAEC).

PZR-ji v tej Uredbi Sveta (ES) št. 1782/2003 iz leta 2003 temeljijo na že obstoječih veljavnih direktivah in uredbah EU. GAEC-i pa so standardi, za katere mora posamezna država članica na nacionalni ali regionalni ravni določiti minimalne zahteve za dobre kmetijske in okoljske pogoje, ob upoštevanju posebnih značilnosti zadevnih območij, vključno z razmerami prsti in podnebja, obstoječimi sistemi kmetovanja, rabo zemljišč, kolobarjem, načini kmetovanja in strukturami kmetijskih gospodarstev (Uredba Sveta (ES) št. 1782/2003 ..., 2003). Podrobnejša pravila za izvajanje sistema navzkrižne skladnosti, kot je časovni okvir, stopnja kontrole, pravila za izvedbo kontrol na kraju samem, pravila izračuna znižanj, so se leto kasneje opredelila z Uredbo Komisije (ES) št. 796/2004 iz leta 2004. Podrobnejša pravila za izvajanje navzkrižne skladnosti so v Uredbi Komisije (ES) št. 796/2004 iz leta 2004 opredeljene v Naslovu III_Preverjanja, Poglavju III_Preverjanja v zvezi z navzkrižno skladnostjo in v Naslovu IV_Podlaga za izračun pomoči, znižanj in izključitev, Poglavju II_Ugotovitve v zvezi z navzkrižno skladnostjo (Uredba Komisije (ES) št. 796/2004 ..., 2004).

V primeru neupoštevanja oziroma kršenja predpisov s področja navzkrižne skladnosti, se po pravilih opredeljenih z Uredbo Komisije (ES) št. 796/2004 iz leta 2004, neposredna plačila kršiteljem znižajo na ustrezno raven, z upoštevanjem nevarnosti in škode, ki je bila storjena, lahko pa se jim je ta pravica tudi odvzeta. Ta sredstva se najmanj v 85 odstotkih stekajo nazaj v EKJS, do 25 odstotkov tako pridobljenih sredstev pa lahko posamezna država članica obdrži kot nadomestilo za upravljanje sistema (Analysis of the ..., 2004).

Vmesni sistematski pregled leta 2009 je pokazal potrebo po spremembi zakonodaje na področju SKP. V letu 2009 je Uredbo Sveta (ES) št. 1782/2003 iz leta 2003 nadomestila Uredba Sveta (ES) št. 73/2009 iz leta 2009 in Uredbo Komisije (ES) št. 796/2004 iz leta

2004 je nadomestila Uredba 1122/2009. Z Uredbo Sveta (ES) št. 73/2009 iz leta 2009 so se razširila področja uporabe navzkrižne skladnosti, z uredbo 1122/2009 pa so se še natančneje opredelila pravila znotraj sistema navzkrižne skladnosti, kontrol navzkrižne skladnosti in podrobnejša pravila za izračun pomoči, znižanj in izključitev (Uredba komisije (ES) št. 1122/2009 ..., 2009).

Predpisane zahteve ravnanja in standardi so v Uredbi Sveta (ES) št. 73/2009 opredeljeni s členi 4, 5 in 6 ter Priloge II in Prilogo III. (Uredba Sveta (ES) št. 73/2009 ..., 2009).

Bistvena sprememba samega sistema navzkrižne skladnosti pa je uvedba obveznih in neobveznih standardov iz Priloge III Uredbe Sveta (ES) št. 73/2009 iz leta 2009, ki jih morajo države članice vključiti v nacionalni sistem navzkrižne skladnosti.

Navzkrižna skladnost je s programskim obdobjem SKP 2007-2013 postala obvezna tudi za večino okoljskih plačil, ki so del politike razvoja podeželja, in od leta 2008 velja tudi za nekatera plačila iz vinskega sektorja (Cross compliance ..., 2016).

Reforma 2013, ki je zasnovana za doseganje stalne zaščite in varnosti preskrbe s hrano v Evropi, hkrati pa zagotavlja trajnostno rabo zemljišč in ohranjanje naravnih virov, preprečevanje podnebnih sprememb in reševanje teritorialnih izzivov, prav tako uvaja spremembe pravil navzkrižne skladnosti (Cross compliance ..., 2016). Bistvene spremembe pravil so poenostavitev področij navzkrižne skladnosti (združevanje PZR in GAEC), opredelitev izjeme sheme malih kmetov, ki so izvzeti iz sistema navzkrižne skladnosti, širitev sistema kmetijskega svetovanja ter sprememba sistema pravnih podlag. Uredbo Sveta (ES) št. 73/2009 in Uredbe Komisije št. 1122/2009 iz leta 2009 so nadomestile Uredba (EU) št. 1306/2013 iz leta 2013, Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 809/2014 iz leta 2014 in Delegirana uredba Komisije (EU) št. 640/2014 iz leta 2014 (Cross compliance ..., 2016).

Pravila o navzkrižni skladnosti obsegajo zahteve PZR, ki se nanašajo na 13 sklopov s področja zdravstvenega varstva okolja, varnosti hrane, živali in rastlin ter dobrega počutja živali ter 7 sklopov standardov za dobre kmetijske in okoljske stanje zemljišč (DKOS) (Priročnik za izvajanje kontrol ..., 2016).

PZR se uporabljajo na podlagi področne zakonodaje in veljajo torej tudi za kmete, ki ne prejemaajo podpore SKP. Povzemajo določena pravila iz zakonodaje javnega zdravja, zdravja živali in rastlin, prepovedi uporabe hormonov, identifikacije in registracije prašičev, goveda, ovc in koz, preprečevanja, nadzora in izkoreninjenja TSE, uporabe fitofarmaceutskih sredstvih, dobrega počutja telet, prašičev in ostalih rejnih živali, varstva okolja (Uredba (EU) št. 1306/2013 ..., 2013).

Obveznost ohranjanja zemljišč v dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih se nanaša na vrsto standardov, povezanih z varstvom tal, ohranjanje organske snovi v tleh in strukture,

izogibanju slabšanja habitatov in ohranjanju biotske raznovrstnosti, preprečevanju erozije in upravljanje z vodami (Uredba (EU) št. 1306/2013 ..., 2013).

2.3.2 Pomen navzkrižne skladnosti

Navzkrižna skladnost velja za pomemben korak vključevanja okoljskih vidikov v SKP po trendu v EU, ki se je začel v reformi iz leta 1992 (Cross compliance ..., 2016).

Navzkrižna skladnost velja za enega najbolj obetavnih orodij za vključevanje okoljskih vprašanj v glavni tok skupne kmetijske politike. Prav tako velja za uspešno orodje za izvajanje veljavne zakonodaje na področju okolja in ohranjanje narave, zdravja in dobrega počutja živali ter varnosti in kakovosti hrane (Petersen in Shaw, 2000).

Navzkrižno skladnost je mogoče opredeljevati tudi kot mehanizem, katerega cilj je izboljšati standarde v sodobnih kmetijskih praksah.

Mehanizem navzkrižne skladnosti je pomemben del SKP. Ta mehanizem služi zmanjšanju negativnega vpliva kmetijstva na okolje (Korycińska, 2009) in vzpostavlja povezavo med celotnim plačilom podpore in upoštevanjem nekaterih pravil v zvezi s kmetijskim zemljiščem ter kmetijsko proizvodnjo in dejavnostjo na področju okolja, javnega zdravja, zdravja živali in rastlin, dobrega počutja živali ter dobrega kmetijskega in okoljskega delovanja (COM ..., 2007).

Mehanizem navzkrižne skladnosti ima dva cilja. Prvi cilj je prispevati k razvoju trajnostnega kmetijstva, kar se lahko doseže tako, da kmetje upoštevajo pravila o navzkrižni skladnosti, kot so: varovanje okolja, zdravja ljudi, rastlin in živali ter dobro počutje živali. Drugi cilj je doseči večjo združljivost skupne kmetijske politike (SKP) s pričakovanji kritične družbe na splošno. Države članice so dolžne zagotoviti, da kmetje dejansko kmetujejo v skladu s posebnimi zahtevami, vključenimi v direktivah (Ali je navzkrižna ..., 2008).

Nesporno se navzkrižna skladnost šteje kot koristen sistem za zagotavljanje močne spodbude za razvoj okolju prijaznih kmetijskih dejavnosti (Varela-Ortega in sod., 2004), ki temeljijo na dejstvu, da države članice EU vključuje širok spekter različnih ekosistemov in posledično sistemov kmetovanja in kmetijskih praks. Posledično je pričakovati, da se dejanski sistem pravil o navzkrižni skladnosti razlikuje po posameznih državah članicah, kar onemogoča neposredno primerjavo sistema med državami članicami (Varela-Ortega in sod., 2004).

Ker so kmetje glavni element sistema navzkrižne skladnosti in je njihovo sprejemanje navzkrižne skladnosti bistveno za uspeh tega sistema (COM ..., 2007), je zelo pomembno, da se jih ustrezno pouči o sistemu navzkrižne skladnosti, vključujoč poznavanja zahtev,

zavedanja o pomembnosti izvajanja zahtev in sankcioniranja zaradi neizpolnjevanja zahtev.

Navzkrižna skladnost vzpostavlja povezavo med celotnim plačilom podpore in upoštevanjem nekaterih pravil v zvezi s kmetijskim zemljiščem ter kmetijsko proizvodnjo in dejavnostjo na področju okolja, javnega zdravja, zdravja živali in rastlin, dobrega počutja živali ter dobrega kmetijskega in okoljskega delovanja. Ta povezava je konkretno izražena v možnosti celotnega ali delnega znižanja nekaterih kmetijskih plačil EU, če se pravila ne upoštevajo. Znižanja temeljijo na resnosti, obsegu, trajnosti, ponavljanju in namernosti neskladnosti (Ali je navzkrižna ..., 2008).

Pravila o navzkrižni skladnosti so v programskem obdobju SKP 2015-2020 sestavljena iz predpisanih zahtev ravnanja na podlagi prava Unije in standardov za ohranjanje dobrega kmetijskega in okoljskega stanja zemljišč, določenih na nacionalni ravni, kot je navedeno v Prilogi II (93. člen Uredbe (EU) št. 1306/2013), in sicer na naslednjih področjih:

- okolje, podnebne spremembe in dobro kmetijsko stanje zemljišč
- javno zdravje, zdravje živali in rastlin
- dobrobit živali.

Pravila o navzkrižni skladnosti predstavljajo predpisane zahteve ravnanja in standarde s področja okolja, podnebnih sprememb in dobrega kmetijskega stanja zemljišč; javnega zdravja, zdravja živali in rastlin; ter dobrobiti živali, ki so določene v Prilogi 1 uredbe o navzkrižni skladnosti:

- PZR 1: Varstvo voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov: Izvajanje "nitratske direktive"
- DKOS 1: Varovalni pasovi ob vodotokih: Zaščita vodnih virov pred onesnaževanjem in odplakami
- DKOS 2: Vodno dovoljenje za namakanje: Upravljanje z vodnimi viri za namakanje. Kadar je za uporabo vode za namakanje potrebno dovoljenje, ravnanje v skladu s postopki za dodelitev dovoljenja
- DKOS 3: Zaščita podtalnice pred onesnaževanjem: Zaščita podzemne vode pred onesnaževanjem: prepoved neposrednega izpusta v podzemno vodo in ukrepi za preprečevanje posrednega onesnaževanja podzemne vode z izpustom v tla in pronicanjem skozi tla nevarnih snovi, navedenih v Prilogi k Direktivi 80/68/EGS v različici, ki je veljala na zadnji dan njene veljavnosti, kar zadeva kmetijsko dejavnost.
- DKOS 4: Minimalna talna odeja: Zagotavljanje minimalne talne odeje v skladu z običajnimi načini kmetovanja z vidika preprečevanja različnih oblik degradacije tal in slabšanja strukture tal.
- DKOS 5: Minimalno upravljanje zemljišč (erozija): Minimalno upravljanje zemljišč, ki odraža specifične pogoje, za omejitev erozije na površinah
- DKOS 6: Vzdrževanje ravni vsebnosti organske snovi v tleh: Vzdrževanje ravni vsebnosti organskih snovi v prsti z ustreznimi praksami, vključno s prepovedjo sežiganja ornih strnišč, razen zaradi zdravstvenega varstva rastlin

- PZR 2: Ohranjanje prosto živečih ptic: Izvajanje direktive o ohranjanju prosto živečih ptic;
- PZR 3: Ohranjanje naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst: Izvajanje direktive o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst
- DKOS 7: Ohranjanje krajinskih značilnosti: Ohranjanje krajinskih značilnosti, vključno, kadar je to ustrezno, z živimi mejami, ribniki, jarki, drevesi v vrsti, skupini ali posamično, omejki, ozarami in terasami, vključno s prepovedjo rezanja žive meje in sekanja dreves v času razmnoževanja in vzreje mladičev pri ptičih in morda ukrepi za odvrčanje invazivnih rastlinskih vrst.
- PZR 4: Varnost živil in krme: Obravnava določene člene Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta EU 178/2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane, pri čemer določa postopke ravnanja s hrano oz. proizvodi iz primarne proizvodnje;
- PZR 5: Zdravstveno varstvo ljudi in živali: Pravilna uporaba zdravil in postopkov pri ravnanju z obolelimi živalmi
- PZR 6: Identifikacija in registracija prašičev: Izvajanje določb direktive o identifikaciji in registraciji prašičev
- PZR 7: Identifikacija in registracija govedi: Izvajanje določb uredbe in direktive o identifikaciji (označevanju) in registraciji goveda;
- PZR 8: Identifikacija in registracija ovc in koz: Izvajanje določb direktive o identifikaciji in registraciji drobnice;
- PZR 9: Preprečevanje širjenja TSE: Izvajanje določb uredbe Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 999/2001 o določitvi predpisov za preprečevanje, nadzor in izkoreninjenje nekaterih transmisivnih spongiformnih encefalopatij
- PZR 10: Pravilna uporaba fitofarmacevtskih sredstev: Pravilna uporaba registriranih fitofarmacevtskih sredstev;
- PZR 11: Dobrobit telet: Izvajanje direktive o določitvi minimalnih pogojev za zaščito telet;
- PZR 12: Dobrobit prašičev: Izvajanje direktive o določitvi minimalnih pogojev za zaščito prašičev
- PZR 13: Dobrobit rejnih živali: Izvajanje direktive o zaščiti rejnih živali.

Porazdeljenost pravil o navzkrižni skladnosti po področjih se je s poenostavitvijo sistema navzkrižne skladnosti za SKP 2015-2020 spremenila. Sistem navzkrižne skladnosti je prešel iz štirih na tri področja.

Preglednica 1: Porazdelitev predpisanih zahtev ravnanja in standardov za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju po področjih navzkrižne skladnosti za obdobje SKP 2007-2014.

Table 1: Distribution of statutory management requirements and standards of cross compliance for the CAP period 2007 to 2014.

PODROČJE 2007-2014	PZR/STANDARDI
PODROČJE A	1. Predpisane zahteve ravnanja za ohranjanje živalskih in rastlinskih vrst
	2. Predpisane zahteve ravnanja za podzemne vode
	3. Predpisane zahteve ravnanja za odpadna blata
	4. Predpisane zahteve ravnanja za nitratre
	5. Predpisane zahteve ravnanja za ohranjanje habitatov
PODROČJE B	6. Predpisane zahteve ravnanja za identifikacijo in registracijo prašičev
	7. Predpisane zahteve ravnanja za identifikacijo in registracijo govedi
	8. Predpisane zahteve ravnanja za identifikacijo in registracijo drobnice
	9. Predpisane zahteve ravnanja za fitofarmacevtska sredstva
	10. Predpisane zahteve ravnanja za zdravstveno varstvo ljudi in živali
	11. Predpisane zahteve ravnanja za varno hrano in krmo
	12. Predpisane zahteve ravnanja za preprečevanje širjenja TSE
	13. Predpisane zahteve ravnanja za prijavo bolezni slinavke in parkljevke
	14. Predpisane zahteve ravnanja za prijavo bolezni svinjske kuge
	15. Predpisane zahteve ravnanja za prijavo bolezni modrikastega jezika
PODROČJE C	16. Predpisane zahteve ravnanja za dobro počutje telet
	17. Predpisane zahteve ravnanja za dobro počutje prašičev
	18. Predpisane zahteve ravnanja za dobro počutje rejnih živali
PODROČJE D	19. Standard za minimalno talno odejo
	20. Standard za ohranjanje teras
	21. Standard za minimalno upravljanje zemljišč
	22. Standard za kolobarjenje
	23. Standard za upravljanje z ornimi strnišči
	24. Standard za primerno uporabo strojev
	25. Standard za preprečevanje širitve nezaželenega rasta
	26. Standard za minimalne obremenitve z živino in/ali ustrezni režimi
	27. Standard za zaščito trajnih travnikov
	28. Standard za ohranjanje krajinskih značilnosti
	29. Standard za vzdrževanje oljčnih nasadov in trt v dobrem rastnem stanju
	30. Standard za vodna dovoljenja
	31. Standard za varovalne pasove ob vodotokih

Preglednica 2: Porazdelitev predpisanih zahtev ravnanja in standardov za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju po področjih navzkrižne skladnosti za obdobje SKP 2015-2020

Table 2: Distribution of statutory management requirements and standards of cross compliance for the CAP period 2015 to 2020

PODROČJA 2015	PZR/DKOS
PODROČJE A	PZR 1: Varstvo voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov
	DKOS 1: Varovalni pasovi ob vodotokih
	DKOS 2: Vodno dovoljenje za namakanje
	DKOS 3: Zaščita podtalnice pred onesnaževanjem
	DKOS 4: Minimalna talna oddeja
	DKOS 5: Minimalno upravljanje zemljišč (erozija)
	DKOS 6: Vzdrževanje ravni vsebnosti organske snovi v tleh
	PZR 2: Ohranjanje prosto živečih ptic

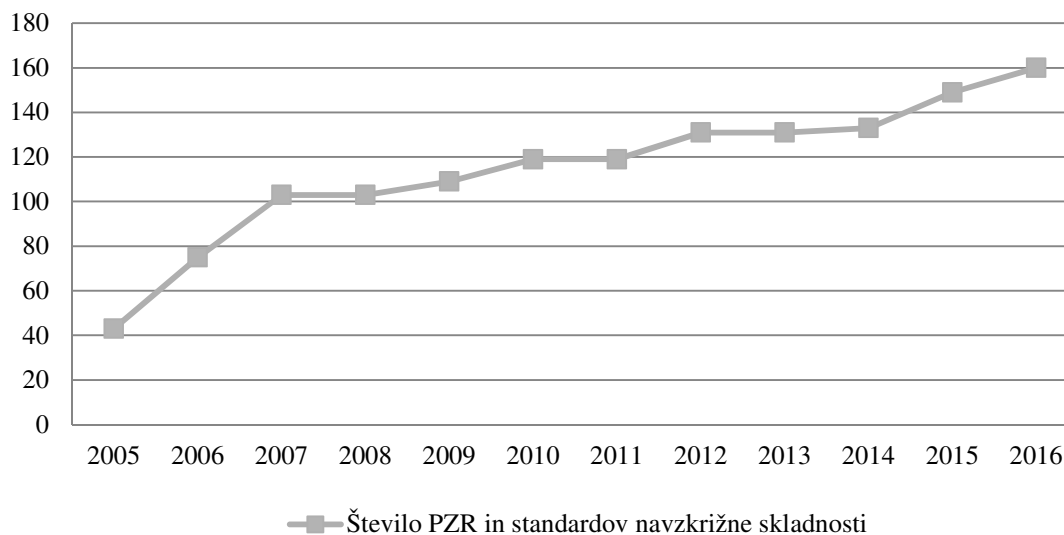
se nadaljuje

nadaljevanje preglednice 2

PODROČJA 2015	PZR/DKOS
	PZR 3: Ohranjanje naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst
	DKOS 7: Minimalna raven vzdrževanja zemljišč
PODROČJE B	PZR 4: Varnost živil in krme
	PZR 5: Zdravstveno varstvo ljudi in živali
	PZR 6: Identifikacija in registracija prašičev
	PZR 7: Identifikacija in registracija govedi
	PZR 8: Identifikacija in registracija ovc in koz
	PZR 9: Preprečevanje širjenja TSE
	PZR 10: Pravilna uporaba fitofarmacevtskih sredstev
PODROČJE C	PZR 11: Dobrobit telet
	PZR 12: Dobrobit prašičev
	PZR 13: Dobrobit rejnih živali

2.3.3 Navzkrižna skladnost v Sloveniji

Delno je bil sistem navzkrižne skladnosti v slovenski pravni okvir uveden z letom 2005. Z letom 2007 pa je Slovenija v celoti implementirala sistem navzkrižne skladnosti v svoj pravni okvir. V letu 2005 je v Sloveniji v sklopu navzkrižne skladnosti veljalo 43 zahtev, z letom 2016 pa je v sklop navzkrižne skladnosti zajetih 160 zahtev (Uredbe, ki urejajo pravila o navzkrižni skladnosti, 2005 - 2016). Graf prikazuje spremembo števila zahtev navzkrižne skladnosti po letih od 2005 do leta 2016.



Slika 1: Število PZR in standardov navzkrižne skladnosti v obdobju 2005 – 2016. Prikazano je število zahtev navzkrižne skladnosti predpisanih z Uredbo o navzkrižni skladnosti po posameznem letu (Uredbe, ki urejajo pravila o navzkrižni skladnosti, 2005 – 2016).

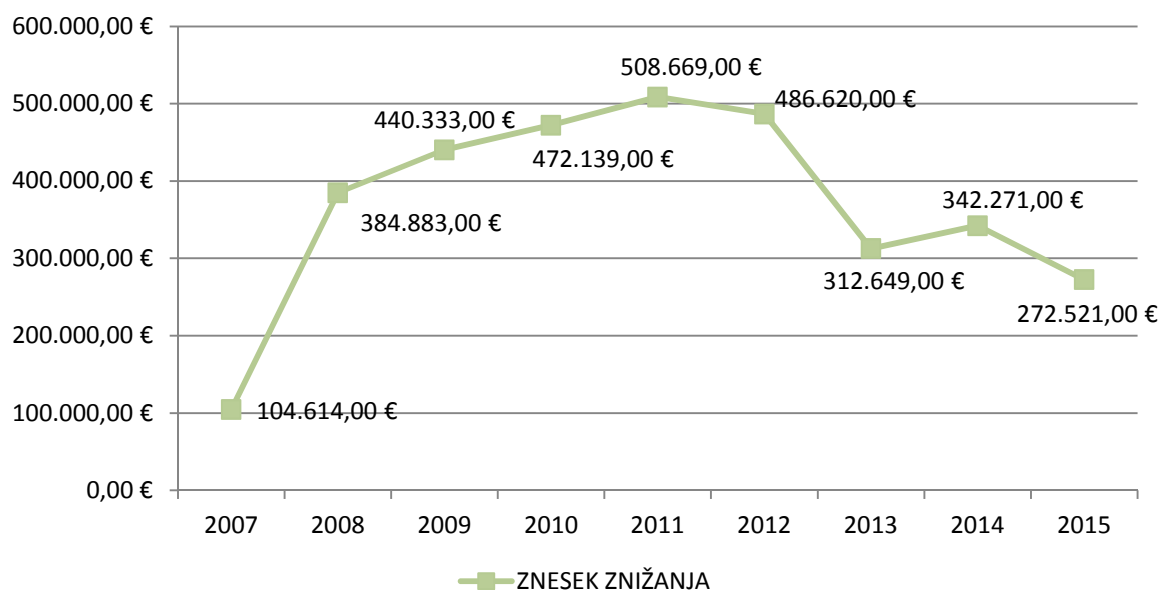
Figure 1: Number CC requirements in the period 2005 - 2016. The total number of CC requirements prescribed by the Regulation on cross-compliance in respect of each year (Uredbe, ki urejajo pravila o navzkrižni skladnosti, 2005 – 2016).

Slovenski pravni okvir za navzkrižno skladnost se je tekom let dopolnjeval. Temu je botrovala postopna implementacija sistema navzkrižne skladnosti in ugotovljene pomanjkljivosti s strani revizorjev evropskih institucij. Prav tako pa se je uredba, ki ureja pravila navzkrižne skladnosti morala ves čas prilagajati tudi spremembam evropske zakonodaje. Do leta 2010 ni bilo večjih sprememb, dodajale so se posamezne zahteve znotraj že obstoječih sklopov PZR in standardov. Z letom 2010 pa se je po zadnjih revizijskih ugotovitvah izvedel pregled ustreznosti celotne Uredbe, ki ureja pravila navzkrižne skladnosti. Uredba je bila prenovljena, uvedel se je strožji sistem sankcioniranja. Spremenile so se posamezne zahteve, ki niso bile več skladne z evropsko in nacionalno zakonodajo in uvedle so se namerne kršitve, ki jih do sedaj sistem navzkrižne skladnosti v Sloveniji ni poznal. Prav tako se je v letu 2010 uvedel sistem zgodnjega opozarjanja oziroma t.i. male kršitve, ki bistveno ne vplivajo na okolje in zdravje ljudi, živali ali rastlin in zaradi njih niso oziroma ne bodo nastale škodljive posledice ter se dajo odpraviti na kraju samem ali v razumno kratkem roku. V letu 2012 se je Uredba zopet dopolnila zaradi spremembe SKP, in sicer dodala se je zahteva o označevanju prašičev in standard za varovalne pasove ob vodotoku. Prav tako pa so se določene zahteve in standardi razdružili in spremenila se je višina sankcijskih točk. V letu 2013 se je dopolnil sistem navzkrižne skladnosti s specifičnimi krajinskimi značilnostmi. Nacionalne smernice za krajinske značilnosti so postale del uredbe.

Z začetkom novega programskega obdobja SKP se je v letu 2015 sistem navzkrižne skladnosti popolnoma prenovil in prilagodil spremembam v evropski zakonodaji. Spremenil se je naziv uredbe in sicer iz Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev pri kmetovanju je nastala enostavno Uredba o navzkrižni skladnosti. Določeni sklopi PZR in sklopi standardov s spremembo niso več del sistema navzkrižne skladnosti. Prav tako se je spremenil način sankcijskega sistema. Slovenija je prešla iz točkovnega v odstotkovni sistem sankcij. Z začetkom leta 2016 pa je v veljavo stopila nova Uredba, ki še podrobneje odseva sistem navzkrižne skladnosti opredeljen z evropsko zakonodajo.

V slovenskem prostoru, kljub vsakoletnim spremembam čedalje bolj narašča zavest, da je potrebno spoštovati in ohranjati čisto okolje, ter varovati zdravje ljudi, živali in rastlin, kar je namen evropske in domače zakonodaje, ki je podlaga za navzkrižno skladnost.

Namen navzkrižne skladnosti torej ni zniževanje plačil upravičencem, temveč predvsem krepitev zavedanja upravičencev, da morajo predpisane zahteve spoštovati, če želijo sredstva tudi v celoti prejeti.



Slika 2: Zneski znižanj plačil upravičencem v obdobju 2007 - 2015. Prikazani so zneski znižanj plačil za posamezno leto (Poročila za navzkrižno ..., 2016).

Figure 2: The amount of payments reduction in the period 2007 - 2015. Displayed are the amounts of payment reductions for each year (Poročila za navzkrižno ..., 2016).

Za uresničitev ciljev navzkrižne skladnosti je potrebno celovito razumevanje sistema ter tesno sodelovanje vseh udeležencev v verigi, od snovalcev zakonodaje, preko izvajalcev, vseh strokovnih podpornih institucij in končno, kmetov kot zavezancev za izpolnjevanje pravil navzkrižne skladnosti (Priročnik za izvajanje zahtev..., 2012).

Pravila o navzkrižni skladnosti so na nacionalni ravni opredeljena z Uredbo o navzkrižni skladnosti, ki povzema že sprejete pravne akte v slovenski zakonodaji, ki jih morajo zavezanci po 3. členu te uredbe spoštovati in izpolnjevati. Za namene uredbe se šteje izpolnjevanje zahtev, določenih v Prilogi 1, ki je sestavni del uredbe o navzkrižni skladnosti.

Neizpolnjevanje pravil o navzkrižni skladnosti se odraža na zmanjšanju (Priročnik za izvajanje kontrol ..., 2016):

- neposrednih plačil;
- plačil programa razvoja podeželja (kmetijsko okoljska podnebna plačila (KOPOP), plačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetovanje (OMD), plačila za ukrepe pogozdovanja, plačila za dobrobit živali (DŽ), plačila za ekološko kmetovanje (EK));
- plačil v vinskem sektorju ("Prestrukturiranje in preusmeritev vinogradov").

Neizpolnjevanje se šteje za „ugotovljeno“, če je ugotovljeno pri kakršni koli vrsti izvedenega pregleda. Znižanja plačil zaradi neizpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti se določi glede na splošna pravila o neizpolnjevanju (38. člen Delegirana uredba Komisije (EU) št. 640/2014 ..., 2014).

Ta pravila so:

- a) Ponovitev“ neizpolnjevanja pomeni neizpolnjevanje iste zahteve ali standarda, ugotovljeno več kot enkrat v zaporednem obdobju treh koledarskih let, če je bil upravičenec obveščen o predhodnem neizpolnjevanju oziroma je imel možnost, da sprejme potrebne ukrepe za odpravo navedenega predhodnega neizpolnjevanja.
- b) „Obseg“ neizpolnjevanja se ugotovi zlasti ob upoštevanju, ali ima neizpolnjevanje daljnosežne posledice ali pa je omejeno na samo kmetijo.
- c) „Resnost“ neizpolnjevanja je odvisna zlasti od pomembnosti posledic neizpolnjevanja ob upoštevanju ciljev zadevne zahteve ali standarda.;
- d) Ali je neizpolnjevanje „stalno“, je odvisno zlasti od trajanja učinka ali možnosti za odpravo navedenih učinkov na primeren način.

Vrste kršitev (neskladnosti) glede na oceno pomembnosti neskladnosti so:

- SISTEM ZGODNJEGA OPOZARJANJA_MALE KRŠITVE

Sistem zgodnjega opozarjanja (v nadaljnjem besedilu: male kršitve) se uporablja za primere neskladnosti, ki zaradi manjše stopnje resnosti, obsega in trajanja v upravičenih primerih ne vodijo do zmanjšanja ali izključitve (99. člen Uredba (EU) št. 1306/2013 ..., 2013) in bistveno ne vplivajo na okolje in zdravje ljudi, živali ali rastlin in zaradi njih niso oziroma ne bodo nastale škodljive posledice ter se dajo odpraviti na kraju samem ali v razumno kratkem roku.

- KRŠITVE IZ MALOMARNOSTI (so t.i. »navadne kršitve«);

Kršitve iz malomarnosti se uporabljajo za ugotovljena neizpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti glede na obseg, resnost in stalnost ugotovljene neskladnosti. V slovenskem sistemu navzkrižne skladnosti poznamo tri tipe teh kršitev (LAŽJA - 1 %, SREDNJA- 3 % in TEŽJA - 5 %). Tip kršitve se odraža na odstotku zmanjšanja plačil.

- NAMERNE KRŠITVE

Na splošno se šteje, da gre za namerno kršitev, ko nosilec zavestno krši predpisano pravilo o navzkrižni skladnosti, z razumevanjem in zavedajoč se posledic.

2.4 SISTEM KMETIJSKEGA SVETOVANJA

2.4.1 Sistem kmetijskega svetovanja v EU

Sistem kmetijskega svetovanja je delček velike in zapletene matrike skupne kmetijske politike EU (Jovanić in sod., 2013).

Naraščajoče zanimanje za storitve kmetijske svetovalne službe je doprineslo k stalni prisotnosti kmetijske svetovalne službe za spodbujanje produktivnosti kmetijstva, povečanje varnosti preskrbe s hrano, izboljšanje pogoje za preživetje, in spodbuja kmetijstvo kot glavno gonilo gospodarske rasti (Birner in sod., 2009).

Od reforme »Mac Sharry« iz leta 1992 se je vse več pozornosti namenjalo okoljski dimenziji pri kmetovanju, kar kasneje potrjujejo tudi reforma "Agenda 2000", ki je bila zgrajena na dveh stebrih. Prvi steber je bil povezan s tržno podporo in dohodkovno podporo kmetov, drugi steber se je nanašal na razvoj podeželja (Jovanić in sod., 2013).

Reforma SKP iz leta 2003 je uvedla mehanizem navzkrižne skladnosti, ki povezuje neposredna plačila s skladnostjo kmetov, ki morajo izpolnjevati osnovne zahteve na področju okolja, varnosti hrane, zdravja živali in rastlin ter dobrega počutja živali, kot tudi standarde po vzdrževanju zemljišč v dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih (GAEC) (Farm advisory ..., 2016).

Uvedba mehanizma navzkrižne skladnosti je naložila dodatno obveznost za države članice, in sicer da posamezna država članica ustanovi sistem kmetijskega svetovanja (FAS). Namen sistema kmetijskega svetovanja je pomagati kmetom, da bolje razumejo in izpolnjujejo pravila EU vezana na okolje, javno zdravje in zdravje živali, dobro počutje živali in GAEC (Farm advisory ..., 2016).

Reforma SKP iz leta 2003 je vključevala tudi zahtevo, da države članice vzpostavijo sistem kmetijskega svetovanja in od leta 2007 zagotovijo kmetom svetovanje. Ta sistem naj bi vključeval javne in/ali zasebne subjekte, ki zagotavljajo storitve svetovanja za kmete in je predviden kot orodje za vzpostavitev in uporabo svetovalnih storitev za pogoje določene v Uredbi Sveta (ES) št. 1782/2003 iz leta 2003 in Uredbi (ES) št 1698/2005. Obe uredbi Sveta sta bila dopolnjena z izvedbenim aktom, Uredbo Komisije (ES) št 1974/2006, ki predstavlja začetni pravni okvir tega orodja skupne kmetijske politike (Jovanić in sod., 2013).

Z uveljavitvijo Uredbe Sveta (ES) št 73/2009, je sistem kmetijskega svetovanja postal obvezen za vse države članice. Države članice so morale v skladu s to Uredbo vzpostaviti in izvajati sistem svetovanja kmetom. Sistem kmetijskega svetovanja mora zajemati vsaj predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, opredeljene v členih 4 do 6 Uredbe Sveta (ES) št 73/2009 (Jovanić in sod., 2013).

Obstoj sistema kmetijskega svetovanja zagotavlja, da lahko vsak kmet poišče in prejme nasvete o pravilih navzkrižne skladnosti na področju okolja, javnega zdravja, zdravja živali in rastlin, dobrega počutja živali in GAEC. Kmetijska svetovalna služba mora v vsakem primeru oceniti položaj kmeta in mu podati ustrezen nasvet glede na situacijo kmetije (Farm advisory ..., 2016).

Novembra 2010 je Komisija objavila poročilo o uporabi sistema kmetijskega svetovanja. V poročilu Komisija predlaga, da se izboljša izvajanje sistema kmetijskega svetovanja. Države članice morajo zagotoviti ustrezno širjenje znanja med kmeti in okrepiti sinergijo med različnimi orodji sistema, kot so svetovanje, usposabljanje, informiranje, uporaba znanstvenih raziskav in novega znanja v kmetijski praksi.

Kmetijski svetovalec naj bi bil kot »zdravnik splošne prakse«, ki povezuje različne vidike kmetovanja ter mora kmetu znati pojasniti namen in cilj nacionalnih in EU zahtev, ki jih mora kmeti izpolnjevati.

Sistem kmetijskega svetovanja mora vključevati vsaj (Farm advisory ..., 2016):

- a. predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje zemljišč;
- b. kmetijske prakse, koristne za podnebje in okolje
- c. zahteve ali ukrepe v zvezi z blažitvijo in prilagajanjem na podnebne spremembe, zagotavljanjem biotske raznovrstnosti, varstvo voda in ustreznega sistema za zmanjšanje bolezni živali in rastlin na minimum
- d. trajnostni razvoj gospodarskih dejavnosti majhnih kmetij
- e. sodelovanje kmetij v shemi malih kmetov
- f. trajnostni razvoj gospodarske dejavnosti gospodarstev, ki niso majhne kmetije

Vloga sistema kmetijskega svetovanja se ves čas širi, in ni več omejena na "tradicionalne" kmetijske dejavnosti, ampak se razteza na vse več drugih področij (Anderson, 2007), in sicer v svetovanje prilagajanja potrebam trgu kmetijskih izdelkov, spodbujanje diverzifikacije kmetijskih zemljišč in gospodarstev in razvoj podeželja (Anderson, 2007).

Kompleksnost kmetovanja, specifičnost kmetij in teritorialne značilnosti lahko povzročijo globoke razlike v sprejetju ustreznih kmetijskih storitev.

Prenos znanja in informacij ni več linearni samodejen proces, kar je razvidno iz številnih primerov neustreznih uporab znanstvenih raziskav in novega znanja v kmetijski praksi. Potrebna je ustrezna sinergija med vsemi udeleženci sistema kmetijskega svetovanja, tako kmeta, kmetijskega svetovalca, kot tudi znanstvenih vej. Vsi udeleženci morajo skrbno odigrati svojo vlogo v tem procesu. Kmet mora biti pripravljen spremeniti svoj način kmetovanja, kmetijski svetovalec mu mora znati svetovati, kako naj spremeni ta način, predstavniki znanstvene veje pa mora svetovalcu dati smernice, kako najlažje in najceneje spremeni način (Brunori in sod., 2009).

2.4.2 Sistem kmetijskega svetovanja v Sloveniji

Vlogo sistema kmetijskega svetovanja v Sloveniji je prevzela Javna služba kmetijskega svetovanja.

Začetki sistema kmetijskega svetovanja v Sloveniji segajo že v 19. stoletje prejšnjega tisočletja. Po drugi svetovni vojni so bile ustanovljene okrajne zadružne zveze, ki so usmerjale razvoj zasebnega kmetijstva. V tem obdobju se je začelo izvajati svetovanje kmetom in organizirala so se izpopolnjevanja znanj v kmetijski pridelavi in prireji, tako v obliki dodatnih izobraževanj kot tudi v obliki ustanavljanj kmetijskih šol. Kmetijska pospeševalna služba, predhodnica današnje javne službe kmetijskega svetovanja je v obdobju po vojni svetovala usmeritev v zasebno kmetijstvo (Splošne informacije ..., 2016).

Leta 1960 je z ukinitvijo okrajnih in glavne zadružne zveze razvoj zasebnega kmetijstva zamrl in posledično je bila ukinjena tudi strokovna pomoč kmetom. Ponovno se je strokovno kmetijsko svetovanje vzpostavilo šele leta 1972 z oživitvijo zadružništva in z ustanovitvijo pospeševalne službe. Leto 1972 štejemo za začetek delovanja kmetijske svetovalne službe, v obsegu in delovanju kot jo poznamo danes (Splošne informacije ..., 2016).

Po letu 1972 je država z ugodnimi krediti spodbujala investicije tudi v zasebnem sektorju kmetijstva in obenem tako podpirala razvoj kmetijske pospeševalne službe. Kmetijska svetovalna služba je delovala na treh ravneh (Letno poročilo javne službe ..., 2012):

- na kmetijskem inštitutu Slovenije oz. kasneje na Zadružni zvezi Slovenije, kjer je deloval center za pospeševanje kmetijstva;
- v območnih kmetijskih in živinorejsko veterinarskih zavodih, kjer so bili kmetijski pospeševalci specialisti in
- v kmetijskih zadrugah, kjer so delovali kmetijski pospeševalci in organizatorji proizvodnje.

Kmetijsko svetovalna služba je bila članom zadrug na voljo brezplačno. Do leta 1990 je kmetijska svetovalna služba pospeševala pridelavo hrane (Letno poročilo javne službe ..., 2012).

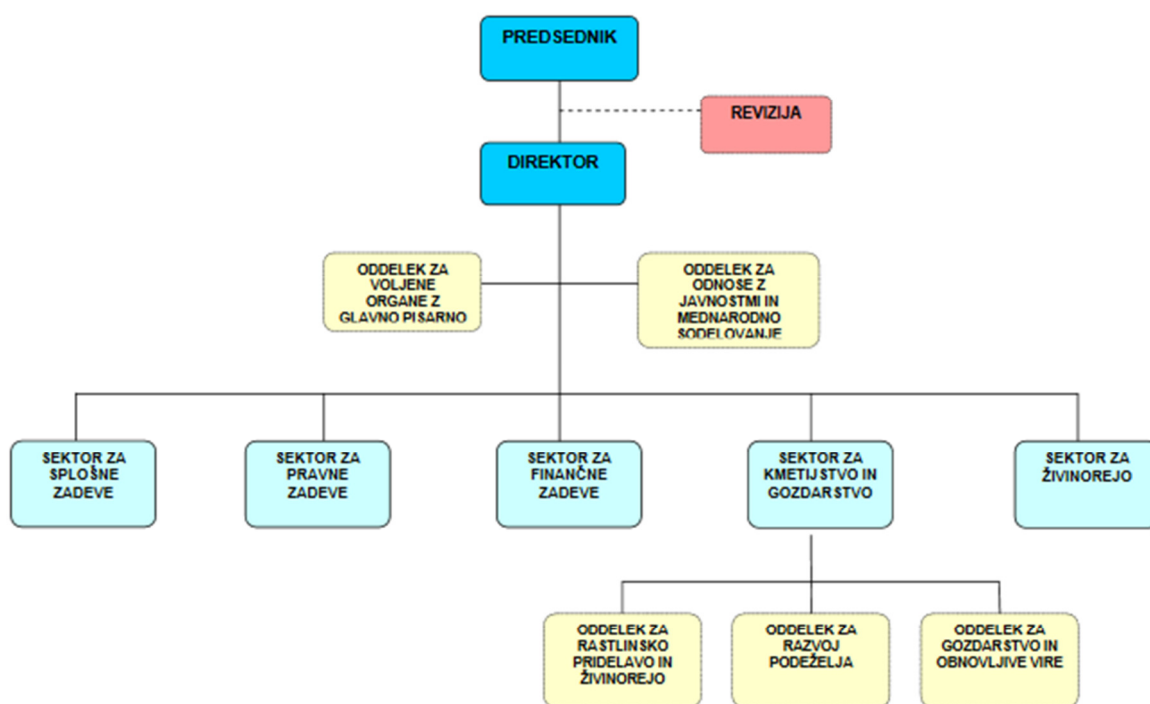
Po letu 1990 se je svetovanje kmetijsko svetovalne službe prilagodilo ciljem SKP. V sedanjem obdobju pa se je kmetijska svetovalna služba zopet usmerila na reševanje problema oskrbe z lastno hrano, saj je samooskrba v Sloveniji dosegla kritično raven (Letno poročilo javne službe ..., 2012).

Služba je bila temeljito reorganizirana leta 1990, ko je bila s sklepom republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ustanovljena kmetijska svetovalna služba, ki je delovala na treh ravneh (Letno poročilo javne službe ..., 2012):

- v oddelkih za kmetijsko svetovanje
- pri območnih kmetijskih in živinorejsko veterinarskih zavodih (terenski in specialistični nivo) ter
- v okviru uprave republike Slovenije za pospeševanje kmetijstva (URSPK) (vodstvo službe), ki je bila organ v sestavi MKGP.

Leta 1999 je bil v mesecu juniju sprejet Zakon o kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije, ki je delovanje kmetijsko svetovalne službe zopet nekoliko spremenil. Uprava republike Slovenije za pospeševanje kmetijstva je začela delovati v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije kot Sektor za kmetijsko svetovanje in ne več kot organ v sestavi MKGP (Letno poročilo javne službe ..., 2012).

Javna kmetijska svetovalna služba je tako novembra leta 2000 prešla v sestavo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, delo službe pa vodi, usmerja in nadzoruje Sektor za kmetijsko svetovanje.



Slika 3: Organigram Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) (Katalog informacij javnega ...2016)
Figure 3: Organization Chart of Chamber of Agriculture and Forestry of Slovenia (CAFS) (Katalog informacij javnega ..., 2016).

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) je nevladna stanovska organizacija. To organizacijo tvorijo fizične in pravne osebe, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, gozdarstvom in ribištvom. Osrednja naloga KGZS je, da organizacija varuje in zastopa interese teh oseb. Poleg tega pa je KGZS dolžen še nuditi svetovanje in pospeševanje gospodarnega in okolju prijaznega kmetijstva, gozdarstva in ribištva.

Prednostne naloge KGZS so (Splošne informacije ..., 2016):

- pospeševanje razvoja kmetijstva, gozdarstva in ribištva ter izboljšanje ekonomskih pogojev
- zagotavljanje storitev strokovnih služb
- sooblikovanje zakonodaje
- izboljšanje socialnih pogojev življenja prebivalstva na podeželju
- ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja
- promocija slovenskega kmetijstva doma in v tujini.

Javna kmetijska svetovalna služba je organizirana tako, da pokriva celotno območje Slovenije na vseh strokovnih področjih. Storitve, ki jih nudi javna kmetijska svetovalna služba niso več v celoti brezplačne. Razlog za to je, da ima KGZS omejena finančna sredstva ter vedno večja širina področja dela. Javna kmetijsko svetovalna služba v okviru KGZS, kmetom, ki so člani zbornice, nudi brezplačno tehnično, pravno in ekonomsko svetovanje v kmetijstvu in gozdarstvu, zastopa interese članov v zakonodajnih postopkih in jih informira o aktualnih dogodkih v kmetijstvu in gozdarstvu (brezplačni dvomesečni bilten »Zelena dežela«, spletne strani) ter izobražuje. Letno organizira različna predavanja, tečaje, seminarje in delavnice z aktualnimi vsebinami (Splošne informacije ..., 2016). S tem javna kmetijsko svetovalna služba omogoča pretok informacij ter prenos znanja in znanstvenih dognanj v prakso. Kmetom nudijo strokovno pomoč pri izvajanju osnovne kmetijske dejavnosti ter dopolnilnih dejavnosti in pomoč pri poslovnih odločitvah (Zakon o spremembah ..., 2008).

Delovanje javne kmetijske svetovalne službe je zakonsko opredeljeno in sicer v Zakonu o kmetijstvu in Zakonu o KGZS. S tema dvema zakonoma so opredeljene temeljne naloge javne kmetijske svetovalne službe ter samo delovanje te službe. Naloge kmetijske svetovalne službe so podrobneje opredeljene s programom dela, ki ga vsako leto potrdi vlada RS (Zakon o spremembah ..., 2008).

Temeljne naloge javne kmetijske svetovalne službe so (Zakon o spremembah ..., 2008):

- načrtovati, usmerjati, vrednotiti in nadzorovati dela javne kmetijske svetovalne službe,
- načrtovati in usklajevati letne programe dela te službe,
- priprava meril, normativov in standardov za izvajanje svetovalnega dela,
- usmerjati in usklajevati prenos znanja v prakso do kmetov in obratno,
- priprava in tiskanje svetovalnih listov, brošur, katalogov in ostalih strokovnih podlag,
- priprava, izvajanje, organiziranje in usmerjanje izobraževanja in usposabljanja kmetijskih svetovalcev,
- načrtovati in usklajevati svetovalno delo s strokovnimi službami v kmetijstvu,
- sodelovati s svetovalnimi službami ter znanstvenimi, raziskovalnimi, strokovnimi in izobraževalnimi institucijami v kmetijstvu doma in v tujini,

- sodelovati pri načrtovanju in izvajanju kmetijske politike,
- sodelovati na področju kmetijske in s kmetijstvom povezane zakonodaje in predpisov,
- sodelovati in nuditi pomoč pri izdelavi razvojnih programov in projektov.

Kmetijski svetovalci specialisti in terenski svetovalci, ki delujejo po panogah ali strokovnih področjih na celotnem območju oddelka (v regiji), izjemoma pa tudi na večjih območjih, so razdeljeni na osem različnih oddelkov za kmetijsko svetovanje pri Kmetijsko gozdarskih zavodih. 78 kmetijskih svetovalcev specialistov vodijo vodje oddelkov (Splošne informacije ..., 2016).

Terenski svetovalci in svetovalke so glede na različne kriterije (število kmetij, velikost enote, razvitost ipd.) različno porazdeljeni po izpostavah za kmetijsko svetovanje, ki zajema praviloma območje upravne enote. Te izpostave delujejo kot sestavni deli oddelkov za kmetijsko svetovanje in jih vodijo posamezni vodje izpostave. Okvirno število terenskih svetovalcev po izpostavah na območju celotne Slovenije obsega 180 terenskih svetovalcev in 44 svetovalcev za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah (Splošne informacije ..., 2016).

2.5 AKAP METODA

Prenos znanja in informacij kmetom ni več samodejen linearni proces. Vloga sistema kmetijskega svetovanja se v SKP krepi. Svetovalci, ki so vključeni v sistem kmetijskega svetovanja pa se srečujejo z negativnim sprejemom njihovega dela, saj kmetje kot končni uporabniki njihovih storitev, le teh ne jemljejo kot nekaj kar bi jim olajšalo delo in izboljšalo ekonomsko stanje kmetijskega gospodarstva, vendar kot dodatno obvezo in bremenitev (Anderson in Feder, 2004).

Kljub vsemu pa se med uporabniki storitev, torej kmeti in tudi med ponudniki storitev kmetijskega svetovanja, torej svetovalci, večja zavest o pomembnosti celostne povezave med svetovalci, kmeti in uporaba znanstvenih raziskav in novega znanja v kmetijski praksi (Swanson in Rajalahti, 2010).

Torej za uspešno kmetovanje je potreben določen proces pridobitve znanj o določeni kmetijski praksi, v katerem sistem kmetijskega svetovanja odigra pomembno vlogo, kot prenosnik znanj in rezultatov znanstvenih raziskav ter inovacij. Proces prenosa znanja je postopen (Brunori in sod., 2009) in je močno pogojen z različnimi učnimi zmogljivosti posameznih uporabnikov storitev sistema kmetijskega svetovanja, in kot je že leta 2006 Lundvall poudaril, se uporabniki storitev sistema kmetijskega svetovanja delijo na uporabnike z visoko, srednjo in nizko stopnjo zmožnosti učenja.

Ocena učinkovitosti sistema kmetijskega svetovanja pri prenosu informacij in inovacij je postopna in je opisana kot zaporedje faz, skozi katere prehaja uporabnik oziroma kmet, do končnega sprejema nove kmetijske prakse (Evenson, 1997).

Vpliv sistema kmetijskega svetovanja je Evenson opisal skozi sistem AKAP, in sicer kot zaporedje faz zavesti, znanja, sprejetja in spremembe v načinu kmetovanja.

- **A:** Farmer awareness (zavedanje, zavest kmeta o novi kmetijski praksi)
- **K:** Farmer knowledge, through testing and experimenting (kmetova osvojitev znanja o novi kmetijski praksi, tekom metod testiranja in izvedbe preizkusov nove kmetijske prakse)
- **A:** Farmer adoption of technology or practices (kmetovo sprejetje nove kmetijske prakse)
- **P:** Changes in farmers' productivity (sprememba načina kmetovanja z uporabo nove kmetijske prakse)

Vloga modela je pomembna v vsaki fazi in tudi vsaka faza vpliva na sam način kmetovanja, saj zavedanje o novosti ne pomeni nujno tudi primerno znanje o novosti, na podlagi katerega bi kmet lahko pričel izvajati aktivnosti na svoji kmetiji s ciljem prilagoditve novostim (De Rossa in La Rocca, 2011). Vendar pa sistem kmetijskega svetovanja za uporabnike z visoko in srednjo stopnjo zmožnosti učenja ni edini vir informacij.

Sposobnejši in bolj razgledani kmetje lahko sami poiščejo informacije. Vloga sistema kmetijskega svetovanja pri tovrstnih kmetih je samo pomoč, da hitreje pridejo do naslednje faze sprejetja (Evenson, 1997).

Za osvojitev znanja je potrebno zavedanje o novi kmetijski praksi. Prav tako so za osvojitev znanja potrebne določene izkušnje, zmožnost opazovanja in ocene o primernosti nove kmetijske prakse (Bartoli in sod., 2012). Zavedanje o novi kmetijski praksi ne pomeni nujno osvojitev znanja, ki se zgodi kot posledica izkušenj. Izkušnje in osvojitev znanja lahko povzročita sprejetje in spremembo načina kmetovanja z uporabo nove kmetijske prakse (Gandhi in sod., 2009). Osvojitev znanja vodi do sprejetja nove kmetijske prakse, vendar pa samo sprejetje še ne pomeni sprememba in uporaba nove kmetijske prakse pri načinu kmetovanja (Bartoli in sod., 2012).

Končna sprememba oziroma uporaba nove kmetijske prakse je odvisna tudi od same infrastrukture in ureditve trga na posameznem območju.

Zaradi nenehnega spreminjanja in nadgradnje vloge sistema kmetijskega svetovanja, je bila v letu 2010 izvedena analiza samega sistema kmetijskega svetovanja in AKAP zaporedje se je izkazala kot priročna metoda za oceno učinkovitosti tega sistema.

Dosedanje študije sistema kmetijskega svetovanja so zajele različne faze AKAP zaporedja, vendar pa vse študije niso preučile vseh faz zaporedja. Večina študij je pokazala statistično značilno povezavo med količino storitev, ki jih nudi sistem kmetijskega svetovanja kmetom in med povečanjem ozaveščenostjo, osvojitvijo znanja, sprejemanjem in uvedbo nove kmetijske prakse (Evenson, 1997).

2.6 OCENA SISTEMA NAVZKRIŽNE SKLADNOSTI

Že v začetku uveljavljanja sistema navzkrižne skladnosti sta izboljšanje ozaveščenosti kmetov ovirala obseg in tehnična narava informacij o navzkrižni skladnosti (COM ..., 2007), kar pa se nadaljuje še sedaj, saj se sistem navzkrižne skladnosti ves čas spreminja in dopolnjuje ter izpopolnjuje.

Kmetje se ves čas soočajo z novimi obveznostmi in stroški zaradi prilagajanja novim obveznostim, zato je zelo pomembno, da se vse službe, ki so odgovorne za prenos informacij in znanja o novostih kmetom tega zavedajo in to tudi ustrezno izvajajo. Učinkovitost sistema prenosa informacij in znanja o novostih (v našem primeru navzkrižne skladnosti) se lahko oceni na več načinov.

V Veliki Britaniji so z obširno raziskavo želeli oceniti sprejem sistema navzkrižne skladnosti. Ocenjevali so sprejem sistema iz dveh različnih vidikov, in sicer iz ekonomskega vidika in okoljskega vidika sprejetja navzkrižne skladnosti na kmetijskih gospodarstvih (Davies s sod. 2006). Ugotovili so, da je za sprejem sistema navzkrižne skladnosti, kot mehanizma SKP, med kmeti pomembna tako obstoječa tehnološka praksa, kot tudi narava normativov, ki jih določa sistem.

Rezultati so pokazali, da sta se zgoraj omenjena vidika izkazala za ustrezna pri sprejetju sistema, le pri eni skupini obravnavanih kmetov. V analizi je omenjeno, da bi bilo možno doseči boljši sprejem sistema tudi s prilagoditvami obstoječih tehnoloških praks, vendar pa avtorji poudarjajo, da bi znalo to zaradi živosti sistema in kmetijskih gospodarstev v prihodnosti prinese več negativnih posledic, kot pa pozitivnih.

Davies in sodelavci (2006) so menja, da se lahko izboljša sprejem sistema s prepričevanjem kmetov o nujnosti in koristih tega sistema za kmetijska gospodarstva, ne samo o pomembnosti samega sistema, kot del SKP. Avtorji so menja, da uvedba sistema navzkrižne skladnosti ni bila dovolj premišljena z vidika preučitve kratkoročnih in dolgoročnih vplivov na samo kmetovanje in okolje.

Kljub vsemu pa je z letom 2003 postal sistem navzkrižne skladnosti del EU zakonodaje in ga je potrebno sprejeti in osvojiti, kot se je to zgodilo tudi že z predhodnimi shemami in sistemi.

V Italiji so ustreznost znanja o navzkrižni skladnosti, sprejema in prilagoditve na sistem navzkrižne skladnosti na italijanskih kmetijah ocenjevali s pomočjo AKAP modela.

De Rossa in La Rocca (2011) sta v svoji raziskavi ugotovila, da je zavedanje kmetov o zahtevah in standardih navzkrižne skladnosti, ki so predmet večjega nadzora v sklopu pregledov izvajanja zahtev nacionalnih predpisov (pristojni inšpekcijski organi), večje. Prav tako je je ugotovil, da je večje zavedanje o zahtevah in standardih navzkrižne skladnosti, ki se vežejo na posamezna specifična območja ali aktivnosti, za katere so kmetje dobili kakršna koli dodatna sredstva (Natura 2000, nitratna direktiva).

Sprejem navzkrižne skladnosti in prilagoditev načina kmetovanja pri ostalih italijanskih kmetih na nespecifičnih območjih pa je nekoliko manjši, zaradi kompleksnosti sistema in birokratske teže sistema ter miselnosti kmetov, da navzkrižna skladnost prinaša le dodatne stroške pri kmetovanju in dejansko sam kmet za izvajanje sistem ne pridobi dodatnih plačil (De Rossa in La Rocca, 2011).

Model AKAP je torej eden izmed dobrih pokazateljev učinkovitosti prenosa informacij in znanja ter uvajanja sprememb tudi za navzkrižno skladnost. Prav tako pa je na podlagi uporabe modela AKAP možno določiti dodatne smernice za izboljšanje učinkovitosti prenosa informacij in znanja ter uvajanja sprememb (De Rossa in La Rocca, 2011).

Na Poljskem so zavedanje in poznavanje zahtev navzkrižne skladnosti med poljskimi kmeti preverjali na podlagi anket, ki so vključevala različna vprašanja s področja navzkrižne skladnosti, poznavanja in upoštevanja načel navzkrižne skladnosti ter tudi vprašanja, ki so bila širše vezana na okoljsko problematiko in ozaveščenost kmetov o tej problematiki.

Raziskave so se izvajale v obdobju 2011 – 2012 in so potekale ločeno za štiri vojvodstva Poljske (Lodzsko vojvodstvo, Opoljsko vojvodstvo, Spodnješlezjsko vojvodstvo in Svetokriško vojvodstvo). Na teh območjih Poljske je kmetijstvo najbolj razvito (Borkowska in Kruszyński, 2011).

Najprej se je študija izvedla na področju Spodnje Šlezije, kjer so ugotovili da je stopnja znanja o navzkrižni skladnosti pri kmetih majhna. Prav tako je pomanjkljivo tudi poznavanje pravil in posledic sistema navzkrižne skladnosti (Borkowska in Kruszyński, 2011). Borkowska in Kruszyński (2011) sta ugotovila, da je znanje in poznavanje sistema navzkrižne skladnosti večje pri kmetih z intenzivnem kmetovanjem.

Tudi na območju Svetokriškega vojvodstva se je izkazalo, da stopnja poznavanja sistema navzkrižne skladnosti ni ustrezna in da bi bilo potrebno takojšnje ukrepanje na tem območju z aktivnostmi za večanje stopnje poznavanja sistema navzkrižne skladnosti (Borkowska in Kruszyński, 2011).

Na območju vojvodstva Opole je bila stopnja zavedanja in poznavanja nekoliko večja, vendar po mnenju Borowske in Kruszyńskiego (2012b) še vedno nezadovoljiva. Na tem območju bilo zaznati večje število kmetov, katerim navzkrižna skladnost predstavlja mehanizem za izboljšanje narave in okolja, in so mnenja da je potrebno sistem navzkrižne skladnosti spoštovati na vseh območjih (Borkowska in Kruszyński, 2012b).

Približno enako stopnjo zavedanja in poznavanja sistema navzkrižne skladnosti je Borowska s sodelavci zaznala tudi na območju Lodzskega vojvodstva (Borkowska in Kruszyński, 2012a).

Vsem raziskavam na Poljskem je bila skupna ugotovitev, da na nivoju države potrebujejo program za izboljšanje stopnje poznavanja sistema navzkrižne skladnosti. S tem namenom je poljska svetovalna služba naredila program, ki obsega načrt dela in aktivnosti na področju svetovanja, izobraževanja, usposabljanja in praktičnega prikaza sistema navzkrižne skladnosti (Program działalności ..., 2012).

Ocena sistema navzkrižne skladnosti v Sloveniji doslej še ni bila izvedena. Ta raziskava je prvi tovrstni poskus ocene sistema navzkrižne skladnosti.

3 MATERIAL IN METODE

3.1 OBMOČJE RAZISKAVE

Analizo smo izvedli po posameznih območnih enotah Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (Območne enote ..., 2016). Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije sestavlja 13 območnih enot. Te enote so: Brežice, Celje, Kočevje, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Postojna, Ptuj in Slovenj Gradec. Najvišji organ območne enote je svet območne enote (Zakon o spremembah ..., 2008). Posamezne enote se delijo na izpostave, ki izvajajo naloge opredeljene s Statutom kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije na nivoju občin. Grafično je porazdelitev opredeljena na sliki 4. Atributna razdelitev po območnih enotah, izpostavah in občinah je opredeljena v Prilogi C.



Slika 4: Razporeditev OE KGZS v Sloveniji (Območne enote ..., 2016)

Figure 4: Distribution of OE CAFS in Slovenia (Območne enote ..., 2016).

Raziskovalna tematika je razdeljena v dva sklopa.

V prvem sklopu smo analizirali ugotovitve kontrol izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti po območnih enotah Kmetijsko gozdarske zbornice v Sloveniji. Podatke smo razdelili po letih v dve obdobji in sicer obdobje SKP 2007-2014 ter obdobje SKP 2015-2020. Podatke prvega sklopa analize smo pridobili s strani ARSKTRP (Evidenca CC ..., 2016).

V drugem delu smo z izvedbo ankete med 238 nosilci kmetijskih gospodarstev analizirali njihovo zavedanje, osvojitve znanja, sprejetja in dejanske izvedbe pravil o navzkrižni skladnosti. V tem delu analize smo izvedli tudi anketo med 110 svetovalci javnega kmetijskega svetovanja. Preko te ankete smo analizirali poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti med svetovalci in analizirali ustreznost izobraževalnega sistema za navzkrižno skladnost namenjenega svetovalcem.

3.2 METODE DELA

3.2.1 Zbiranje podatkov

Podatke za prvi sklop raziskave, namenjene analizi poznavanja predpisanih zahtev in standardov navzkrižne skladnosti na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji, smo pridobili na ARKSTRP. Na ARSKTRP smo s posebno prošnjo pridobili naslednje podatke:

- podatke o ugotovljenih kršitvah pravil o navzkrižni skladnosti po področjih po letih od 2007-2015 po območnih enotah KGZS
- podatke o številu oddanih Zbirnih vlog po območnih enotah KGZS

Podatke za drugi sklop raziskave smo pridobili z izvedbo anketiranja v obdobju od začetka junija 2013 do konca marca 2014. Izvedeni sta bili dve različni anketi in sicer, prva je bila izvedena pri nosilcih kmetijskih gospodarstev, druga pa pri kmetijskih svetovalcih.

Kmetijska gospodarstva za anketni vzorec za prvo anketo smo izbrali naključno. Kmetijska gospodarstva so bila naključno razporejena po celotni Sloveniji. Skupaj je bilo izvedenih 238 anket. Anketni vprašalnik je vseboval 20 vprašanj zaprtega in odprtega tipa (priloga A). Anketa se je izvajala v obdobju od junija do oktobra 2013. Ankete so se na terenu izvajale osebno, pri čemer je v povprečju anketiranje posameznega nosilca kmetijskega gospodarstva trajalo 30 minut, v nekaterih primerih tudi manj. Med samim anketiranjem ni bilo čutiti nestrpnosti in površnosti pri podajanju odgovorov.

Anketiranje kmetijskih svetovalcev je bilo izvedeno preko spletne strani www.1ka.si, v obliki spletne ankete. Povezavo na spletno anketo so prejeli izbrani naslovniki, s čimer je bilo zagotovljeno, da so na anketo odgovarjali zgolj kmetijski svetovalci. V anketi je sodelovalo 110 svetovalcev iz sistema javnega kmetijskega svetovanja. Področje dela svetovalcev je bilo različno. Anketni vprašalnik je bil kombiniranega tipa in je vseboval 16 vprašanj (priloga B). Anketa se je izvajala v obdobju od 22. 7. 2013 do 25. 3. 2014. Anketa je povprečno trajala 3 min 57 s.

Vprašanja ankete za kmetijska gospodarstva lahko razdelimo na dva vsebinska sklopa:

- prvi sklop zadeva splošne podatke o kmetiji in socialno-ekonomske značilnosti
- drugi sklop zadeva vsebine vezane na AKAP zaporedje:

- faza zavesti je opredeljena prek "vprašanj o zavedanju pomena pravil o navzkrižni skladnosti";
- faza znanja je se izraža v anketi z vprašanji vezani:
 - (a) stopnja informiranosti;
 - (b) vir informiranosti
- faza sprejetja je opredeljena z vprašanji vezanimi na vprašanja o oceni izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti
- faza sprememb v načinu kmetovanja je vezana na niz vprašanj o opredelitvi vpliva izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti na način kmetovanja na anketiranem kmetijskem gospodarstvu. Faza sprememb se meri z uvedbo sprememb v dejavnosti kmetije, ki vključuje nabor potencialnih inovacij (v našem primeru izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti) (Brunori in sod., 2009).

Vprašanja ankete za kmetijska gospodarstva lahko razdelimo na štiri vsebinske sklope:

- prvi sklop zadeva splošne podatke o področju in območju dela anketiranega svetovalca
- drugi sklop obsega splošne podatke o kmetijah in socialno-ekonomske značilnosti na območju dela anketiranega svetovalca
- tretji sklop zadeva vsebine vezane na poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti anketiranega kmetijskega svetovalca
- četrti sklop zadeva vsebine vezane na poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti na območju dela anketiranega kmetijskega svetovalca.

Drugi korak tega sklopa raziskave zadevajo oceno verjetnosti povezave med vsako fazo AKAP zaporedja in socialno-ekonomske ter teritorialne značilnosti kmetijskih gospodarstev.

Ocena se je izvedla na podlagi logit modela (Knoke s sod., 1980). Ugotavljala se je kako je posamezna faza AKAP zaporedja (zavest, znanje, sprejetje, spremembe v načinu kmetovanja) odvisna od treh ključnih spremenljivk:

- velikost kmetijskega gospodarstva,
- starost nosilcev kmetijskega gospodarstva
- lokacija kmetijskega gospodarstva glede na območne enote KGZS.

3.2.2 Statistična obdelava podatkov

Podatke iz prvega sklopa raziskave smo obdelali v programu IBM SPSS Statistics 22, Access in Excel. Prostorska analiza pridobljenih podatkov je bila opravljena s pomočjo geografsko – informacijskega programa ArcGIS 9.3.

Večji del odgovorov iz anketnega vprašalnika za nosilce kmetijskih gospodarstev smo računalniško v programu IBM SPSS Statistics 22, Access in Excel, opisna vprašanja pa so zahtevala posebno obravnavo. Podatki so bili nato analizirani z metodo opisne statistike in so predstavljeni v grafih in preglednicah.

Analizo odgovorov spletne ankete za kmetijske svetovalce smo izvedli v okviru spletne ankete na strani www.1ka.si, podatke smo analizirali z metodo opisne statistike in jih predstavili v grafih in preglednicah.

V zaključnem delu raziskave smo analizirali podatke še po AKAP metodi. Podatke za ta del analize smo obdelali v IBM SPSS Statistics 22 in Excell programu. Podatki so bili nato analizirani z metodo opisne statistike in so predstavljeni v grafih in preglednicah.

Oceno verjetnosti povezave smo naredili s pomočjo regresijske krivulje. Z regresijo napovedujemo vrednost kriterija (odvisne spremenljivke) na osnovi neodvisnih spremenljivk (Sočan 2004). Oceno verjetnosti povezave smo izvedli s pomočjo naslednje enačbe za vsako fazo AKAP zaporedja:

$$Y = C * \ln(X) + B \quad \dots (1)$$

Kjer:

- Y predstavlja neodvisne spremenljivke (prisotnost: zavedanje, osvojitve, sprejetje, izpolnjevanje pravil o navzkrižni skladnosti na kmetijskem gospodarstvu),
- C in B konstanti
- X spremenljivka

4 REZULTATI

4.1 ANALIZA PODATKOV ARSKTRP

4.1.1 Analiza izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti po področjih v letih 2007-2015 po območnih enotah KGZS

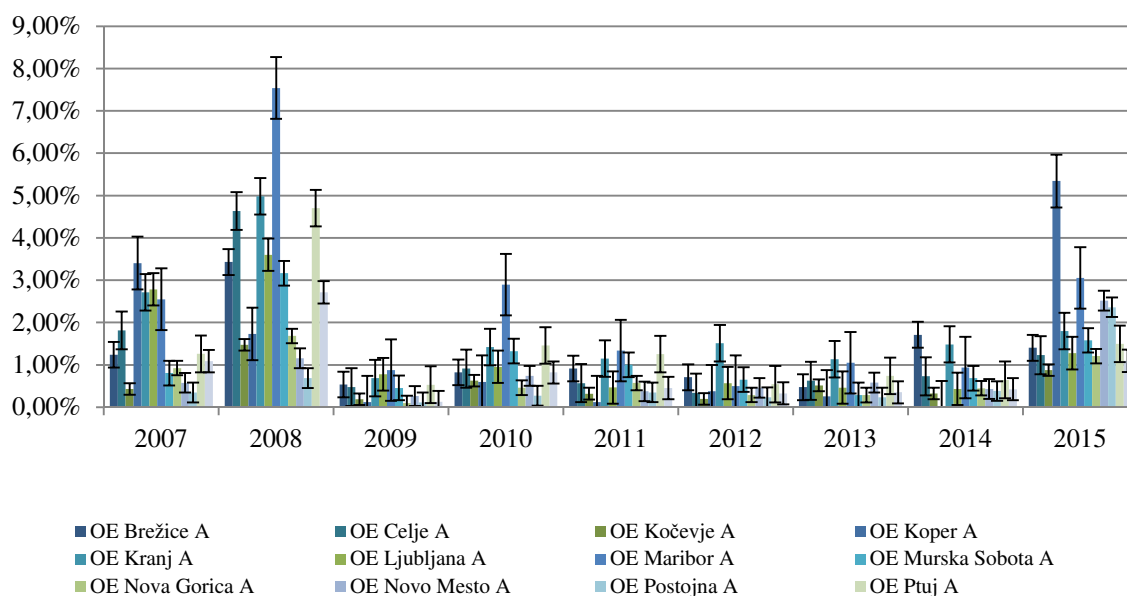
Izpolnjevanje pravil o navzkrižni skladnosti se preverja z upravnimi pregledi in pregledi na kraju samem. Pristojni organ za izvedbo teh kontrol v Sloveniji je ARSKTRP. Podatki pridobljeni s strani ARSKTRP predstavljajo delež ugotovljenih kršitev pravil o navzkrižni skladnosti z upravnim pregledom in kontrolo na kraju samem glede na OE KGZS, področje sistema navzkrižne skladnosti in leto ugotovitve. Delež je izračun glede na število oddanih zahtevkov in število ugotovljenih kršitev po posamezni OE KGZS po posameznem letu po posameznem področju.

$$\% \text{ kršitev CC po področju po OE} = \frac{X_{KR_POD}}{Y_{ZAH}} \quad \dots (2)$$

X_{KR_POD} : število ugotovljenih kršitev po posameznem področju po OE

Y_{ZAH} : število oddanih zahtevkov po OE

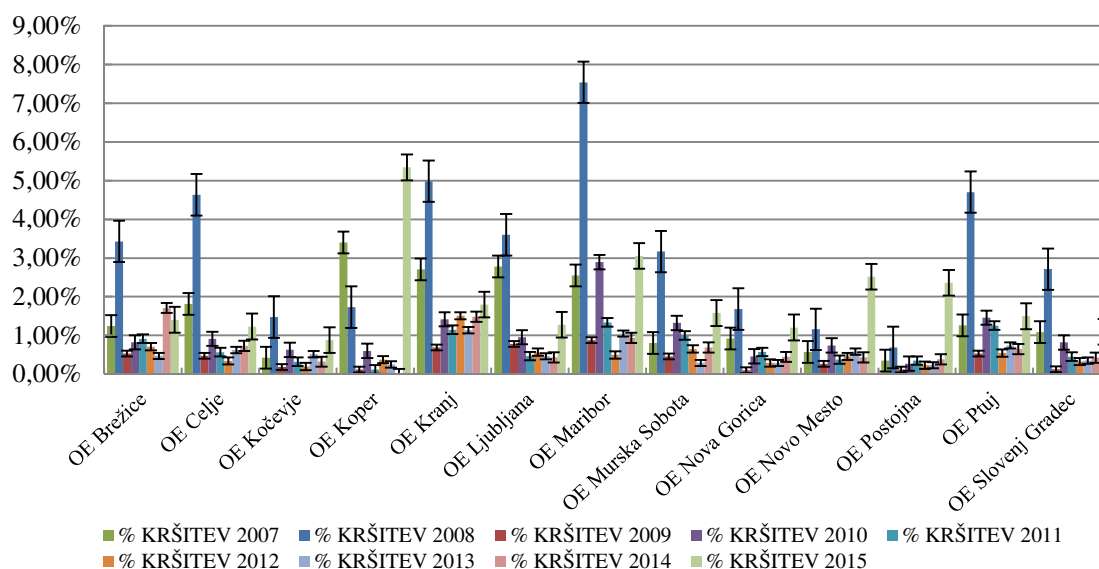
Slika 5 prikazuje odstotke ugotovljenih kršitev CC v obdobju 2007 – 2015. Na področju A trend števila ugotovljenih kršitev pada do leta 2015. Največji delež kršitev s področja A je bilo ugotovljenih v letu 2008.



Slika 5: Odstotek kršitev CC na področju A v obdobju 2007-2015 po posamezni OE KGZS. Prikazani so odstotki ± standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 5: Percentage of CC infringements in on area A in the period 2007-2015 for a single OE CAFS. Shown are the percentages ± standard error (Evidenca CC ..., 2016).

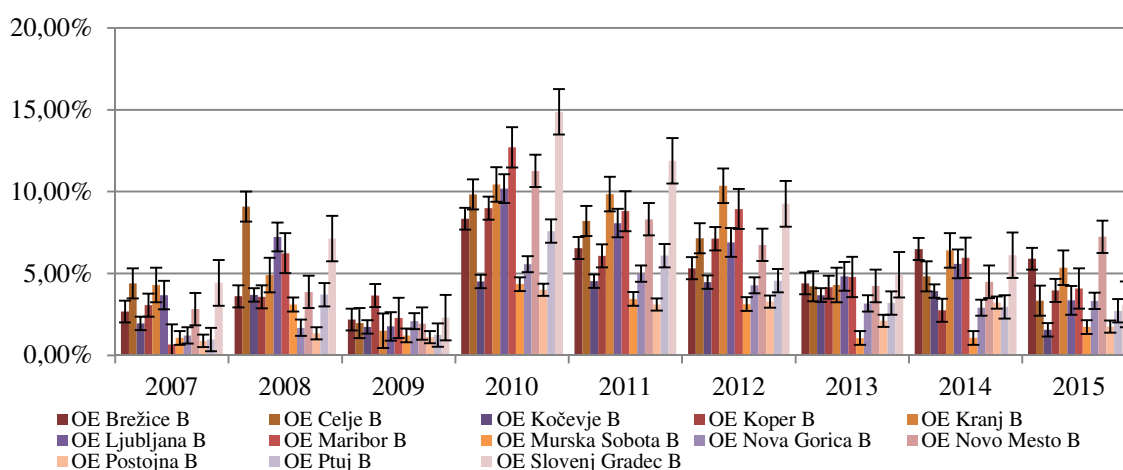
Iz slike 6 je razvidno, da trend ugotovljenih kršitev na področju A v obdobju 2009 – 2014 pada. V letu 2015 je v vseh OE KGZS zaznati porast ugotovljenih kršitev na področju A glede na obdobje 2009 - 2014. Največji odstotek ugotovljenih kršitev CC na področju A je bilo v letu 2008 v OE Maribor.



Slika 6: Odstotek kršitev CC na področju A po posamezni OE KGZS v obdobju 2007-2015. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 6: Percentage of CC infringements on area A after each OE CAFS in the period 2007-2015. Shown are the percentages $\pm$ standard error (Evidenca CC ..., 2016).

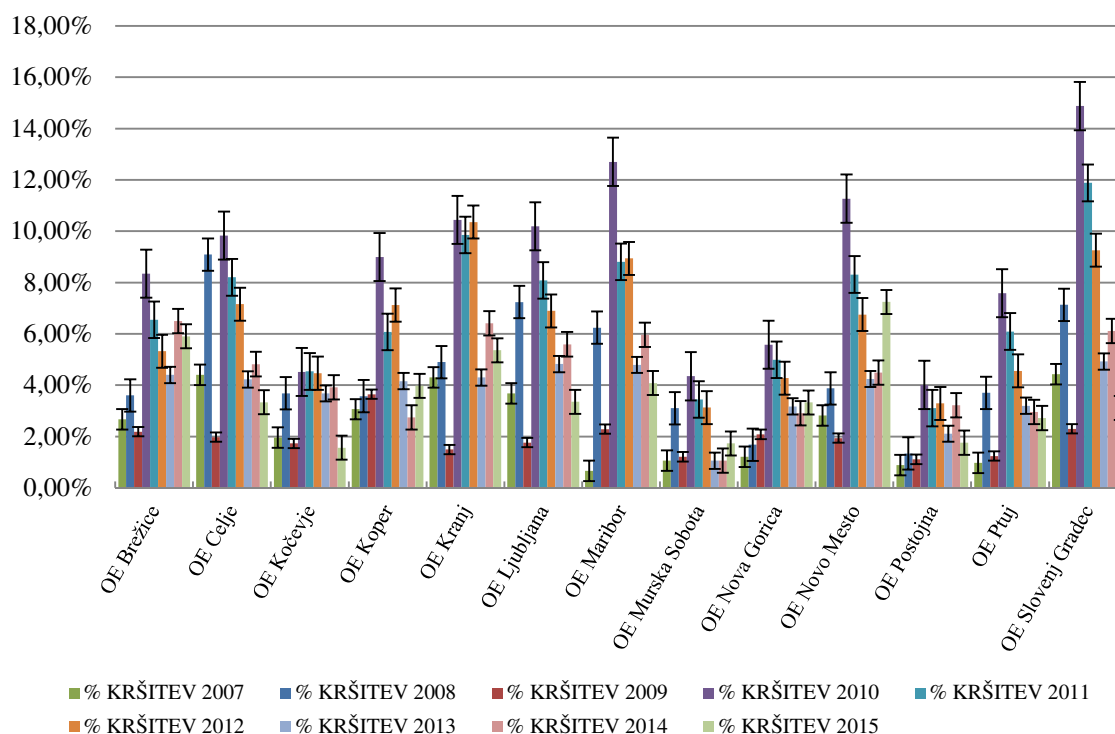
Največji odstotek ugotovljenih kršitev na področju B je bilo v letu 2010 (slika 7). Po letu 2010 sledi trend manjšanja odstotka ugotovljenih kršitev na področju B.



Slika 7: Odstotek kršitev CC na področju B v obdobju 2007-2015 po posamezni OE KGZS. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 7: Percentage of CC infringements on area B over the period 2007-2015 for a single OE CAFS. Shown are the percentages $\pm$ standard error (Evidenca CC ..., 2016).

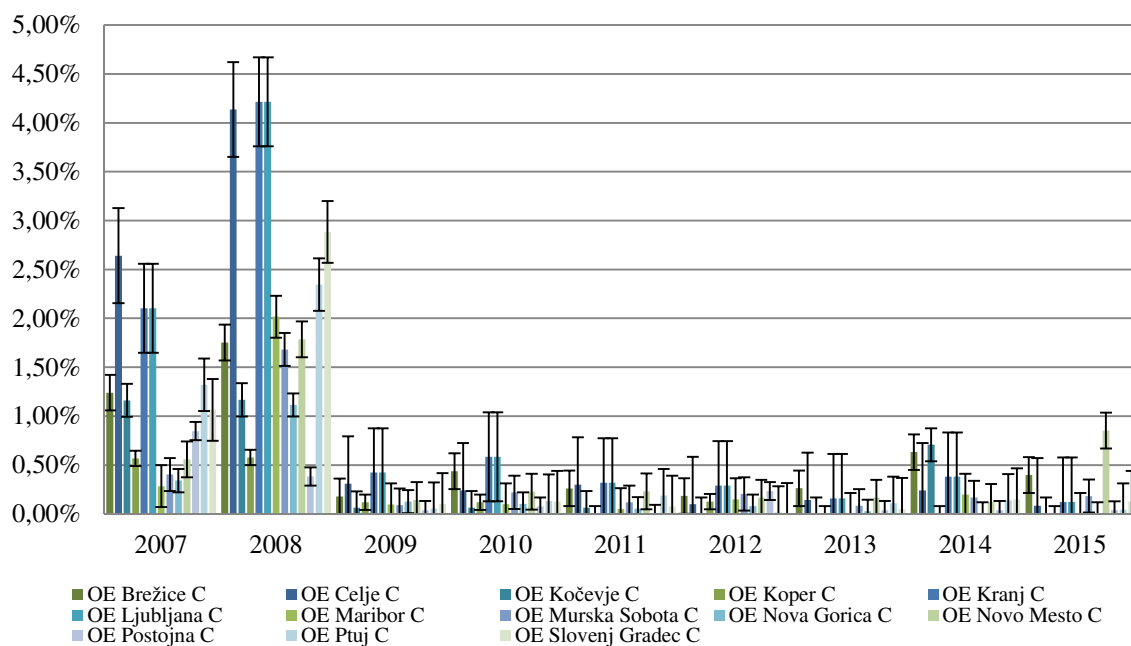
Največji odstotek ugotovljenih kršitev CC na področju B je bilo v letu 2010 v OE Slovenj Gradec. Prav tako je bilo v OE Maribor in OE Novo mesto v letu 2010 ugotovljen bistveno večji odstotek kršitev CC na področju B, glede na obdobje pred in po letu 2010 (slika 8).



Slika 8: Odstotek kršitev CC na področju B po posamezni OE KGZS v obdobju 2007-2015. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016).

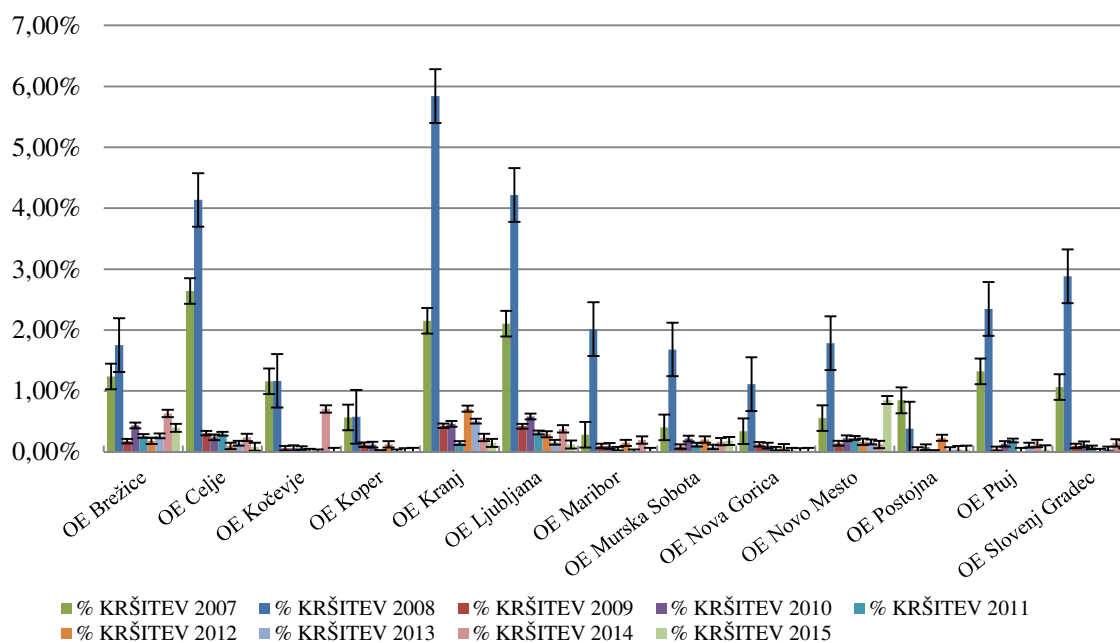
Figure 8: Percentage of CC infringements on area B after each OE CAFS in the period 2007-2015. Shown are the percentages $\pm$ standard error (Evidenca CC ..., 2016).

Tako slika 9, kot tudi slika 10 prikazujeta trend bistvenega zmanjšanja odstotka ugotovljenih kršitev CC na področju C po letu 2008. V vseh OE KGZS, z izjemo OE Novo mesto je trend upadanja odstotka ugotovljenih kršitev CC na področju C. V OE Novo mesto se je v letu 2015 za 55 % povečalo število ugotovljenih kršitev CC na področju C glede na povprečje po letih ugotovljenih števil kršitev na področju C v tej OE KGZS. Največji odstotek ugotovljenih kršitev CC na področju C je bil v letu 2008 v OE Kranj (slika 10). Na splošno je bil po vseh OE KGZS v letu 2008 ugotovljen največji odstotek kršitev CC na področju C (slika 9).



Slika 9: Odstotek kršitev CC na področju C v obdobju 2007-2015 po posamezni OE KGZS. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)

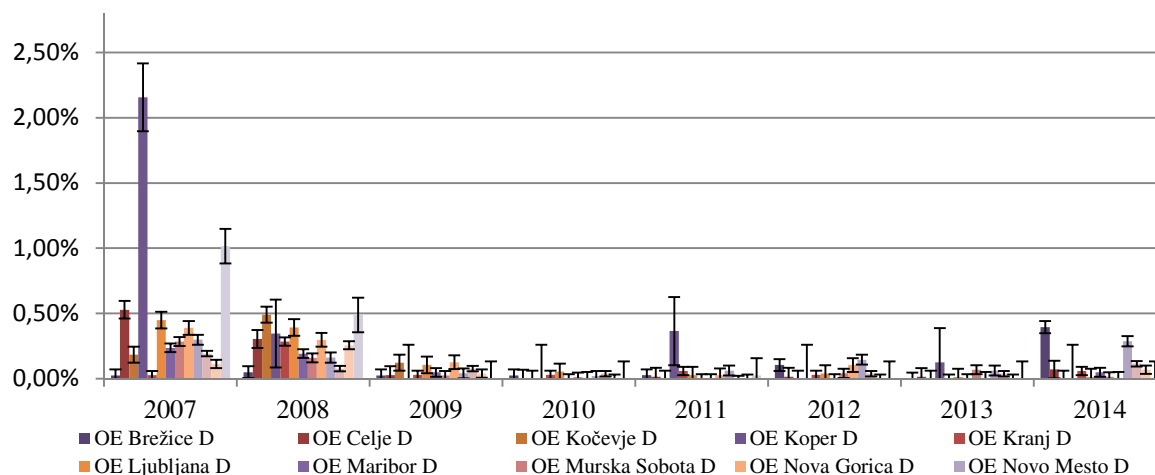
Figure 9: Percentage of CC infringements on area C over the period 2007-2015 for a single OE CAFS. Shown are the percentages $\pm$ standard error (Evidenca CC ..., 2016).



Slika 10: Odstotek kršitev CC na področju C po posamezni OE KGZS v obdobju 2007-2015. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)

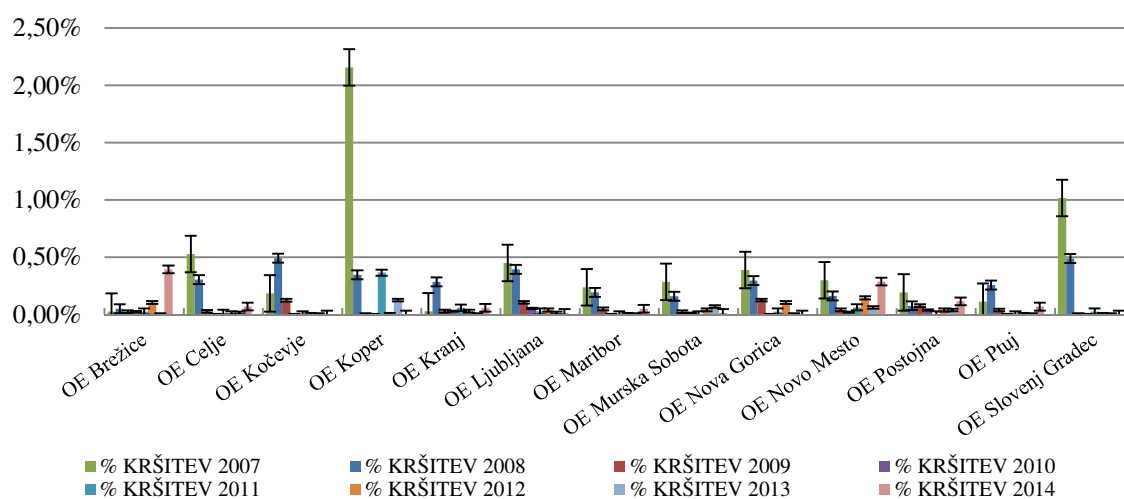
Figure 10: Percentage of CC infringements on area C after each OE CAFS in the period 2007-2015. Shown are the percentages $\pm$ standard error (Evidenca CC ..., 2016).

Analiza ugotovljenih kršitev CC na področju D, z razliko od ostalih področij, obsega le obdobje 2007-2014, saj se je z novim programskim obdobjem SKP področje D s poenostavitvijo sistema navzkrižne skladnosti združilo s področjem A. Na tem področju je bilo največji odstotek ugotovljenih kršitev CC v leto 2007. Po tem letu je na vseh OE KGZS zaznati trend zmanjšanja odstotka ugotovljenih kršitev CC (slika 11). OE KGZS z največjim odstotkom ugotovljenih kršitev CC na področju D sta OE Koper in OE Slovenj Gradec (slika 12).



Slika 11: Odstotek kršitev CC na področju D v obdobju 2007-2014 po posamezni OE KGZS. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)

Figure 11: Percentage of CC infringements on area D over the period 2007-2015 for a single OE CAFS. Shown are the percentages $\pm$ standard error (Evidenca CC ..., 2016).

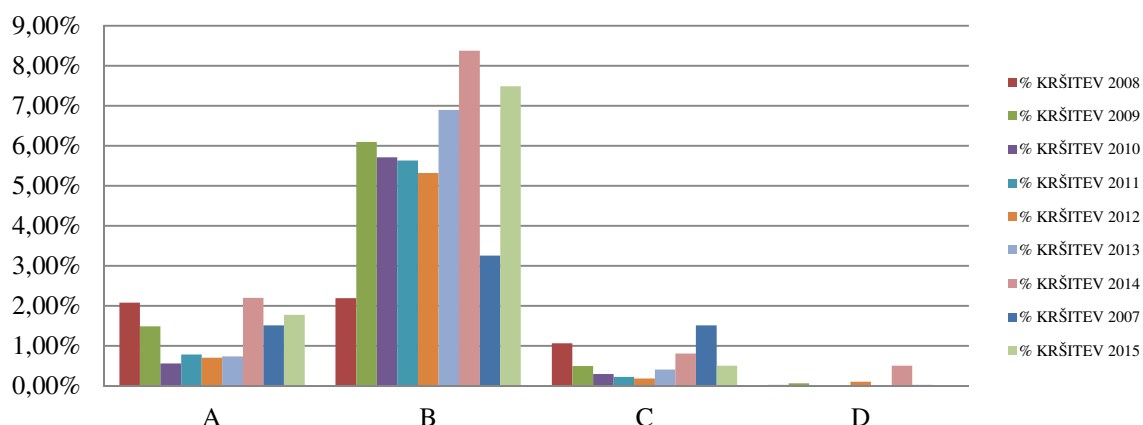


Slika 12: Odstotek kršitev CC na področju D po posamezni OE KGZS v obdobju 2007-2014. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016)

Figure 12: Percentage of CC infringements on area D after each OE CAFS in the period 2007-2015. Shown are the percentages $\pm$ standard error (Evidenca CC ..., 2016).

Nadaljnja analiza ugotovljenih kršitev po področjih po posameznih OE KGZS je pokazala, da je po vseh OE KGZS v obdobju 2007 – 2015 največji odstotek ugotovljenih kršitev CC na področju B (slike 13 - 25). Iz slik 13 – 15 je razvidno, da je področje A na drugem mestu po odstotku ugotovljenih kršitev CC.

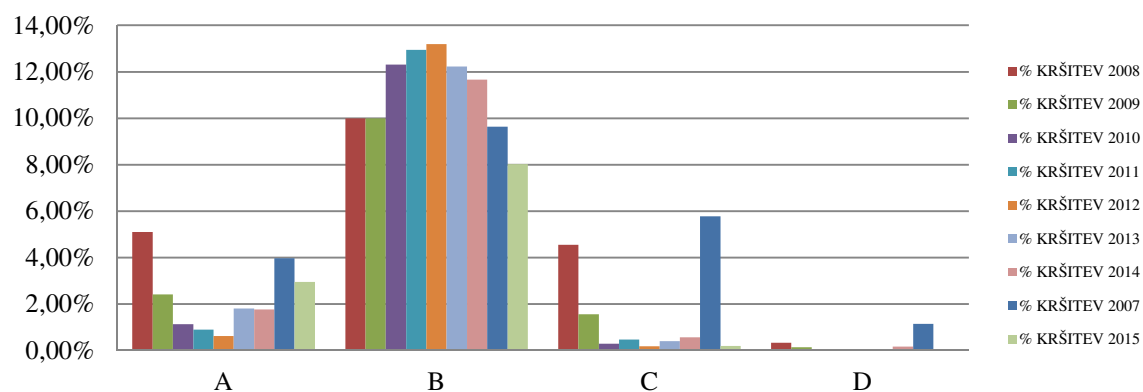
V OE Brežice je bilo v letu 2014 ugotovljenih največ odstotkov kršitev CC na vseh štirih področjih glede na ostala leta v analiziranem obdobju. V letu 2015 je na področju A in B bilo zaznано povečanje odstotka ugotovljenih kršitev CC glede na predhodne leto 2014 (slika 13).



Slika 13: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Brežice v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 13: Percentage of CC infringements in RU Brežice in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

Iz slike 14 je razvidno, da je bilo v OE Celje v letu 2012 ugotovljenih največ odstotkov kršitev CC na področju B glede na ostala leta v analiziranem obdobju. Na področju B je bil v tej OE KGZS pred letom 2012 trend večanja, ki je v letu 2012 dosegel vrh. Po tem letu se trend ugotovljenega odstotka kršitev CC na področju B v OE Celje manjša (slika 14).

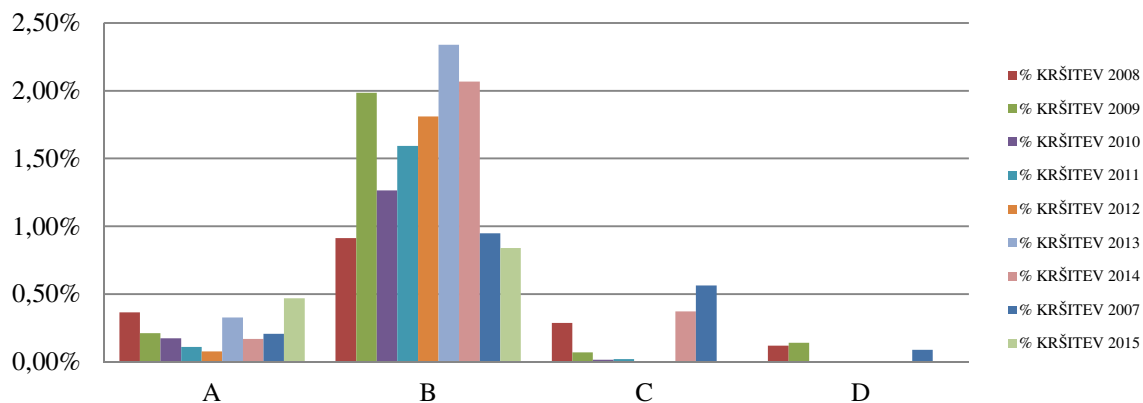


Slika 14: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Celje v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 14: Percentage of CC infringements in RU Celje in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

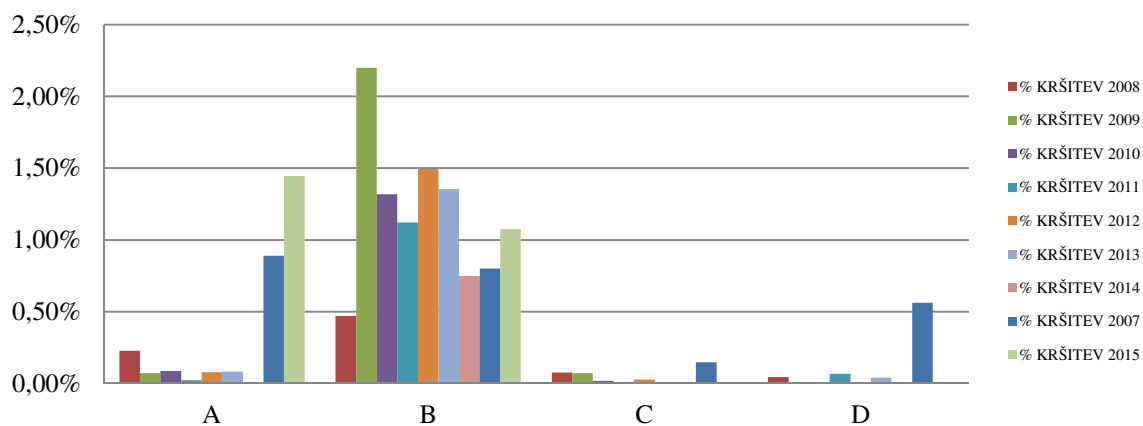
V OE Kočevje je bilo v letu 2013 ugotovljenih največ odstotkov kršitev CC na področju B glede na ostala leta v analiziranem obdobju. Na področju B, C, D je OE Kočevje trend

zmanjševanja odstotka ugotovljenih kršitev CC. Izjema je področje A, kjer kaže na trend povečevanja ugotovljenih kršitev CC po letu 2012 (slika 15).



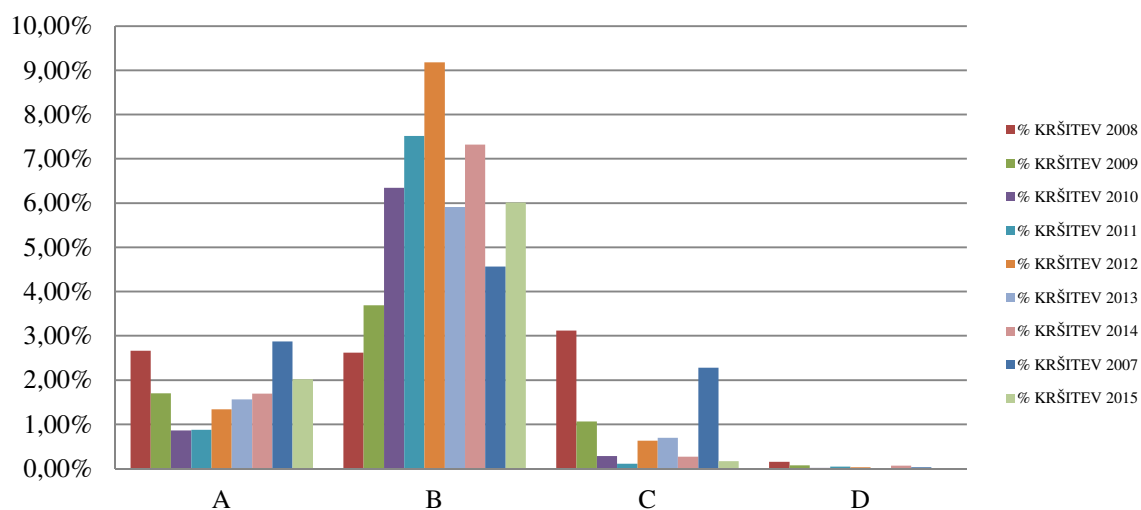
Slika 15: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Kočevje v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).
Figure 15: Percentage of CC infringements in RU Kočevje in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

V OE Koper je bilo v letu 2009 ugotovljenih največ odstotkov kršitev CC na področju B glede na ostala leta v analiziranem obdobju. V letu 2015 je na področju A in B bilo zaznано povečanje odstotka ugotovljenih kršitev CC glede na predhodne leto 2014 (slika 16).



Slika 16: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Koper v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).
Figure 16: Percentage of CC infringements in RU Koper in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

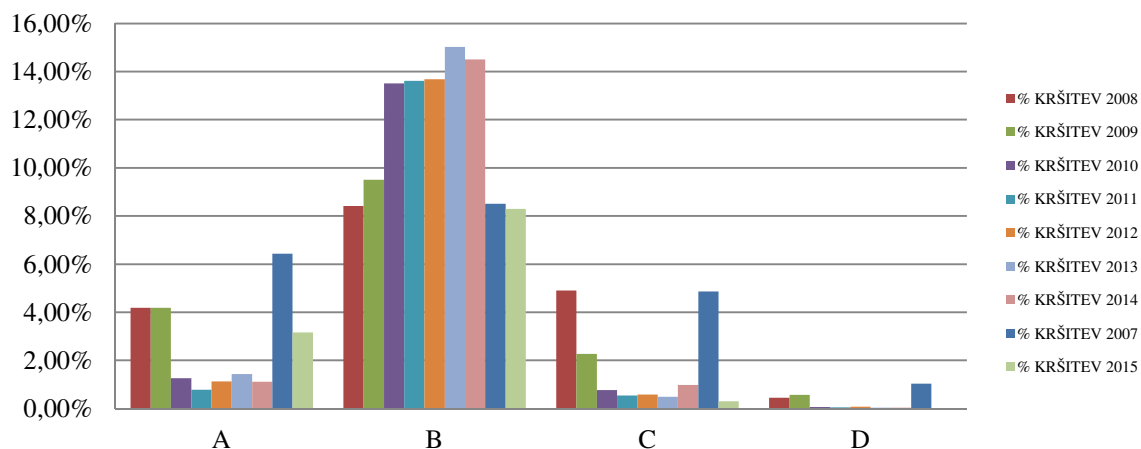
V OE Kranj je bilo v letu 2012 ugotovljenih največ odstotkov kršitev CC na področju B glede na ostala leta v analiziranem obdobju. Po tem letu je na tem področju zaznan trend zmanjšanja ugotovljenih kršitev CC. Na ostalih področjih je trend zmanjševanja zaznati že pol letu 2008 (slika 17).



Slika 17: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Kranj v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 17: Percentage of CC infringements in RU Kranj in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

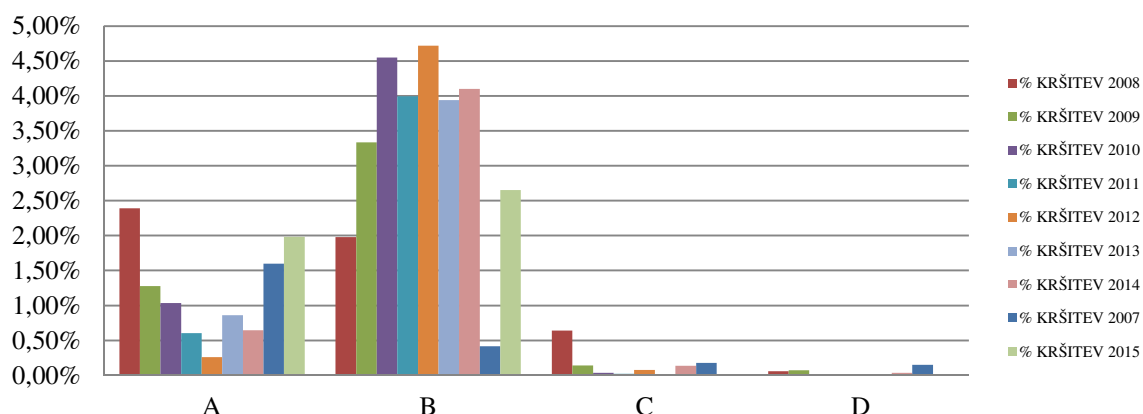
V OE Ljubljana je bilo v letu 2013 ugotovljenih največ odstotkov kršitev CC na področju B glede na ostala leta v analiziranem obdobju. V letu 2015 je bilo na področju A zaznано povečanje odstotka ugotovljenih kršitev CC glede na predhodne leto 2014 (slika 18).



Slika 18: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Ljubljana v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 18: Percentage of CC infringements in RU Ljubljana in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

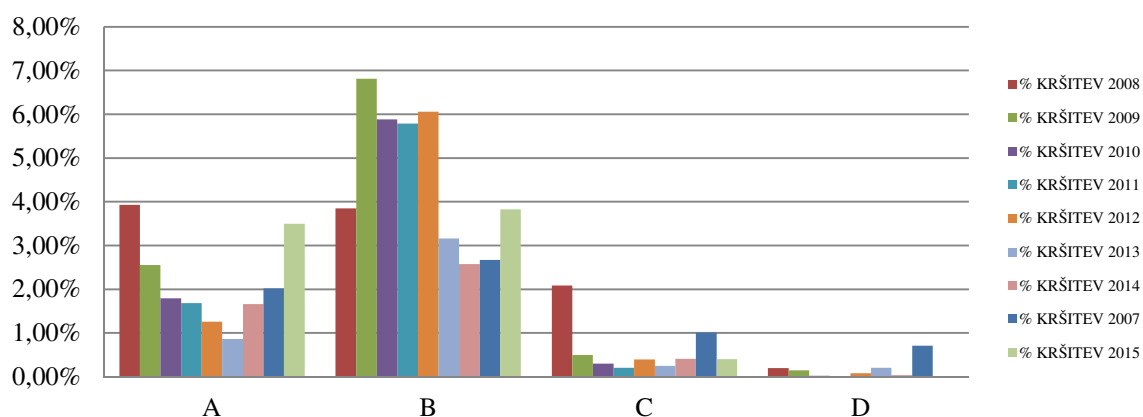
V OE Maribor je bilo v letu 2012 ugotovljenih največ odstotkov kršitev CC na področju B glede na ostala leta v analiziranem obdobju. Na področju A je bilo v OE Maribor v letu 2012 ugotovljen najmanjši odstotek kršitev CC (slika 19).



Slika 19: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Maribor v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 19: Percentage of CC infringements in RU Maribor in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

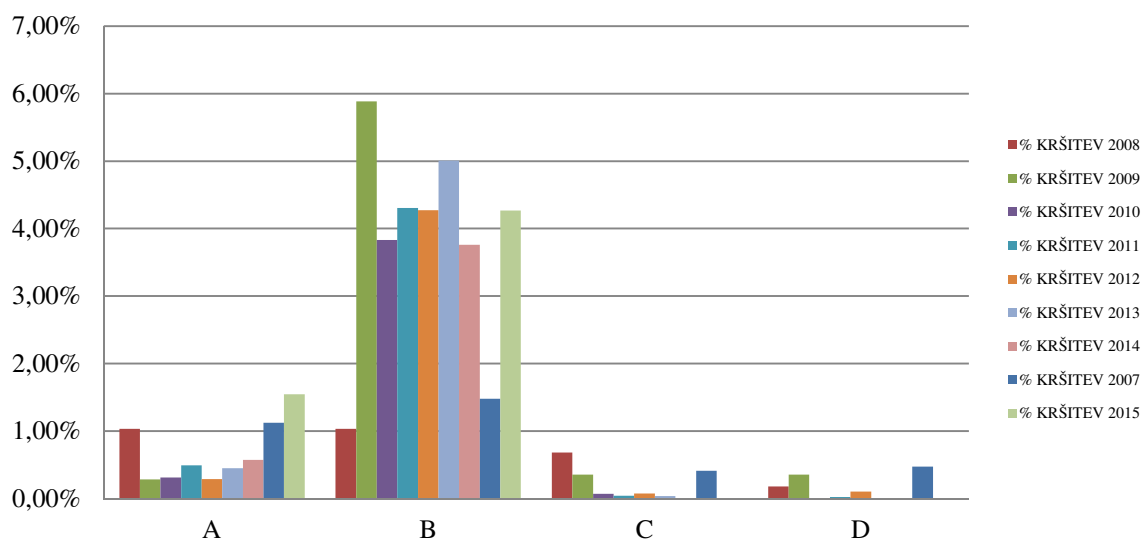
V OE Murska Sobota je bilo v letu 2009 ugotovljenih največ odstotkov kršitev CC na področju B glede na ostala leta v analiziranem obdobju. Po letu 2009 do leta 2015 je bil na tem področju zaznan trend zmanjšanja, v letu 2015 se je odstotek ugotovljenih kršitev CC zopet povečal, glede na predhodno leto. Na področju A je bilo v OE Maribor v letu 2011 ugotovljen najmanjši odstotek kršitev CC. Tudi na tem področju je bil v letu 2015 trend povečanja odstotka ugotovljenih kršitev CC (slika 20).



Slika 20: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Murska Sobota v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

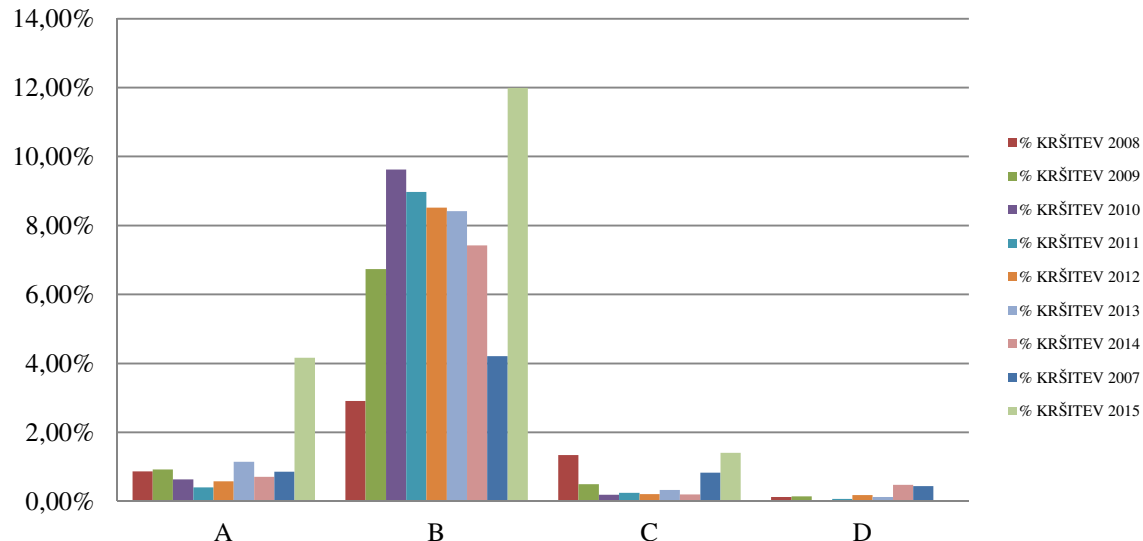
Figure 20: Percentage of CC infringements in RU Murska Sobota in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

V OE Nova Gorica je bil v letu 2015 zaznan trend povečanja odstotka ugotovljenih kršitev CC na področju A in B (slika 21). Na področjih C in D je iz slike 21 razvidno, da gre za trend zmanjševanja odstotka ugotovljenih kršitev CC.



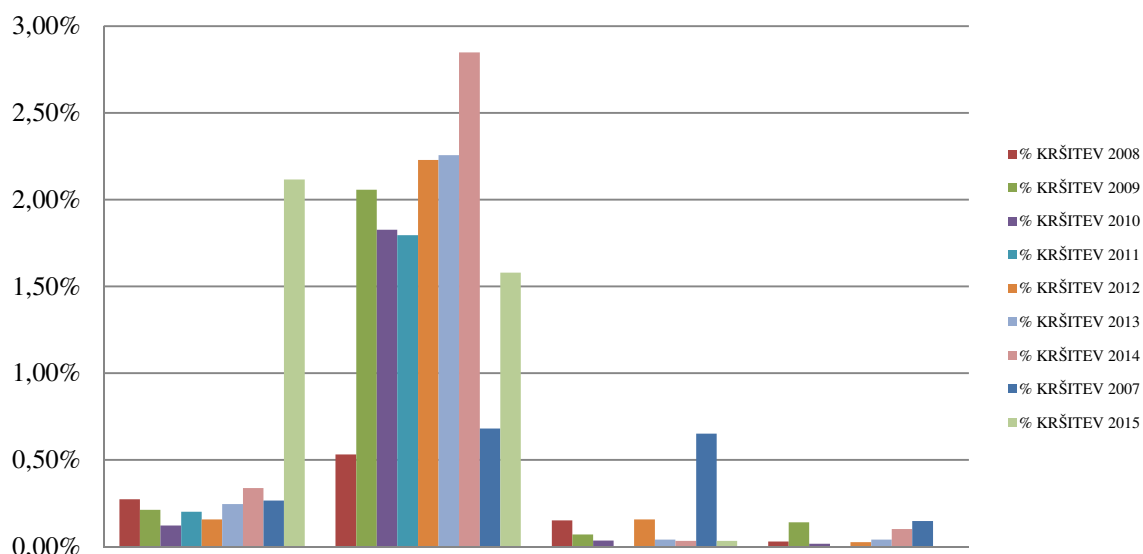
Slika 21: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Nova Gorica v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).
Figure 21: Percentage of CC infringements in RU Nova Gorica in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

V OE Novo mesto je bilo v letu 2015 zaznati trend povečanja odstotka ugotovljenih kršitev CC kar na treh področjih, in sicer na A, B in C področju. Največji odstotek ugotovljenih kršitev CC na področju B je bil v OE Novo mesto ugotovljen ravno v letu 2015 (slika 22).



Slika 22: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Novo mesto v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).
Figure 22: Percentage of CC infringements in RU Novo mesto in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

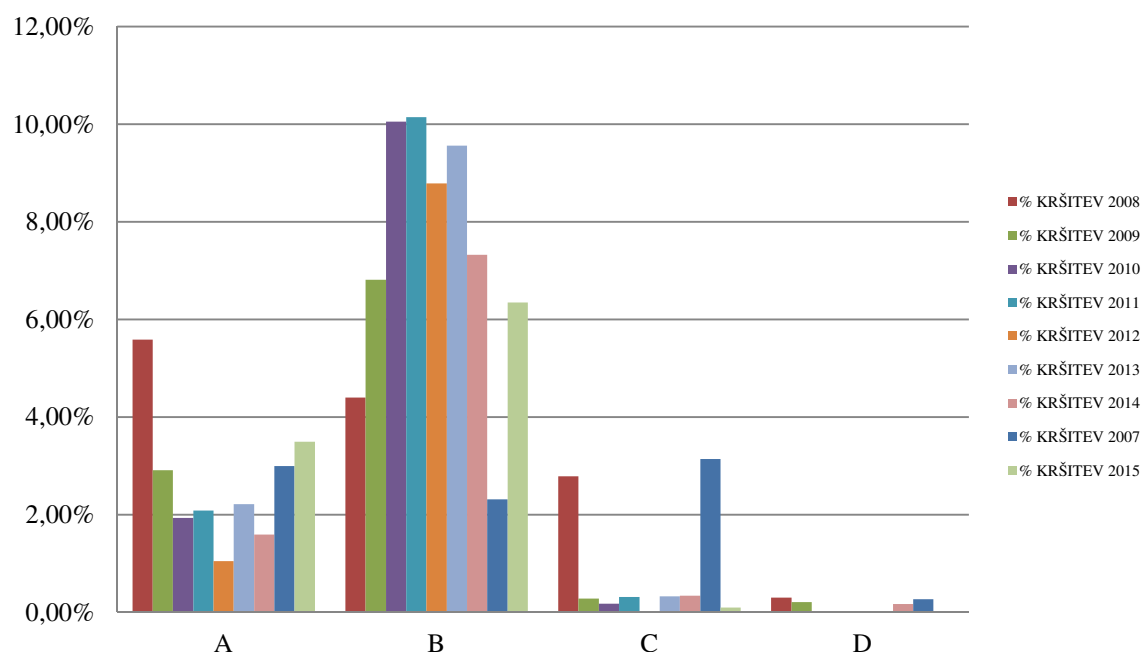
V OE Postojna je bilo v letu 2015 zaznati trend povečanja odstotka ugotovljenih kršitev CC na področju A. Največji odstotek ugotovljenih kršitev CC na področju B je bil v OE Novo mesto ugotovljen v letu 2014 (slika 23).



Slika 23: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Postojna v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 23: Percentage of CC infringements in RU Postojna in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

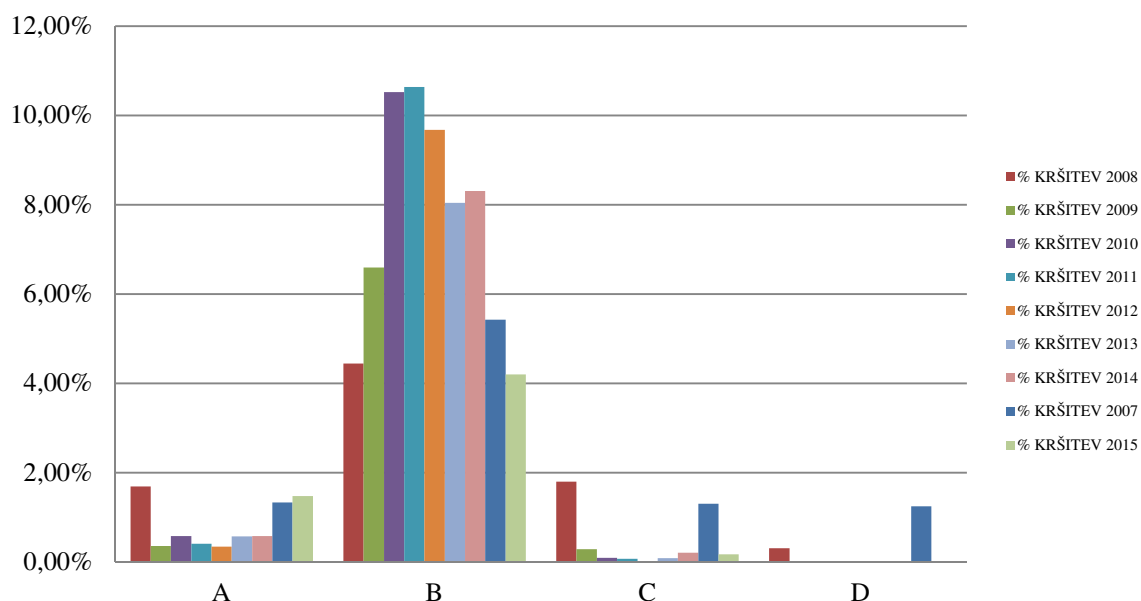
V OE Ptuj je bilo v letu 2011 ugotovljenih največ odstotkov kršitev CC na področju B glede na ostala leta v analiziranem obdobju. Na področju A in C je bilo v OE Ptuj v letu 2012 ugotovljen najmanjši odstotek kršitev CC (slika 24).



Slika 24: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Ptuj v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 24: Percentage of CC infringements in RU Ptuj in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

V OE Slovenj Gradec je bilo v letu 2015 zaznati trend povečanja odstotka ugotovljenih kršitev CC na področju A. Največji odstotek ugotovljenih kršitev CC na področju B je bil v OE Slovenj Gradec ugotovljen v letu 2011 (slika 25).



Slika 25: Odstotek kršitev CC po področjih v OE Slovenj Gradec v obdobju 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016)

Figure 24: Percentage of CC infringements in RU Slovenj Gradec in the period 2007-2015 (Evidenca CC ..., 2016).

4.1.2 Analiza izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti v letih 2007-2015 po območnih enotah KGZS

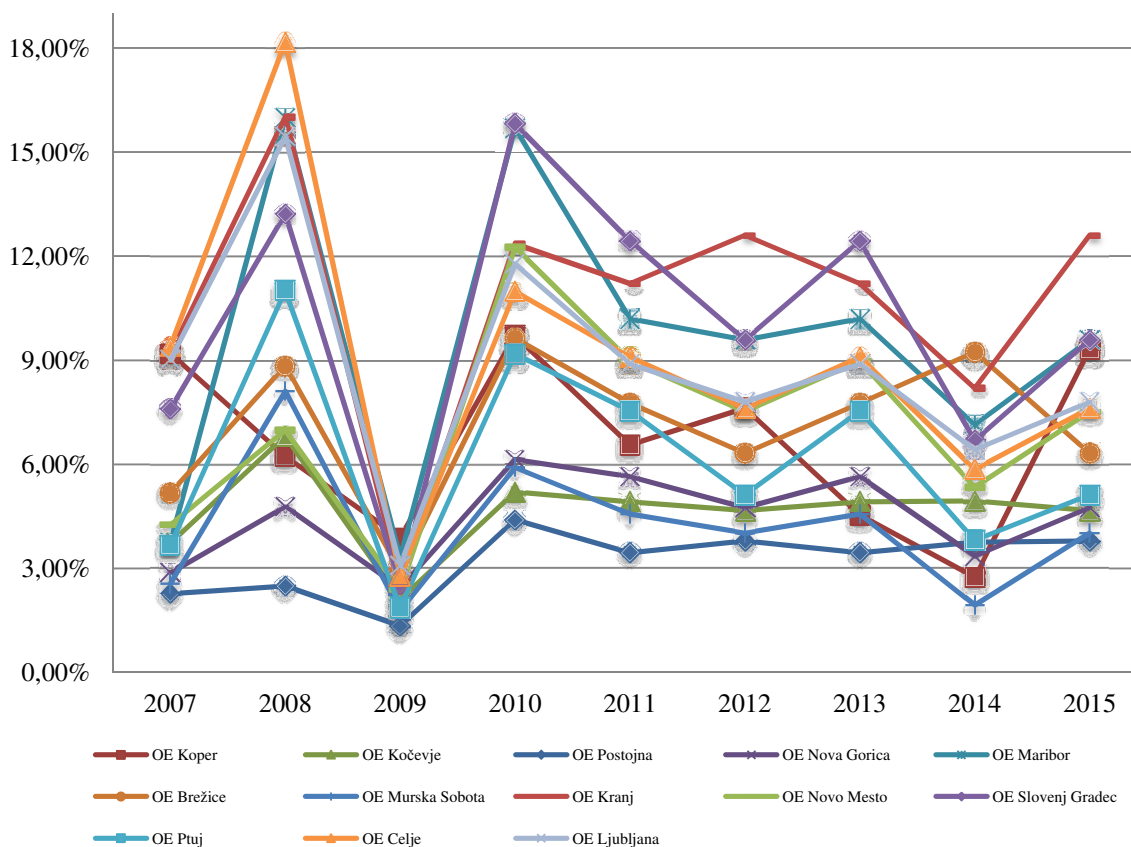
To poglavje zajema analizo podatkov pridobljenih s strani ARSKTRP, ki predstavljajo delež ugotovljenih kršitev pravil o navzkrižni skladnosti z upravnim pregledom in kontrolo na kraju samem glede na OE KGZS in leto ugotovitve. Delež je izračun glede na število oddanih zahtevkov in število ugotovljenih kršitev po posamezni OE KGZS po posameznem letu.

$$\% \text{ kršitev CC po OE} = \frac{X_{KR}}{Y_{ZAH}} \quad \dots (3)$$

X_{KR} : število ugotovljenih kršitev po OE

Y_{ZAH} : število oddanih zahtevkov po OE

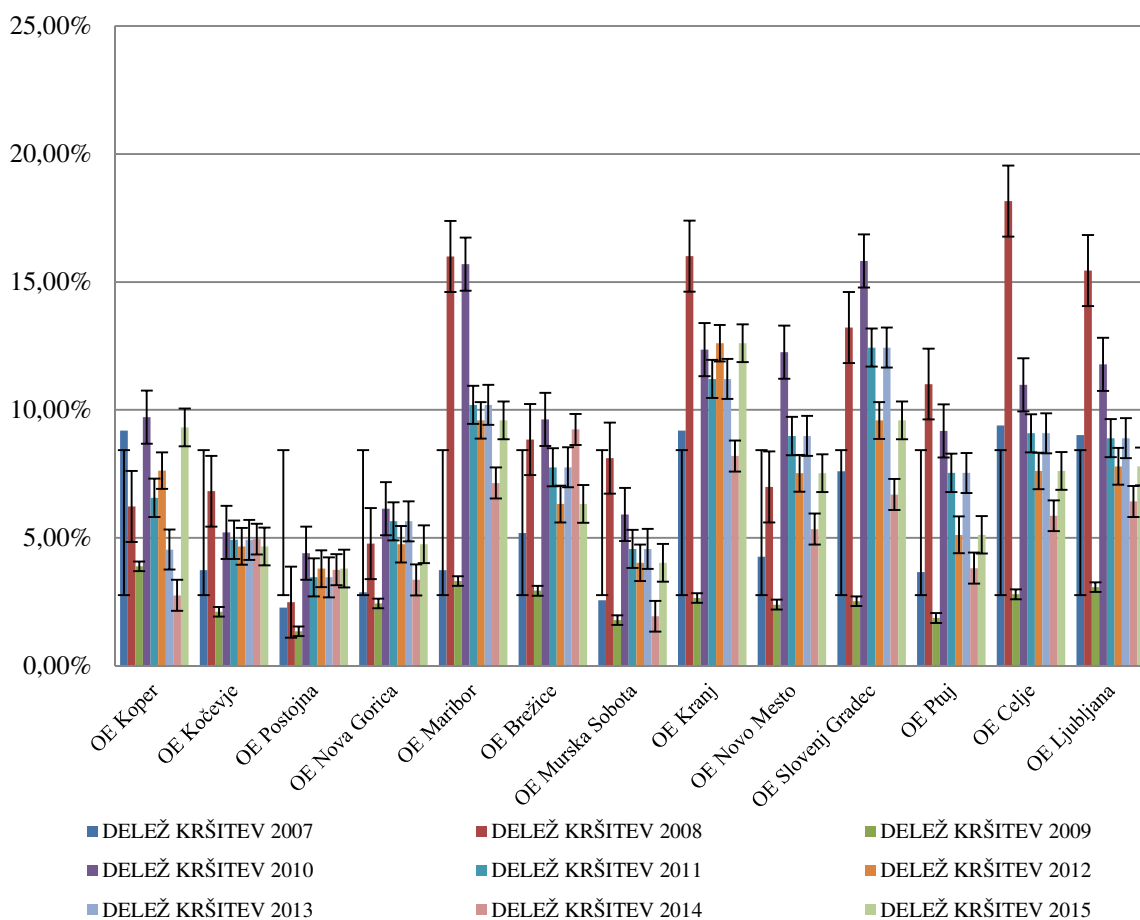
Slika 26 prikazuje odstotke ugotovljenih kršitev CC v obdobju 2007 – 2015 po posamezni OE KGZS. Iz slike 26 je razvidno, da je večina OE imela v letu 2009 najmanjši odstotek ugotovljenih kršitev CC. Nato je trend po večini OE padal. V letu 2015 pa se je po vseh OE odstotek ugotovljenih kršitev CC zopet povečal glede na predhodne leto.



Slika 26: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 po posamezni OE KGZS (Evidenca CC ..., 2016)

Figure 26: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 for a single RU CAFS (Evidenca CC ..., 2016).

Iz slike 27 je razvidno, da sta OE Postojna in OE Murska Sobota na nivoju vseh OE KGZS enoti z najmanjšim odstotkom ugotovljenih kršitev po letih. V letu 2008 po velikosti deleža ugotovljenih kršitev CC izstopajo OE Maribor, OE Celje, OE Ljubljana, OE Kranj in OE Slovenj Gradec. V letu 2015 je bilo glede na sliko 27 v OE Kranj največ ugotovljenih kršitev CC.

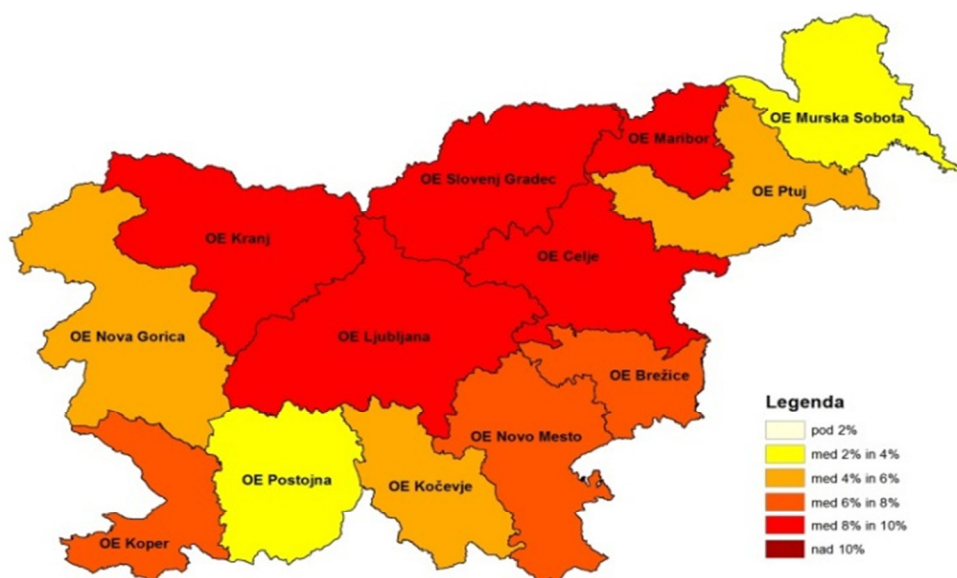


Slika 27: Odstotek kršitev CC po posamezni OE KGZS v obdobju 2007-2015. Prikazani so odstotki $\pm$ standardna napaka (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 27: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 for a single RU CAFS. Shown are the percentages $\pm$ standard error (Evidenca CC ..., 2016).

V nadaljevanju sledi barvni prikaz odstotka ugotovljenih kršitev glede na lokacijo posamezne OE na zemljevidu Slovenije. Slika 28 prikazuje odstotke ugotovljenih kršitev CC po posamezni OE za vsa leta analiziranega obdobja 2007 – 2015 skupaj.

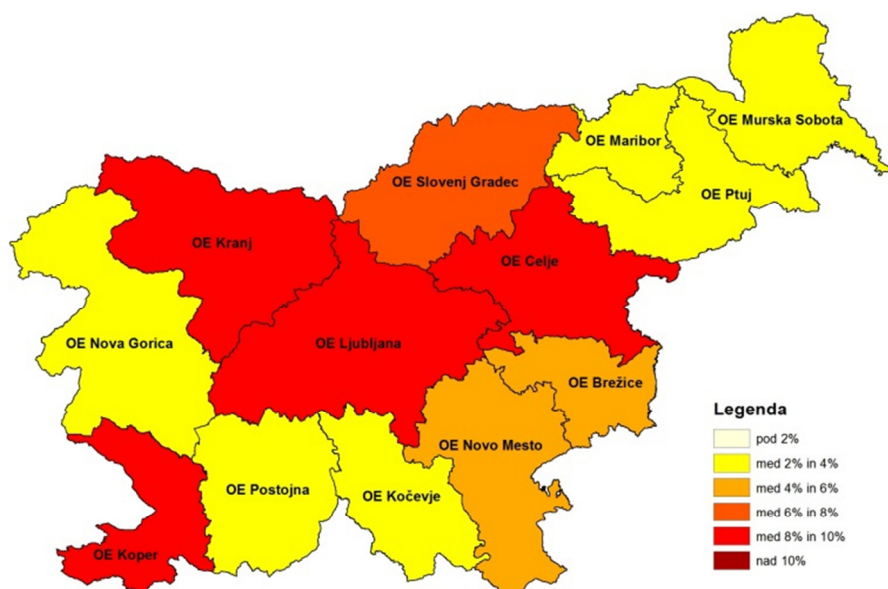
Slika 28 nazorno prikazuje, da je SV, Z, SZ in JZ del Slovenije z vidika izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti ni tako problematičen. Najbolj problematičen del Slovenije, kjer je ugotovljenih nad 8 % kršitev CC, je osrednji del, S in V del Slovenije.



Slika 28: Obarvane OE KGZS glede na povprečje števila ugotovljenih kršitev CC v obdobju 2007-2015. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)

Figure 28: The Painted RU CAFS according to the average number of CC infringements over the period 2007-2015. Data are shown as a percentage on the map of Slovenia (Evidenca CC ..., 2016).

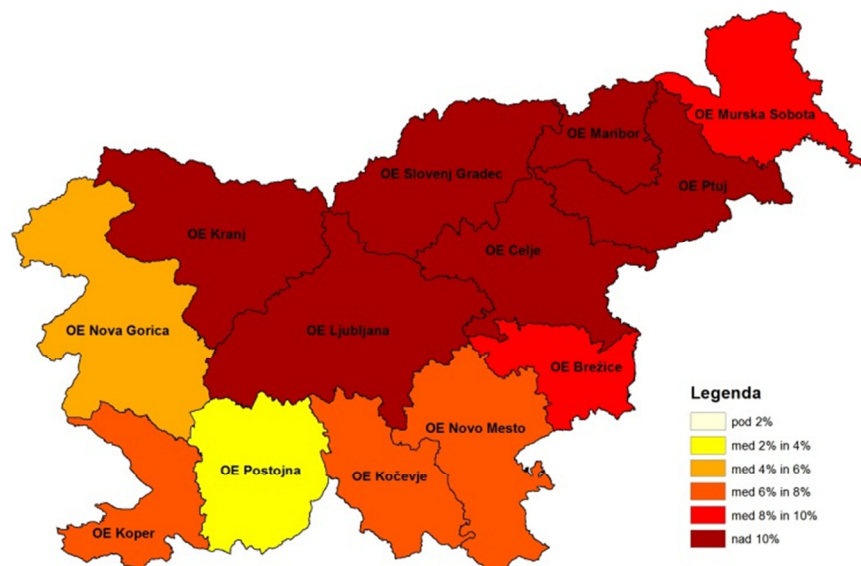
Slika 29 za leto 2007 prikazuje, da je JZ del, osrednji del, SV in V del Slovenije najbolj problematičen del Slovenije, kjer je ugotovljenih nad 8 % kršitev CC.



Slika 29: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2007. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 29: The Painted RU CAFS according to the average number of CC infringements in 2007. Data are shown as a percentage on the map of Slovenia (Evidenca CC ..., 2016).

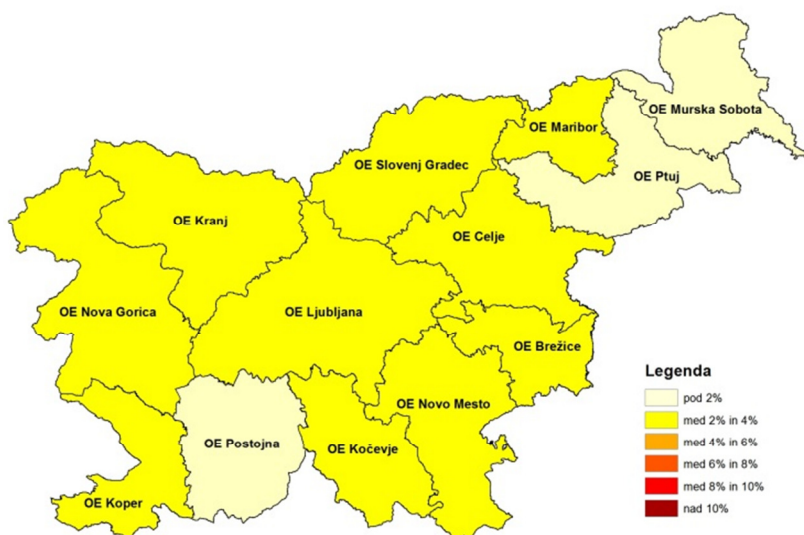
V letu 2008 se je število OE KGZS, kjer je odstotek ugotovljenih kršitev CC presegel 10 % glede na število oddanih zahtevkov na posamezni OE KGZS, povečalo na šest OE KGZS (OE Ljubljana, OE Celje, OE Ptuj, OE Slovenj Gradec, OE Maribor in OE Murska Sobota) (slika 30).



Slika 30: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2008. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)

Figure 30: The Painted RU CAFS according to the average number of CC infringements in 2008. Data are shown as a percentage on the map of Slovenia (Evidenca CC ..., 2016).

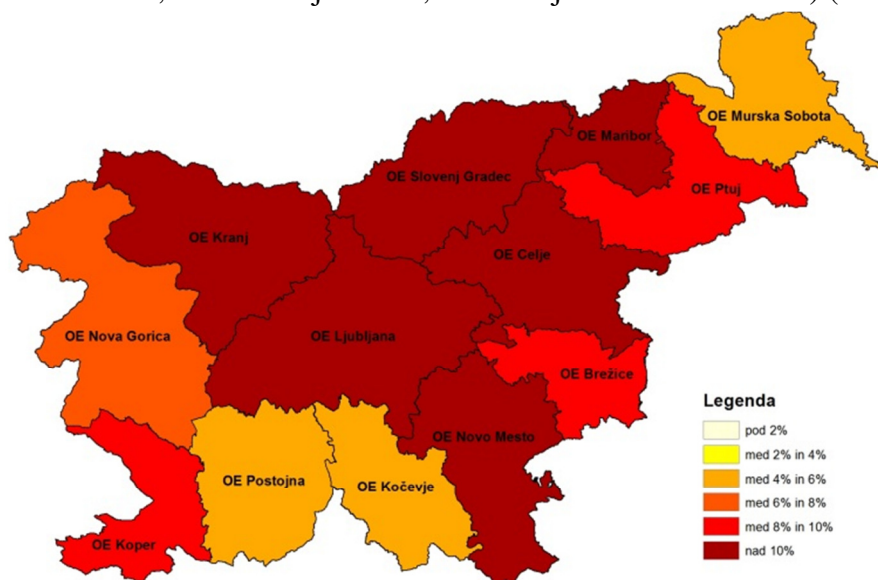
Stanje v letu 2009 se je glede na leto 2008 bistveno izboljšalo v vseh OE KGZS. V vseh OE KGZS je stopnja odstotkov ugotovljenih kršitev CC padla pod 4 % (slika 31).



Slika 31: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2009. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 31: The Painted RU CAFS according to the average number of CC infringements in 2009. Data are shown as a percentage on the map of Slovenia (Evidenca CC ..., 2016).

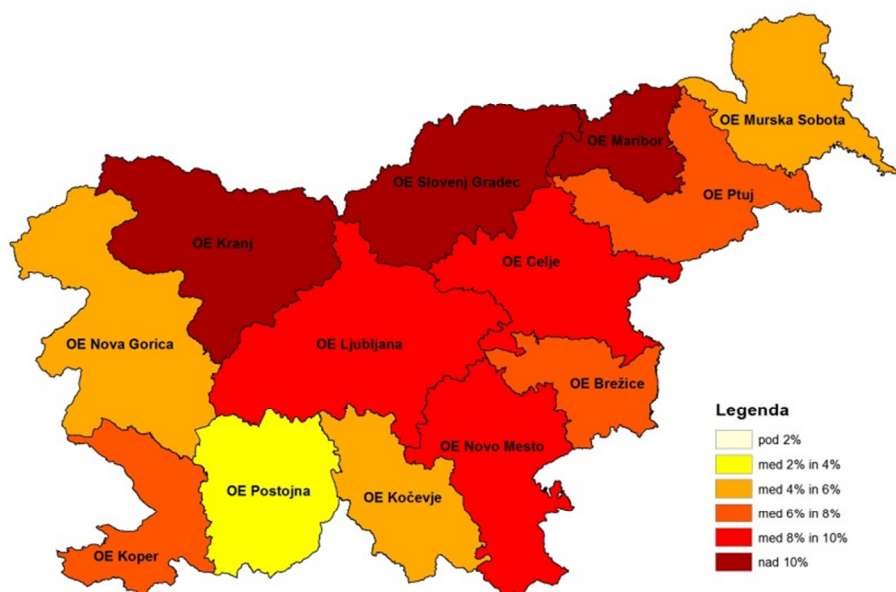
V letu 2010 se je v vseh OE KGZS, z izjemo OE Postojna, odstotek ugotovljenih kršitev CC povečal na več kot 4 %. V šestih OE KGZS je odstotek ugotovljenih kršitev CC presegel 10 % glede na število oddanih zahtevkov na posamezni OE KGZS (OE Ljubljana, OE Celje, OE Maribor, OE Slovenj Gradec, OE Kranj in OE Novo mesto) (slika 32).



Slika 32: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2010. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 32: The Painted RU CAFS according to the average number of CC infringements in 2010. Data are shown as a percentage on the map of Slovenia (Evidenca CC ..., 2016).

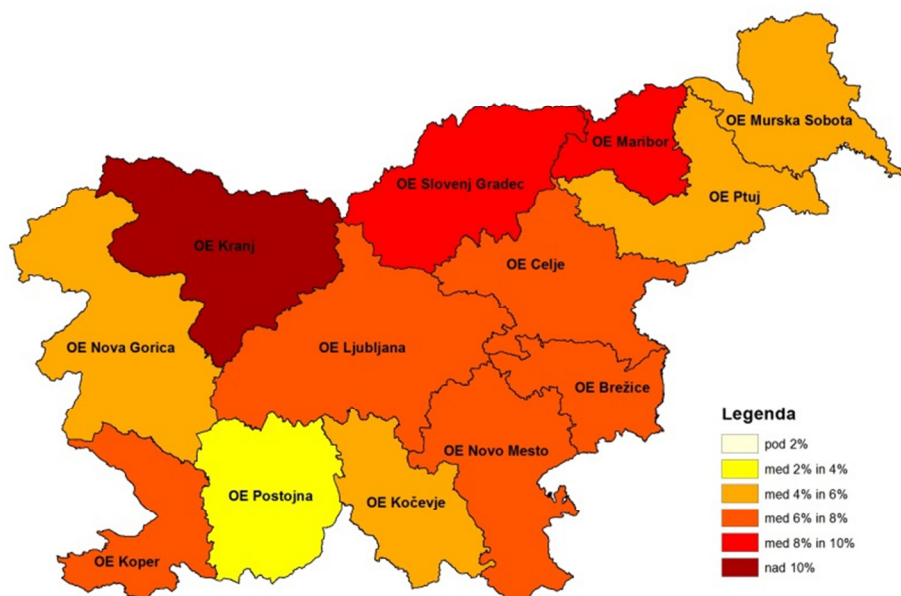
V letu 2011 se je število OE KGZS, kjer je odstotek ugotovljenih kršitev CC presegel 10 % glede na število oddanih zahtevkov na posamezni OE KGZS, zmanjšalo na tri OE KGZS (OE Kranj, OE Maribor in OE Slovenj Gradec). Stanje v OE Novo mesto, OE Ljubljana in OE Celje se je nekoliko izboljšalo, odstotek ugotovljenih kršitev CC je v tej OE KGZS padel pod 10 % (slika 33).



Slika 33: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2011. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016)

Figure 33: The Painted RU CAFS according to the average number of CC infringements in 2011. Data are shown as a percentage on the map of Slovenia (Evidenca CC ..., 2016).

OE Kranj je v letu 2012 edina OE KGZS, kjer je odstotek ugotovljenih kršitev CC nad 10 %. (slika 34). V OE Maribor in OE Slovenj Gradec je odstotek ugotovljenih kršitev CC padel pod 10 %.

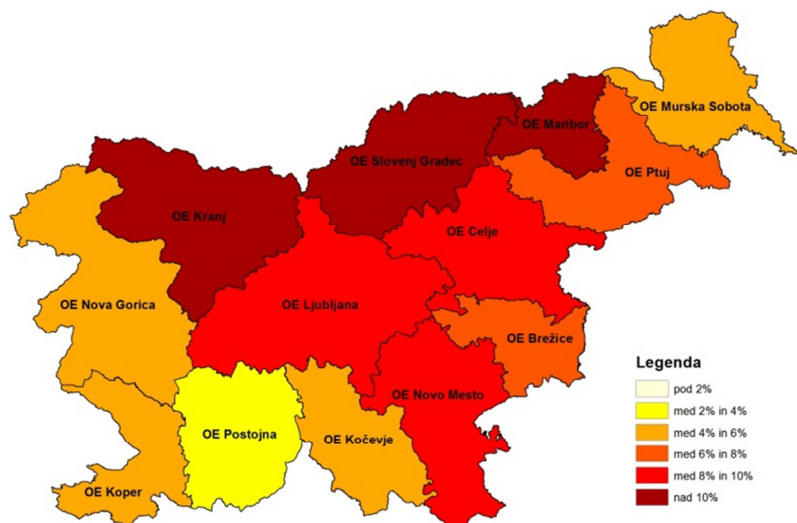


Slika 34: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2012. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 34: The Painted RU CAFS according to the average number of CC infringements in 2012. Data are shown as a percentage on the map of Slovenia (Evidenca CC ..., 2016).

Odstotek ugotovljenih kršitev CC v OE Maribor in OE Slovenj Gradec se je v letu 2013 povečal nad 10 %. V OE Novo mesto, OE Ljubljana in OE Celje se je odstotek

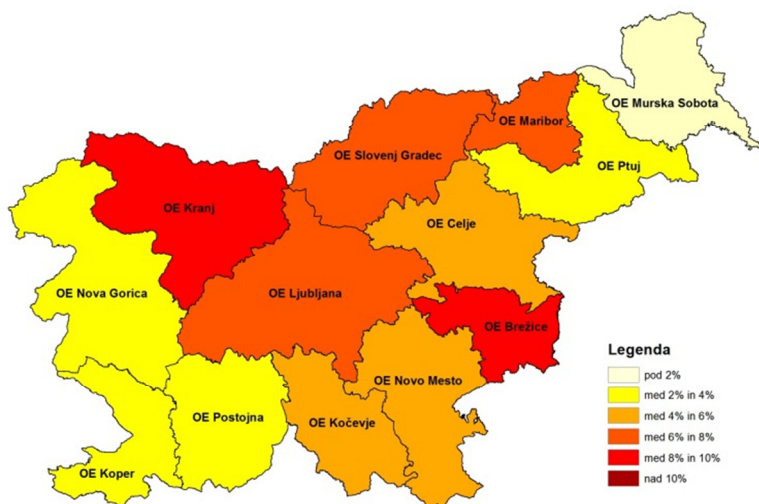
ugotovljenih kršitev CC, glede na predhodno leto zvečal v povprečju za 1,5 % (slika 35). V OE Koper je odstotek ugotovljenih kršitev glede na predhodno analizirano leto padel v letu 2013 pod 5%.



Slika 35: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2013. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 35: The Painted RU CAFS according to the average number of CC infringements in 2013. Data are shown as a percentage on the map of Slovenia (Evidenca CC ..., 2016).

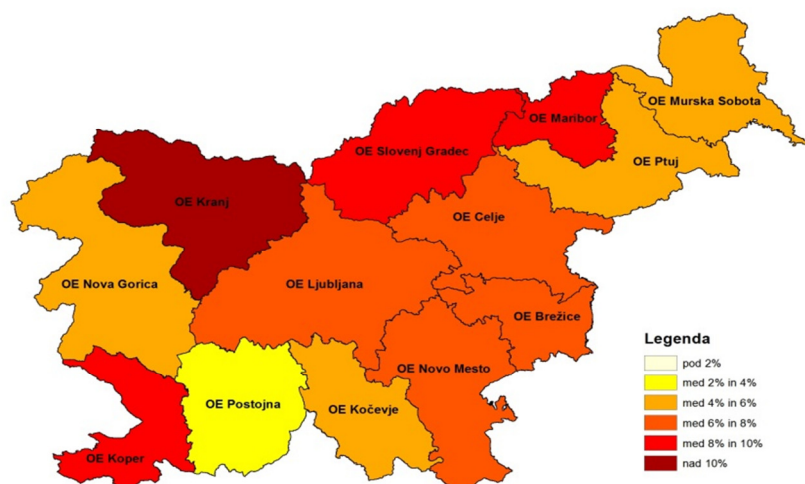
Odstotek ugotovljenih kršitev CC v je v letu 2014 v vseh OE KGZS padel pod 10 % (slika 36). V OE Murska Sobota je odstotek ugotovljenih kršitev CC glede na predhodna analizirana leta padel v letu 2014 pod 2 %.



Slika 36: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2014. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 36: The Painted RU CAFS according to the average number of CC infringements in 2014. Data are shown as a percentage on the map of Slovenia (Evidenca CC ..., 2016).

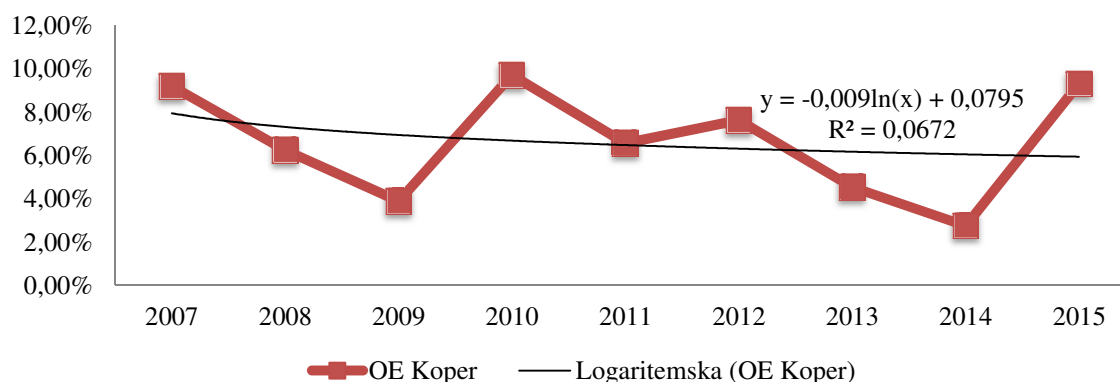
V letu 2015 se je v vseh OE KGZS, z izjemo OE Kočevje in OE Brežice zvečal odstotek ugotovljenih kršitev CC glede na predhodno leto. V OE Kranj se je odstotek ugotovljenih kršitev povečal nad 10 % (slika 37).



Slika 37: Obarvane OE KGZS glede na odstotek ugotovljenih kršitev CC v letu 2015. Podatki so prikazani v odstotkih na zemljevidu Slovenije (Evidenca CC ..., 2016).

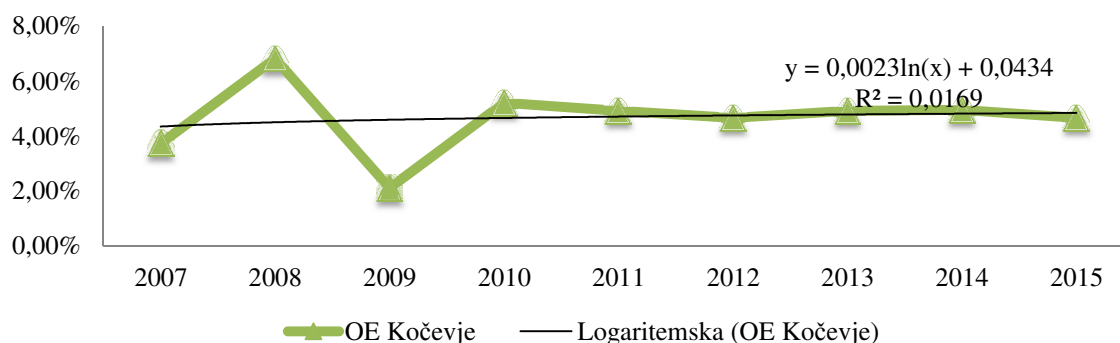
Figure 37: The Painted RU CAFS according to the average number of CC infringements in 2015. Data are shown as a percentage on the map of Slovenia (Evidenca CC ..., 2016).

Analiza ugotovljenih kršitev po posamezni OE v obdobju 2007-2015 vključuje tudi spremljanje trenda večanja oziroma manjšanja odstotka ugotovljenih kršitev CC s pomočjo logaritmčne trendne linije za vsako OE KGZS posebej (slike 38 do slike 50). Trend večanja odstotka ugotovljenih kršitev CC je bilo zaznati v OE Kočevje, OE Postojna, OE Nova Gorica, OE Maribor, OE Brežice, OE Kranj, OE Novo Mesto, OE Slovenj Gradec. Trend zmanjšanja odstotka ugotovljenih kršitev CC se je z analizo s pomočjo logaritmčne trendne linije pokazalo v OE Koper, OE Murska Sobota, OE Ptuj, OE Celje, OE Ljubljana (slike 38 do slike 50).



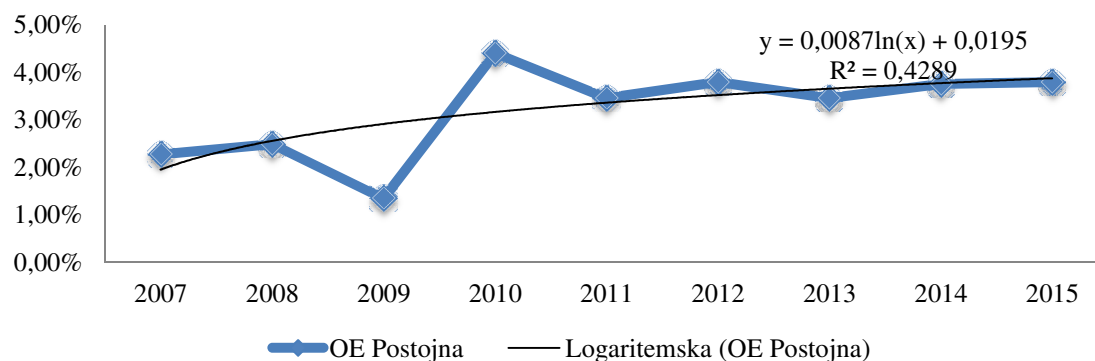
Slika 38: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Koper. Prikazani so odstotki z dodano logaritmčno trendno črto in vrednostjo R^2 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 38: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Koper. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R^2 value (Evidenca CC ..., 2016).



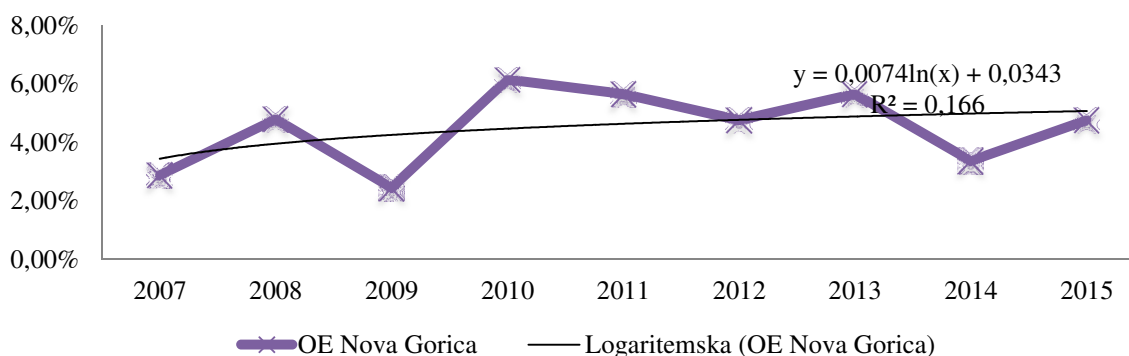
Slika 39: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Kočevje. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R^2 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 39: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Kočevje. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R^2 value (Evidenca CC ..., 2016).



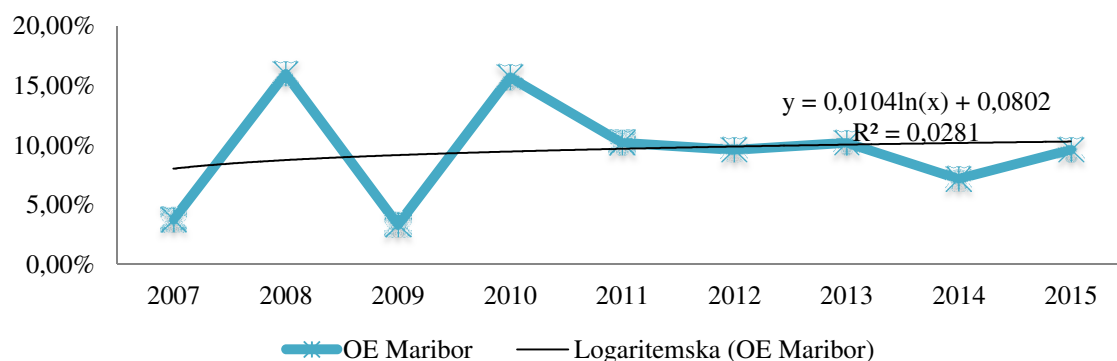
Slika 40: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Postojna. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R^2 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 40: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Postojna. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R^2 value (Evidenca CC ..., 2016).



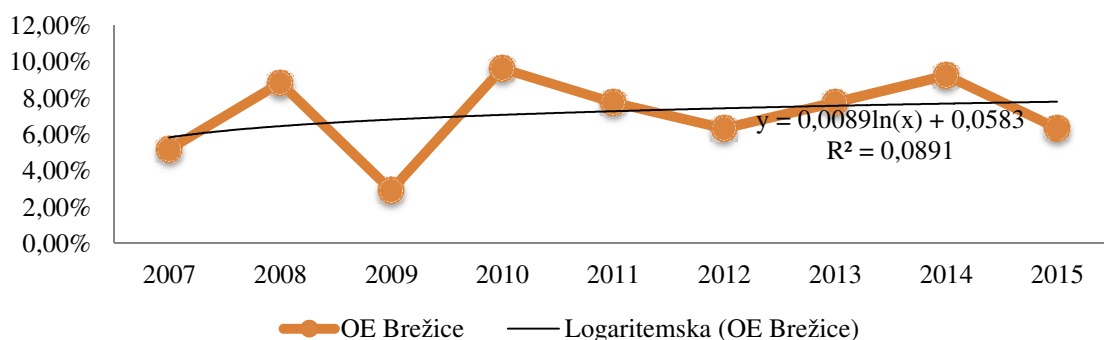
Slika 41: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Nova Gorica. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R^2 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 41: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Nova Gorica. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R^2 value (Evidenca CC ..., 2016).



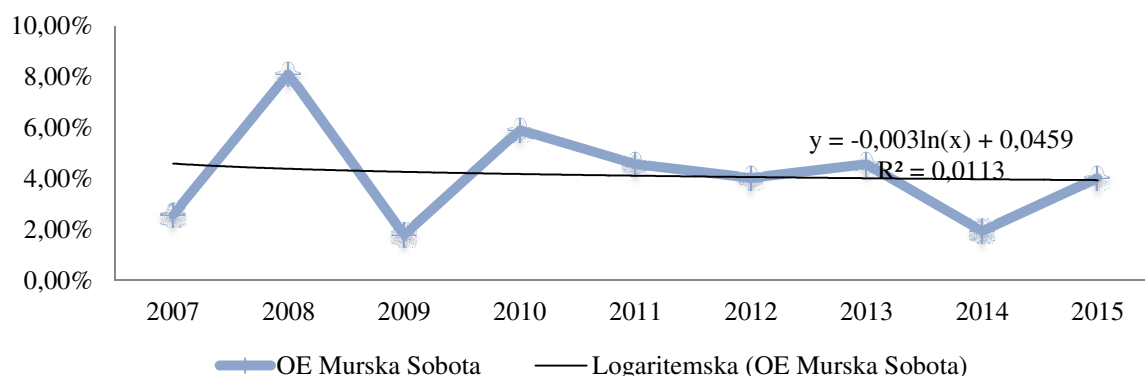
Slika 42: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Maribor. Prikazani so odstotki z dodano logaritmico trendno črto in vrednostjo R^2 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 42: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Maribor. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R^2 value (Evidenca CC ..., 2016).



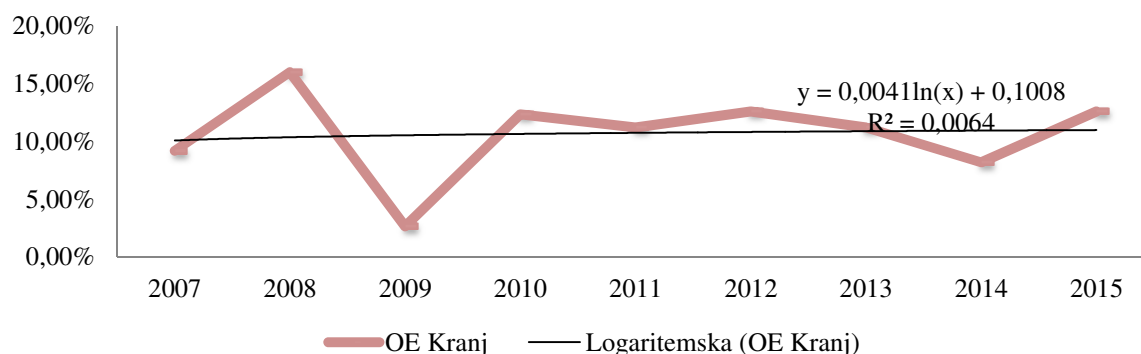
Slika 43: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Brežice. Prikazani so odstotki z dodano logaritmico trendno črto in vrednostjo R^2 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 43: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Brežice. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R^2 value (Evidenca CC ..., 2016).



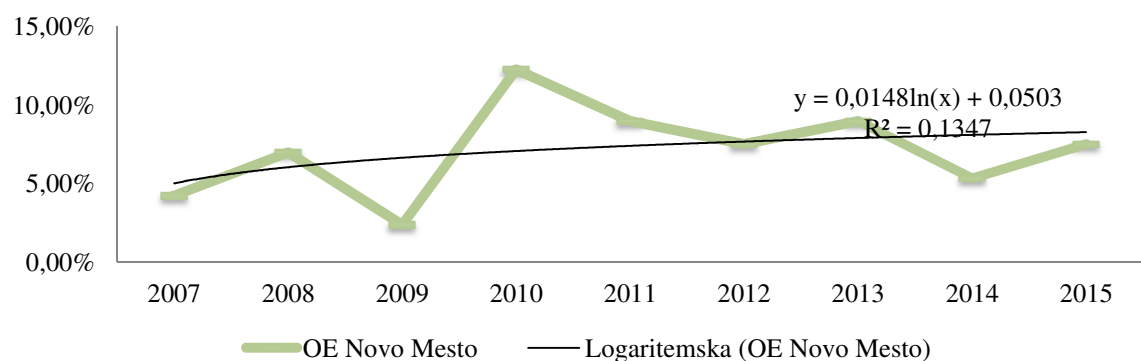
Slika 44: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Murska Sobota. Prikazani so odstotki z dodano logaritmico trendno črto in vrednostjo R^2 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 44: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Murska Sobota. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R^2 value (Evidenca CC ..., 2016).



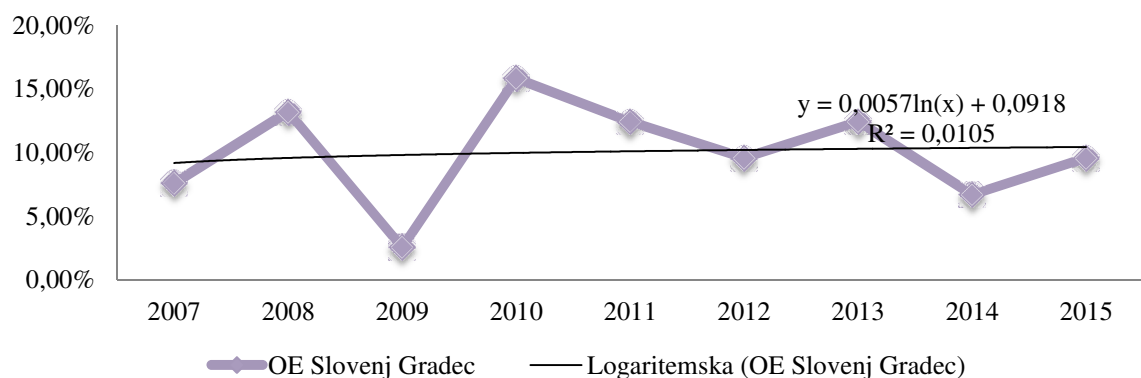
Slika 45: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Kranj. Prikazani so odstotki z dodano logaritmico trendno črto in vrednostjo R^2 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 45: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Kranj. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R^2 value (Evidenca CC ..., 2016).



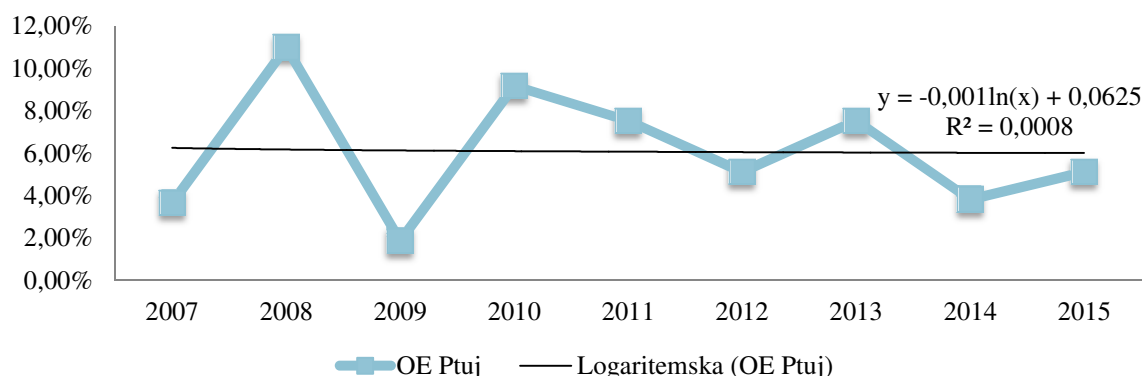
Slika 46: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Novo mesto. Prikazani so odstotki z dodano logaritmico trendno črto in vrednostjo R^2 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 46: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Novo mesto. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R^2 value (Evidenca CC ..., 2016).



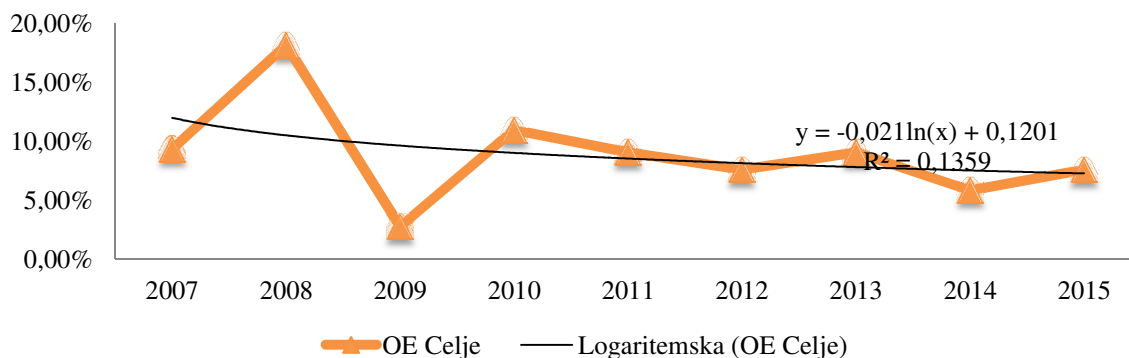
Slika 47: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Slovenj Gradec. Prikazani so odstotki z dodano logaritmico trendno črto in vrednostjo R^2 (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 47: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Slovenj Gradec. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R^2 value (Evidenca CC ..., 2016).



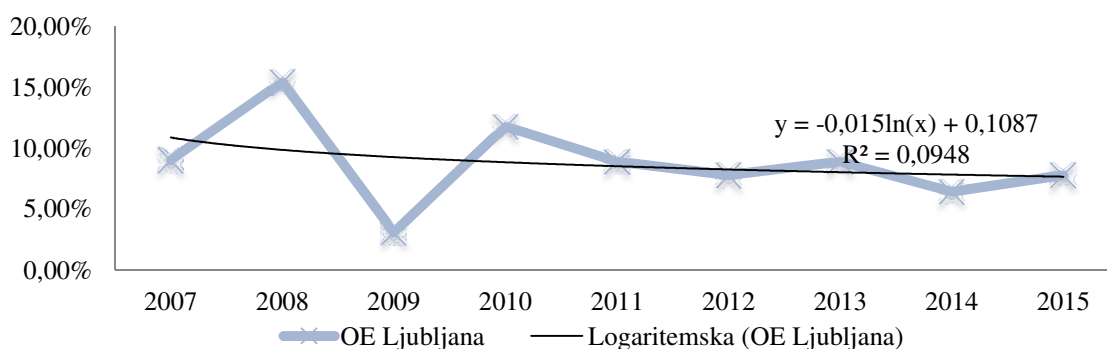
Slika 48: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Ptuj. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R² (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 48: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Ptuj. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R² value (Evidenca CC ..., 2016).



Slika 49: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Celje. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R² (Evidenca CC ..., 2016).

Figure 49: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Celje. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R² value (Evidenca CC ..., 2016).



Slika 50: Odstotek kršitev CC v obdobju 2007-2015 v OE Ljubljana. Prikazani so odstotki z dodano logaritmično trendno črto in vrednostjo R² (Evidenca CC ..., 2016)

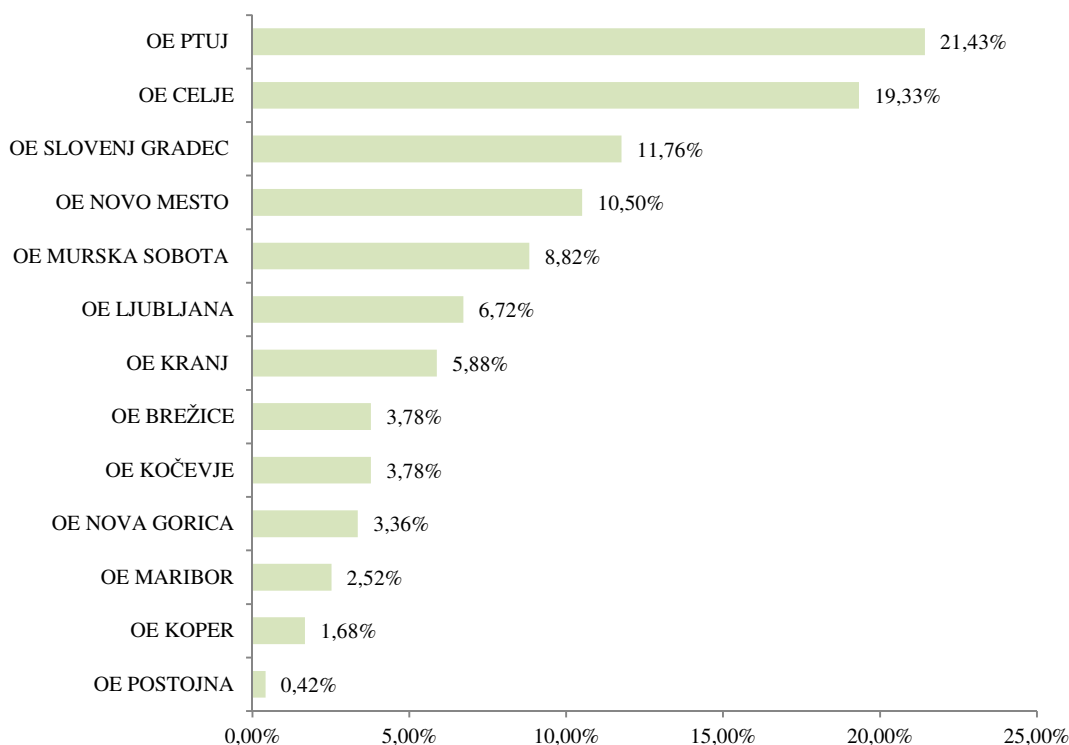
Figure 50: Percentage of CC infringements in the period 2007-2015 in the RU Ljubljana. Shown are the percentages add a logarithmic trend line and the R² value (Evidenca CC ..., 2016).

4.2 ANALIZA REZULTATOV ANKETE

4.2.1 Analiza rezultatov ankete za kmetijska gospodarstva

Analiza rezultatov ankete za kmetijska gospodarstva v tem poglavju zajema analizo podanih odgovorov na posamezno vprašanje ankete.

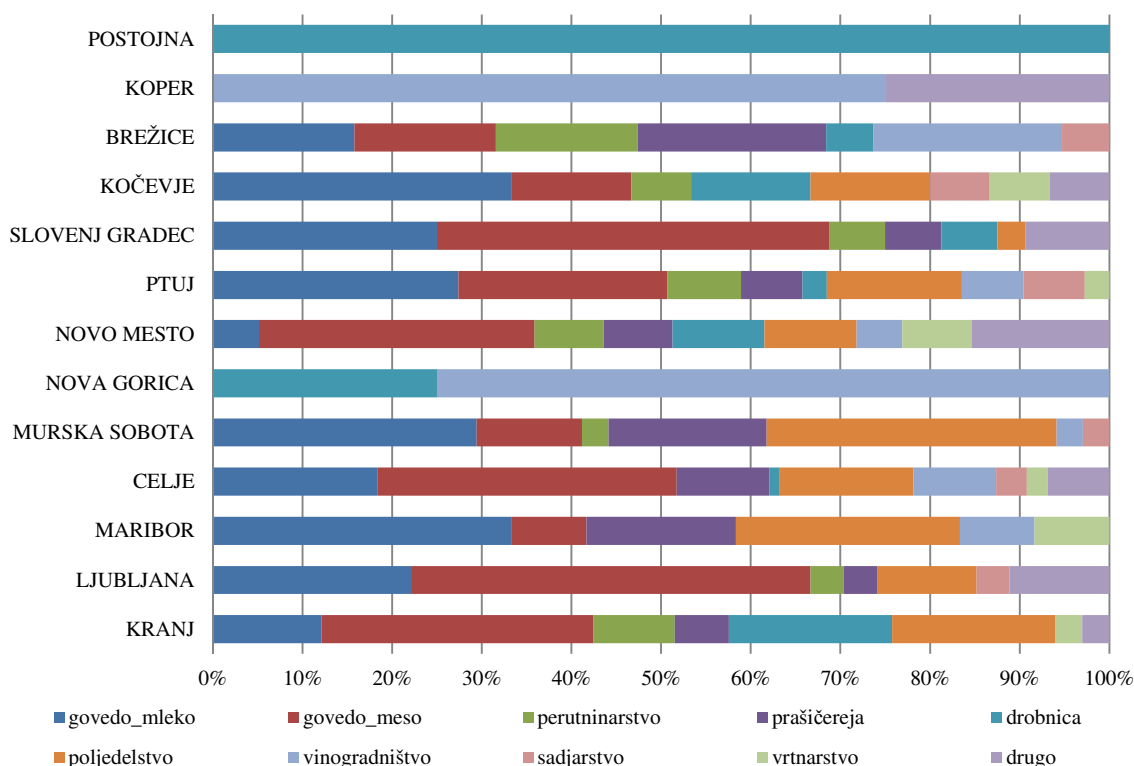
Slika 51 prikazuje odstotkovno porazdeljenost izvedenih anket za kmetijska gospodarstva po OE KGZS. Največ izvedenih anket je bilo v OE Ptuj, najmanj pa v OE Postojna.



Slika 51: Porazdeljenost anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS.

Figure 51: Distribution of agricultural holdings by RU CAFS.

Usmerjenost anketiranih kmetijskih gospodarstev je po OE KGZS različna. Z prirejo govejega mesa se ukvarja 43,70 % anketiranih kmetijskih gospodarstev. S poljedelstvom se ukvarja 23,11 % vseh anketiranih kmetijskih gospodarstev. Najmanjši delež med anketiranimi kmetijskimi predstavlja vrtnarstvo (4,20 %). Iz slike 52 je razvidna porazdeljenost usmeritve dela anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS. V JZ delu Slovenije prevladuje vinogradništvo in reja drobnice (slika 52). V ostalem delu Slovenije je usmerjenost bolj raznovrstna, prisotne so različne usmeritve dela. Prašičereja se v večjem deležu pojavlja v OE Brežice, OE Murska Sobota, OE Maribor in OE Celje (slika 52). 8,40 % kmetijskih gospodarstev izvajajo tudi vsaj eno izmed kmetijskih panog, ki niso bile zajete v anketi za kmetijska gospodarstva. Odgovor drugo vključuje konjerejo, ekološko kmetovanje, pridelavo zelišč, pridelavo krme za oddajo, rastlinsko proizvodnjo, gozdarstvo in rejo zajcev.



Slika 52: Usmerjenost anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS.

Figure 52: Production of agricultural holdings by RU CAFS.

Iz preglednice 3 je razvidno kakšen je bil status nosilcev anketiranih kmetijskih gospodarstev. Kar 43,07 % anketirancev je zaposlenih na kmetijskem gospodarstvu, 21,85 % pa jih je zaposlenih izven kmetijskega gospodarstva. Zaposlitev na kmetijskem gospodarstvu, ki ima registrirano dopolnilna dejavnost predstavlja 7,98 % anketirancem. Cca. 4 % anketirancem zaposlitev predstavlja samostojno podjetništvo, kar 21 % anketirancev pa je upokojenih (preglednica 3). Cca. 3 % anketirancev je izbralo možnost drugo, ki vključuje status kmečkega upokojenca, status gospodinje in status brezposelnosti.

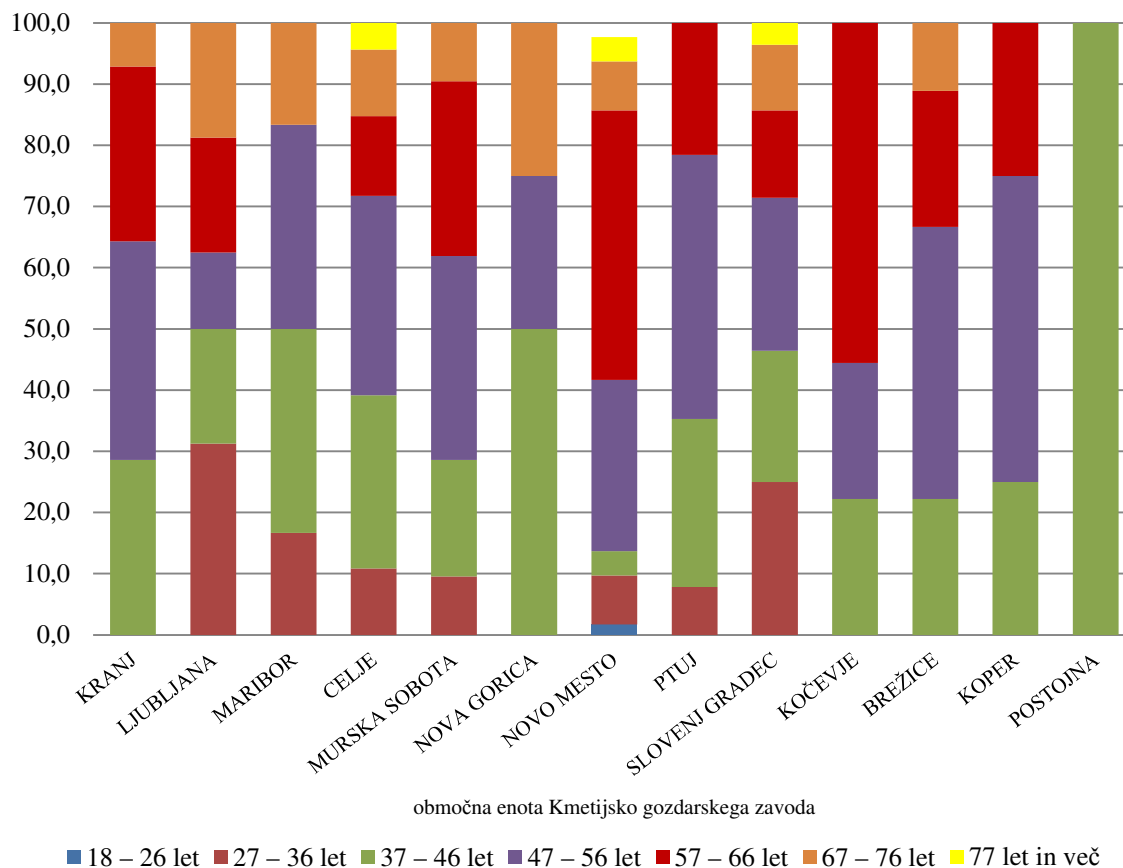
Preglednica 3: Status anketiranih nosilcev kmetijskih gospodarstev (N = 238). Prikazani so odstotki.

Table 3: Status of agricultural holdings (N = 238). [%].

STATUS NOSILCA KMETIJSKEGA GOSPODARSTVA	N	%
zaposlen na kmetiji	104	43,70
zaposlen izven kmetije	52	21,85
kmetija kot dopolnilna dejavnost	19	7,98
samostojni podjetnik	8	3,36
upokojenec	50	21,01
drugo	7	2,94

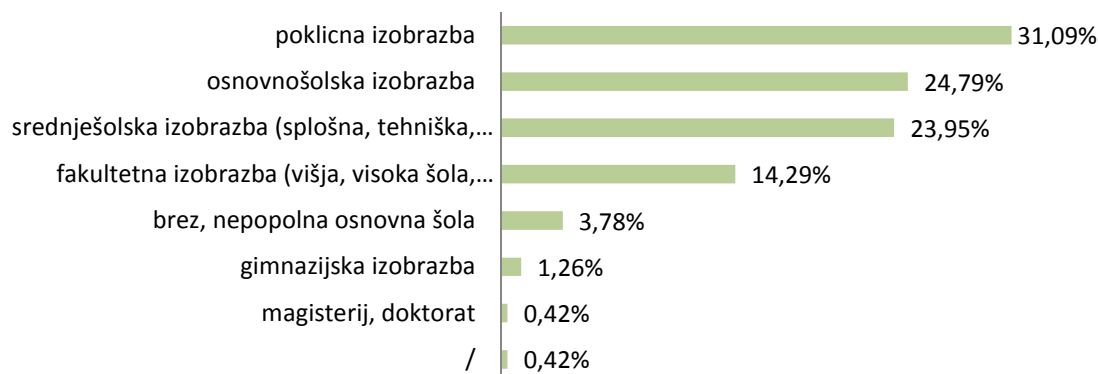
Slika 53 prikazuje starostno strukturo anketiranih nosilcev kmetijskih gospodarstev porazdeljeno po OE KGZS. Največja zastopanost anketirancev je v starostni skupini od 47 do 56 let (32 %), najmanjša pa v starostni skupini od 18 do 26 let (0,42 %). Nosilec star

med 18 in 26 let je bil anketiran v OE Novo mesto. Nosilci nad 77 leti so v vzorec anketiranja bili zajeti v OE Celje, OE Novo mesto in OE Slovenj Gradec (slika 53).



Slika 53: Starostna skupina anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS.
Figure 53: Age structure of agricultural holdings by RU CAFS.

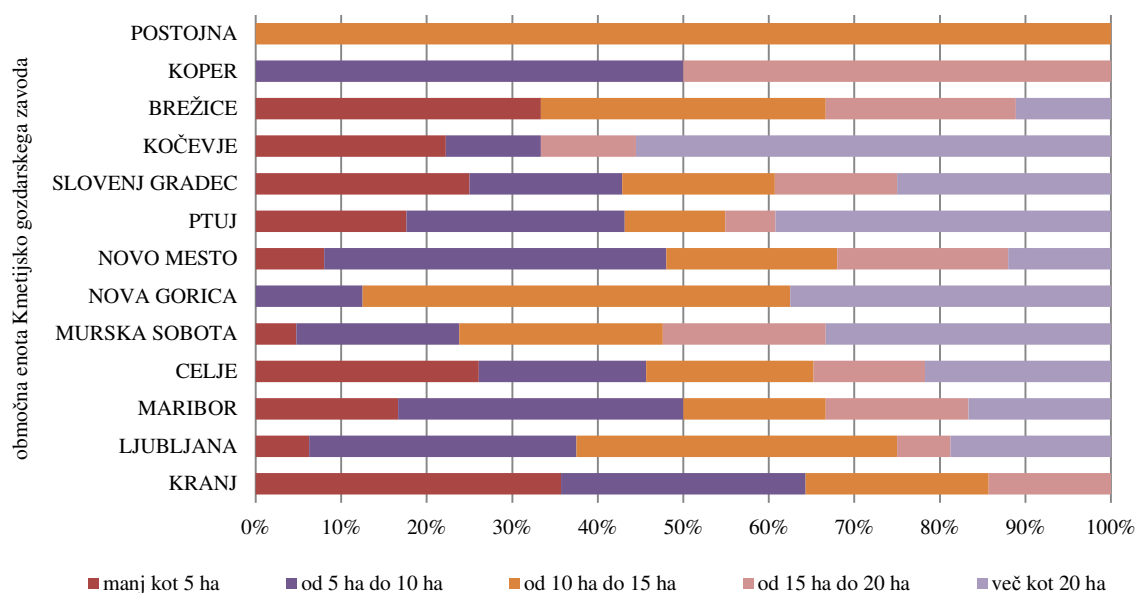
Izobrazba nosilcev, ki so bili zajeti v vzorec anketiranja je prikazana na sliki 54. Med anketiranci je največ tistih, ki imajo poklicno izobrazbo (31,09 %). 24,79 % anketirancev ima dokončano samo osnovnošolsko izobrazbo, dokončano srednješolsko izobrazbo pa ima 23,95 % anketirancev. Magisterij oziroma doktorat pa ima dokončan 0,42 % anketirancev. Eden izmed anketirancev se pri tem vprašanju ni opredelil (slika 54).



Slika 54: Izobrazba anketiranih kmetijskih gospodarstev.

Figure 54: Structure of education of agricultural holdings by RU CAFS.

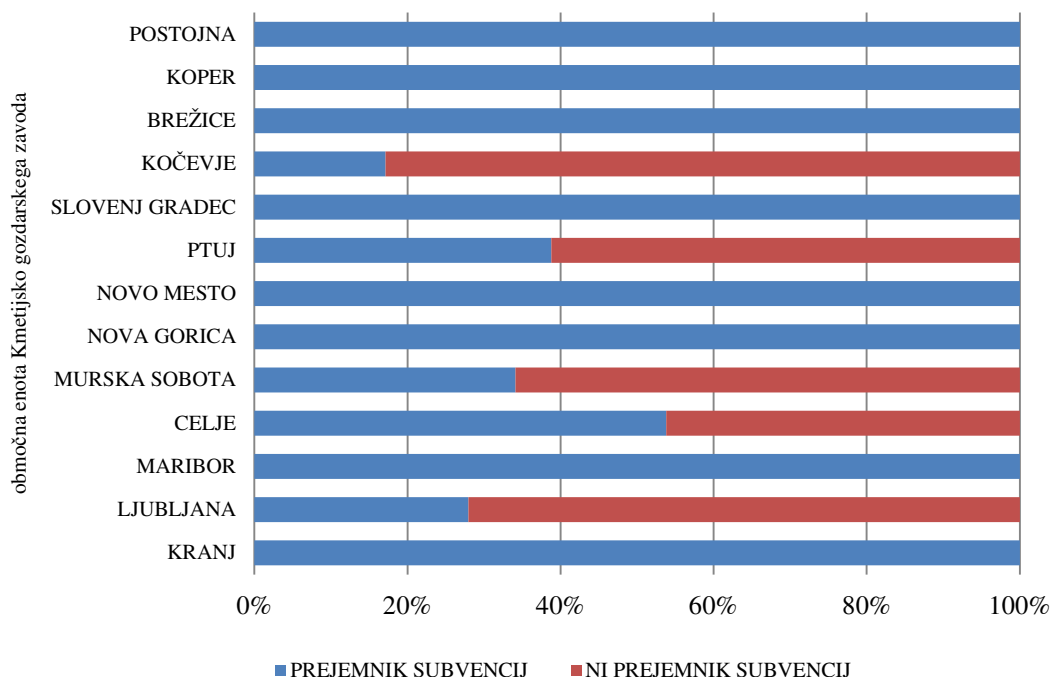
Slika 55 prikazuje velikost anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS. Četrtnina vseh anketiranih kmetijskih gospodarstev je velikosti od 5 ha do 10 ha. Kmetijsko gospodarstvo večje od 20 ha ima 25 % vseh anketirancev. Iz slike 55 je razvidno, da se kmetijska gospodarstva, ki so večja od 20 ha nahajajo v OE Brežice, OE Kočevje, OE Slovenj Gradec, OE Ptuj, OE Novo mesto, OE Nova Gorica, OE Murska Sobota, OE Celje, OE Maribor in OE Ljubljana. Manj kot 5 ha je velikih 18 % anketiranih kmetijskih gospodarstev, porazdeljena pa so po vseh OE, z izjemo OE Postojna, OE Koper in OE Nova Gorica (slika 55).



Slika 55: Velikost anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS.

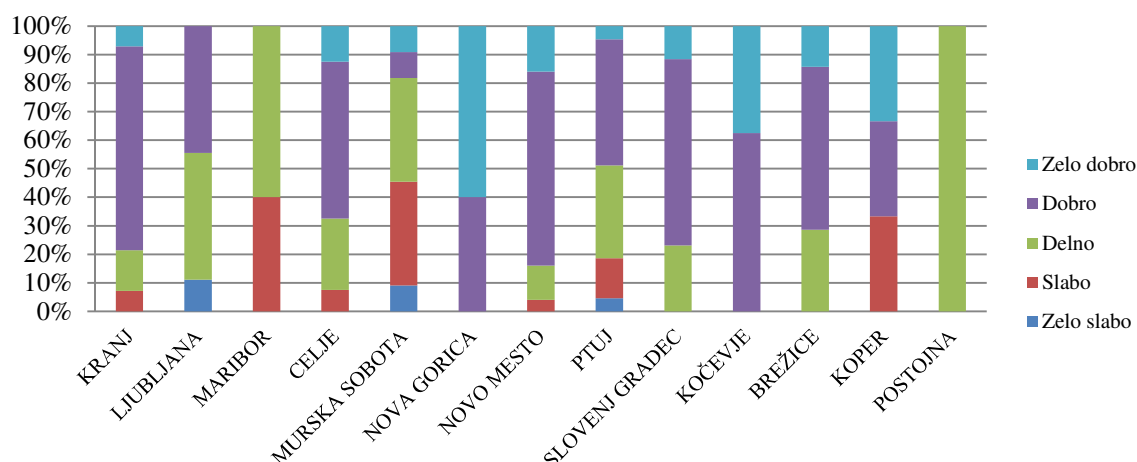
Figure 55: Size of agricultural holdings by RU CAFS.

Slika 56 prikazuje porazdeljenost anketiranih kmetijskih gospodarstev na tiste, ki so prejemniki kmetijskih subvencij in tiste, ki niso prejemniki kmetijskih subvencij. V vzorec anketirancev je bilo zajeto 97 % takih kmetijskih gospodarstev, ki prejemajo kmetijske subvencije in cca. 3 % takih kmetijskih gospodarstev, ki niso prejemniki kmetijskih subvencij. Ta kmetijska gospodarstva se nahajajo v OE Kočevje, OE Ptuj, OE Murska Sobota, OE Celje in OE Ljubljana.



Slika 56: Prejemanje subvencij anketiranih kmetijskih gospodarstev po OE KGZS.
Figure 56: Receiving agricultural subsidies of agricultural holdings by RU CAFS.

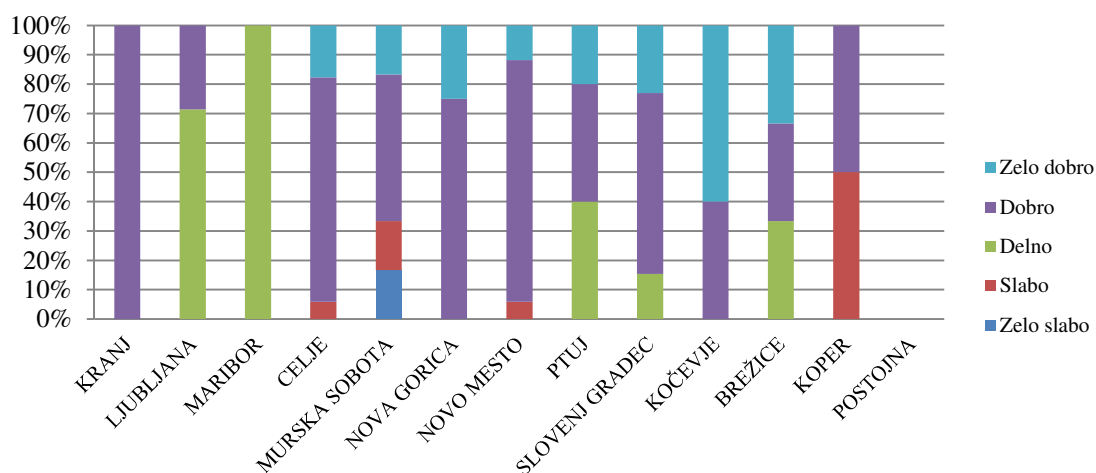
Poglavitni vir informacij o pravilih navzkrižne skladnosti predstavlja kar 84 % anketirancem kmetijska svetovalna služba. Ocena kvalitete teh informacij po OE KGZS je prikazana na sliki 57. Svetovalna služba je kot zelo slab vir informacij ocenjena v OE Ljubljana, OE Murska Sobota in OE Ptuj. V večini OE KGZS je svetovalna služba kot vir informacij ocenjena z dobro ali delno. V OE Nova Gorica je svetovalna služba kot vir informacij najboljše ocenjena (slika 57). V OE Ljubljana, OE Maribor in OE Postojna nihče od anketirancev svetovalne službe kot vir informacij ni ocenil z zelo dobro (slika 57).



Slika 57: Ocena anketiranih kmetijskih gospodarstev o kvaliteti pridobljenih informacij s strani svetovalnih služb o pravih navzkrižne skladnosti po OE KGZS.

Figure 57: Rate of the information quality obtained o advisory services on cross-compliance rules by RU CAFS.

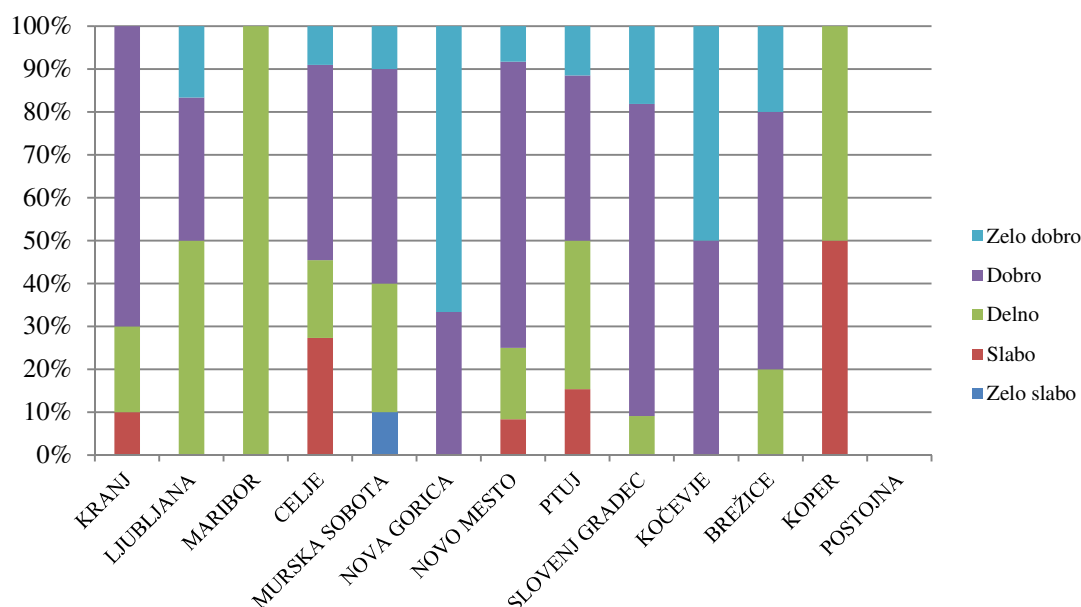
Priročnik za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva predstavlja 39 % anketirancem vir informacij o pravih navzkrižne skladnosti. Ocena kvalitete teh informacij po OE KGZS je prikazana na sliki 58. Priročnik za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva je kot zelo slab vir informacij ocenjena le v OE Murska Sobota. V večini OE KGZS je Priročnik za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva kot vir informacij ocenjen z dobro ali delno. V OE Kranj, OE Ljubljana, OE Maribor in OE Postojna nihče od anketirancev svetovalne službe kot vir informacij ni ocenil z zelo dobro (slika 58).



Slika 58: Ocena anketiranih kmetijskih gospodarstev o kvaliteti pridobljenih informacij o pravih navzkrižne skladnosti iz Priročnika za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva po OE KGZS.

Figure 58: Rate of the information quality obtained on the rules of cross-compliance in the Manual for the implementation of cross-compliance requirements for agricultural holdings by RU CAFS.

Mediji (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...) predstavljajo 49 % anketirancem vir informacij o pravilih navzkrižne skladnosti in anketirancem predstavlja drugi pomemben vir informacij. Ocena kvalitete teh informacij po OE KGZS je prikazana na sliki 59. Mediji (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...) so tako kot tudi Priročnik za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva kot zelo slab vir informacij ocenjene le v OE Murska Sobota. V večini OE KGZS so mediji (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...) kot vir informacij ocenjen z dobro ali delno. V OE Kranj, OE Maribor in OE Koper nihče od anketirancev svetovalne službe kot vir informacij ni ocenil z zelo dobro (slika 59). V OE Postojna noben od anketirancev ne dobiva informacij o pravilih navzkrižne skladnosti preko medijev. Poleg naštetih in analiziranih virov informacij pa so anketiranci (5 %) kot vir informacij opredelili še ARSKTRP in Kmetijski inštitut Slovenije, internet in druge člane kmetijskega gospodarstva ter kontrolorje v času kontrole.



Slika 59: Ocena anketiranih kmetijskih gospodarstev o kvaliteti pridobljenih informacij s strani medijev (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...) o pravilih navzkrižne skladnosti po OE KGZS.

Figure 58: Rate of the information quality obtained by the media (voice Farmers, agricultural shows, ...) on the cross-compliance rules by RU CAFS.

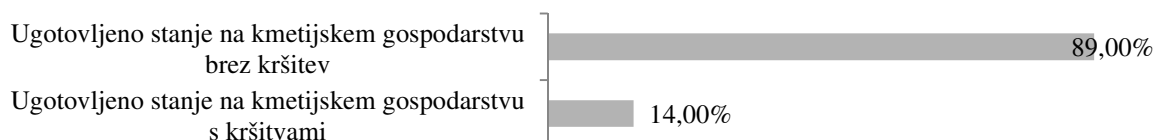
Iz preglednice 4 je razvidna porazdelitev anketirancev med tiste, ki so že imeli kontrolo navzkrižne skladnosti (42,02 %) in tiste, ki kontrole navzkrižne skladnosti še niso imeli na kmetijskem gospodarstvu (57,98 %).

Preglednica 4: Odstotek izvedenih kontrol navzkrižne skladnosti (N = 238).

Preglednica 4: The percentage of cross compliance controls (N = 238).

KONTROLA NAVZKRIŽNE SKLADNOSTI	N	%
DA	100	42,02
NE	138	57,98

Na sliki 60 so prikazane ugotovitve kontrol navzkrižne skladnosti. Na 89 % od 42 % vseh anketirancev na kontroli navzkrižne skladnosti ni bilo ugotovljenih kršitev pravil navzkrižne skladnosti. Na 14 % pregledanih anketiranih kmetijskih gospodarstev pa so bile ugotovljene kršitve pravil navzkrižne skladnosti (slika 60).



Slika 60: Ugotovitve kontrole navzkrižne skladnosti (N = 100).

Figure 60: The findings of cross-compliance controls (N = 100).

V preglednici 5 je prikaz povezanosti ocene izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti anketirancev (Pravila se izpolnjujejo v celoti) in ugotovitev kontrol navzkrižne skladnosti v obdobju 2007 – 2015. Iz preglednice 5 je razvidno, da korelacije med tema dvema spremenljivkama ni.

Preglednica 5: Povezanost spremenljivk s Pearsonovim koeficientom korelacije.

Table 5: Correlation of variables with a Pearson correlation coefficient.

Pearsonov koeficient korelacije		Pravila se izpolnjujejo v celoti	Ugotovljene kršitve na kraju samem
Pravila se izpolnjujejo v celoti	Pearson Correlation	1	0,069
	Sig. (2-tailed)		0,823
	N	13	13
Ugotovljene kršitve na kraju samem	Pearson Correlation	0,069	1
	Sig. (2-tailed)	0,823	
	N	13	13

V preglednici 6 je prikaz povezanosti ocene izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti anketirancev (Pravila se delno izpolnjujejo) in ugotovitev kontrol navzkrižne skladnosti v obdobju 2007 – 2015. Iz preglednice 6 je razvidno, da korelacije med tema dvema spremenljivkama ni.

Preglednica 6: Povezanost spremenljivk s Pearsonovim koeficientom korelacije.

Table 6: Correlation of variables with a Pearson correlation coefficient.

Pearsonov koeficient korelacije		Pravila se delno izpolnjujejo	Ugotovljene kršitve na kraju samem
Pravila se delno izpolnjujejo	Pearson Correlation	1	0,044
	Sig. (2-tailed)		0,887
	N	13	13
Ugotovljene kršitve na kraju samem	Pearson Correlation	0,044	1
	Sig. (2-tailed)	0,887	
	N	13	13

V preglednici 7 je prikaz povezanosti ocene izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti anketirancev (Pravila se ne izpolnjujejo) in ugotovitev kontrol navzkrižne skladnosti v obdobju 2007 – 2015. Iz preglednice 7 je razvidno, da korelacije med tema dvema spremenljivkama ni.

Preglednica 7: Povezanost spremenljivk s Pearsonovim koeficientom korelacije.

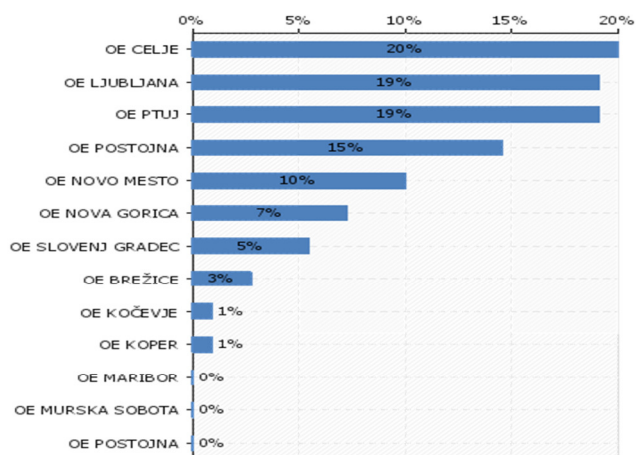
Table 7: Correlation of variables with a Pearson correlation coefficient.

Pearsonov koeficient korelacije		Pravila se ne izpolnjujejo	Ugotovljene kršitve na kraju samem
Pravila se ne izpolnjujejo	Pearson Correlation	1	-0,370
	Sig. (2-tailed)		0,213
	N	13	13
Ugotovljene kršitve na kraju samem	Pearson Correlation	-0,370	1
	Sig. (2-tailed)	0,213	
	N	13	13

4.2.2 Analiza rezultatov ankete za kmetijske svetovalce

Analiza rezultatov ankete za kmetijske svetovalce v tem poglavju zajema analizo podanih odgovorov na posamezno vprašanje ankete.

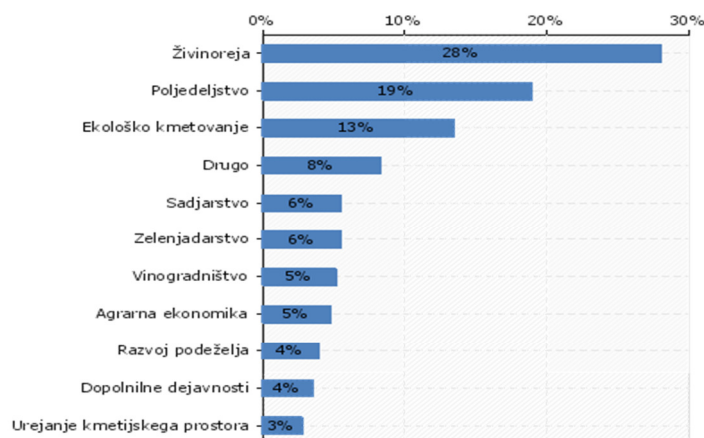
Slika 61 prikazuje odstotkovno porazdeljenost izvedenih anket za kmetijske svetovalce po OE KGZS. Največ izvedenih anket je bilo v OE Celje, nihče od anketirancev pa ni bil iz OE Maribor, OE Murska Sobota in OE Postojna.



Slika 61: Porazdeljenost anketiranih kmetijskih svetovalcev po OE KGZS.

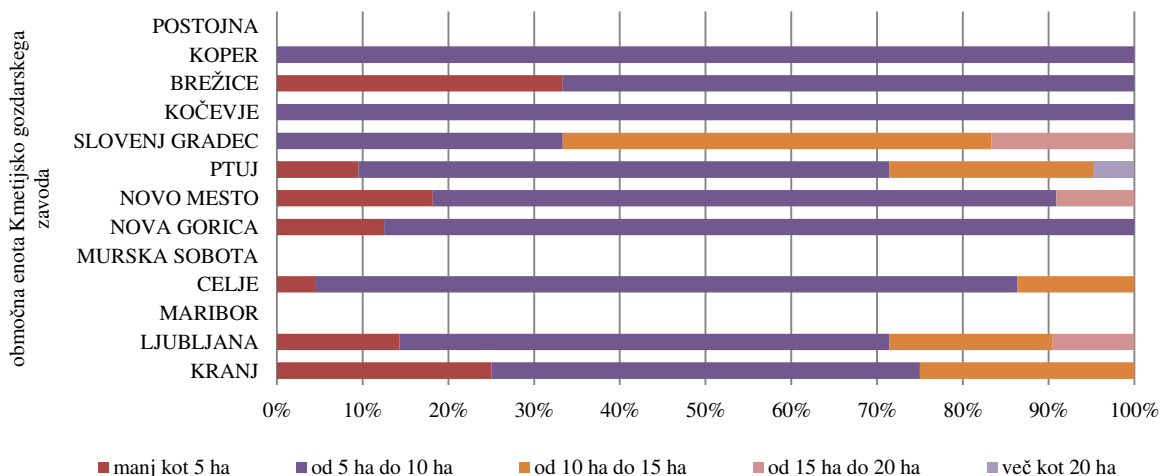
Figure 61: Distribution of agricultural advisers by RU CAFS.

Specializiranost anketiranih kmetijskih svetovalcev je različna. Z živinorejo se ukvarja 28 % kmetijskih svetovalcev. S poljedelstvom se ukvarja 19 % kmetijskih svetovalcev. Najmanjši delež med anketiranimi je specializiranih za urejanje kmetijskega prostora (3 %) (slika 62). 8 % anketiranih kmetijskih svetovalcev je specializiranih za področje varstva rastlin, terenskega svetovanja, splošnega svetovanja, travništva, pašništva, pridelovanja krme ter varnosti in zdravja pri delu.



Slika 62: Področje specializacije anketiranega kmetijskega svetovalca.
Figure 62: Area of specialization of agricultural .

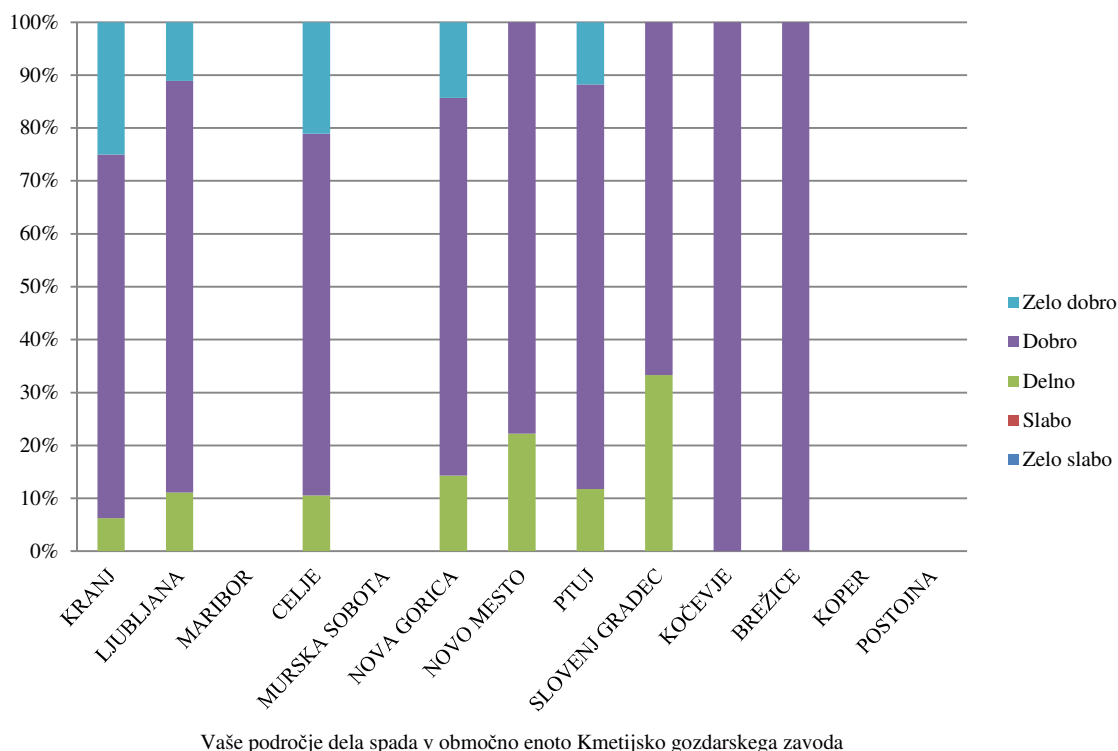
Povprečna velikost kmetijskega gospodarstva v Sloveniji znaša po podatkih SURS-a 6,5 ha. To stanje se odraža tudi na 65 % anketiranih kmetijskih svetovalcev, ki svoje storitve nudi kmetijskim gospodarstvom v velikosti 5-10 ha. 22 % vseh anketirancev pa nudi svoje storitve na kmetijskih gospodarstvih, večjih od 10 ha. Slika 63 prikazuje povprečno velikost kmetij na območju dela anketiranih kmetijskih svetovalcev po OE KGZS. Iz slike 63 je razvidno, da se kmetijska gospodarstva, ki so večja od 20 ha nahajajo v OE Ptuj. Kmetijska gospodarstva manjša od 5 ha, katerim usluge nudijo anketirani svetovalci so porazdeljena po vseh OE, z izjemo OE Kočevje, OE Koper in OE Slovenj Gradec (slika 63).



Slika 63: Povprečna velikost kmetij na območju dela anketiranih kmetijskih svetovalcev po OE KGZS.
Figure 63: The average size of agricultural holdings by RU CAFS.

Izobraževanja (MKGP, ARSKTRP) predstavljajo 87 % anketirancev vir informacij o pravilih navzkrižne skladnosti. Ocena kvalitete teh informacij po OE KGZS je prikazana na sliki 64. Izobraževanja (MKGP, ARSKTRP) ni nihče od anketirancev ocenil kot zelo

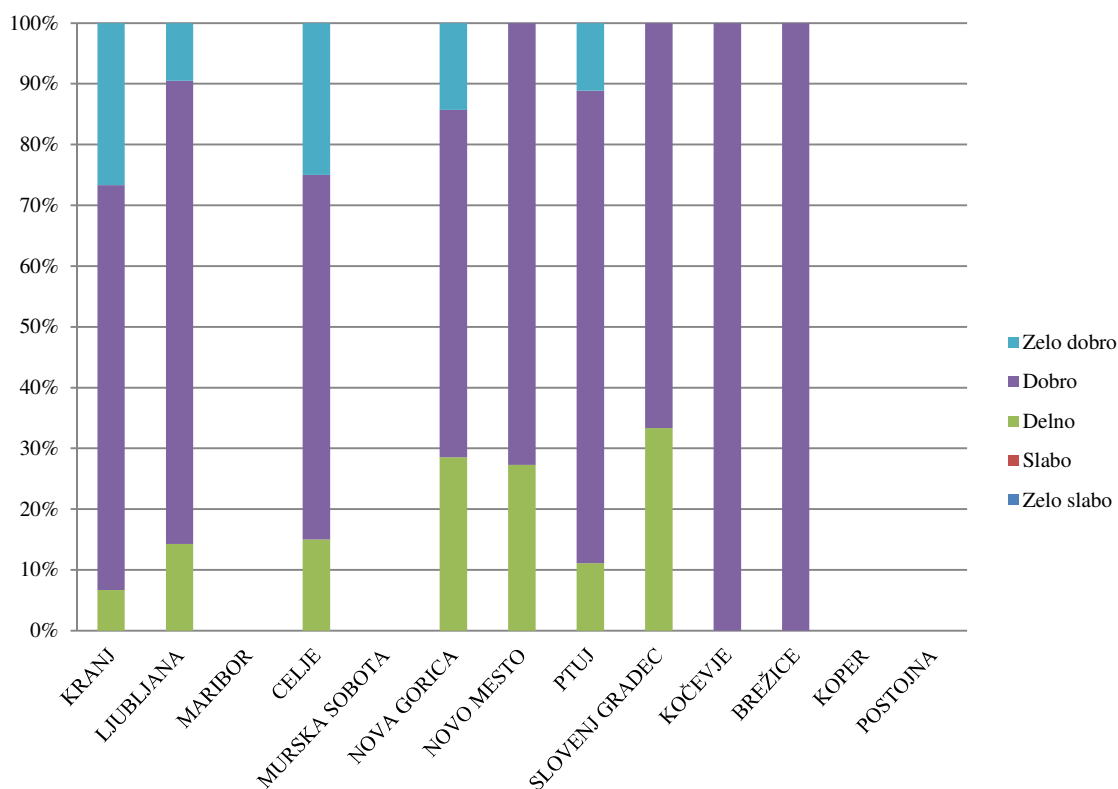
slab oziroma slab vir informacij. V večini OE KGZS so izobraževanja (MKGP, ARSKTRP) kot vir informacij ocenjena z dobro. V OE Kranj so izobraževanja (MKGP, ARSKTRP) kot vir informacij najbolj ocenjena (slika 64). V OE Novo mesto, OE Slovenj Gradec, OE Kočevje in OE Brežice nihče od anketirancev svetovalne službe kot vir informacij ni ocenil z zelo dobro (slika 64). V OE Koper noben od anketirancev ne dobiva informacij o pravih navzkrižne skladnosti preko izobraževanj (MKGP, ARSKTRP).



Slika 64: Ocena anketiranih kmetijskih svetovalcev o kvaliteti pridobljenih informacij z izobraževanj o pravih navzkrižne skladnosti (MKGP, ARSKTRP) po OE KGZS.

Figure 64: Rate of agricultural advisers about the quality of information obtained through trainings on the rules of cross-compliance (MAFF ARSKTRP) by RU CAFS.

Priročnik za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva predstavlja 93 % anketirancem vir informacij o pravih navzkrižne skladnosti. Ocena kvalitete teh informacij po OE KGZS je prikazana na sliki 65. Priročnik za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva ni nihče od anketirancev ocenil kot zelo slab oziroma slab vir informacij. V večini OE KGZS je Priročnik za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva kot vir informacij ocenjen z dobro. V OE Novo mesto, OE Slovenj Gradec, OE Kočevje in OE Brežice nihče od anketirancev svetovalne službe kot vir informacij ni ocenil z zelo dobro (slika 65). V OE Koper noben od anketirancev ne dobiva informacij o pravih navzkrižne skladnosti preko Priročnika za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva.

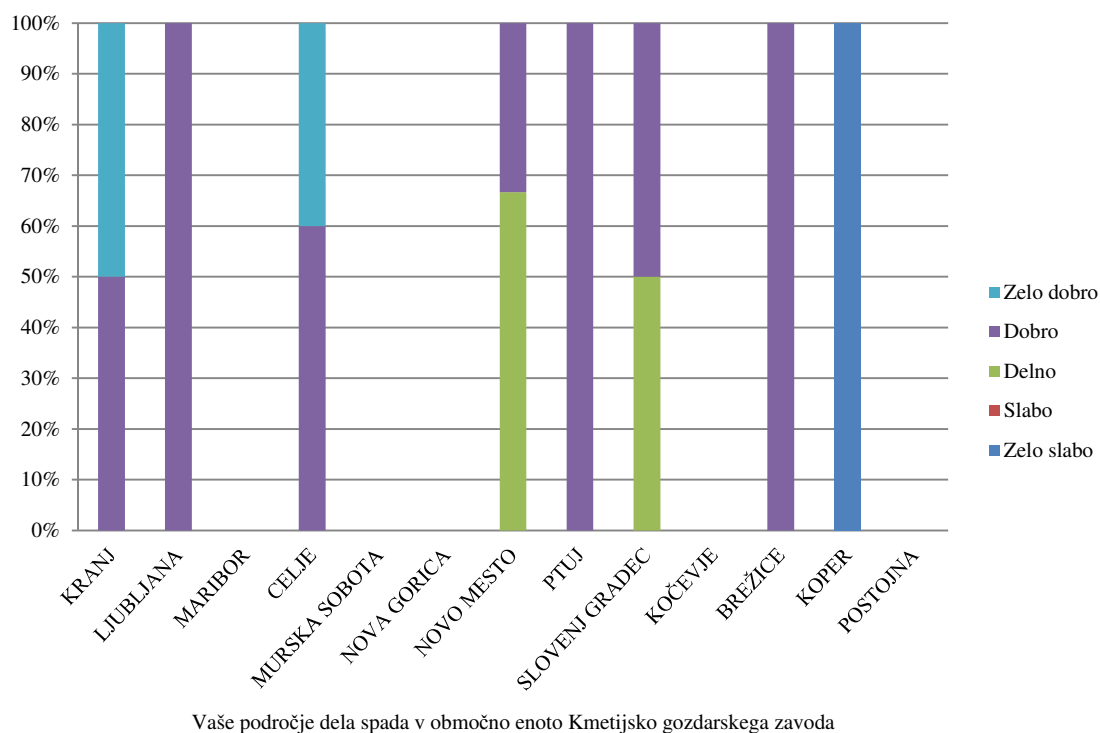


Vaše področje dela spada v območno enoto Kmetijsko gozdarskega zavoda

Slika 65: Ocena anketiranih kmetijskih svetovalcev o kvaliteti pridobljenih informacij o pravilih navzkrižne skladnosti iz Priročnika za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva po OE KGZS.

Figure 65: Rate of agricultural advisers about the quality of information obtained on the cross-compliance rules in the Manual for the implementation of cross-compliance requirements for agriculture holdings by RU CAFS.

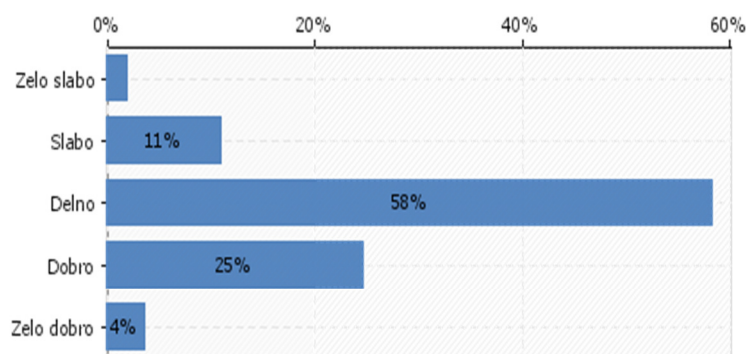
Mediji (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...) predstavljajo le 19 % anketirancem vir informacij o pravilih navzkrižne skladnosti. Ocena kvalitete teh informacij po OE KGZS je prikazana na sliki 66. Medije (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...) so kot zelo slab vir informacij ocenjeni le v OE Koper. V večini OE KGZS so mediji (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...) kot vir informacij ocenjen z dobro. V OE Kranj in OE Celje so vir informacij anketiranci ocenili tudi z zelo dobro (slika 66). V OE Postojna noben od anketirancev ne dobiva informacij o pravilih navzkrižne skladnosti preko medijev. Poleg naštetih in analiziranih virov informacij pa so anketiranci (15 %) kot vir informacij opredelili še obvestila KGZS, koordinatorjev na KGZS, predpise, ki jih navzkrižna skladnost povzema, članke, sodelavce, izmenjavo izkušenj in razčiščevanje vprašanj med svetovalci, sosed in KSS.



Slika 66: Ocena anketiranih kmetijskih svetovalcev o kvaliteti pridobljenih informacij s strani medijev (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...) o pravilih navzkrižne skladnosti po OE KGZS.

Figure 66: Rate of agricultural advisers about the quality of information obtained by the media (voice Farmers, agricultural shows, ...) on the cross-compliance rules by RU CAFS.

Slika 67 prikazuje, da je po mnenju anketirancev, zavedanje o navzkrižni skladnosti na več kot polovici (58 %) kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji delno. Le na 4 % kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji naj bi se zelo dobro zavedali pravil o navzkrižni skladnosti (slika 67).

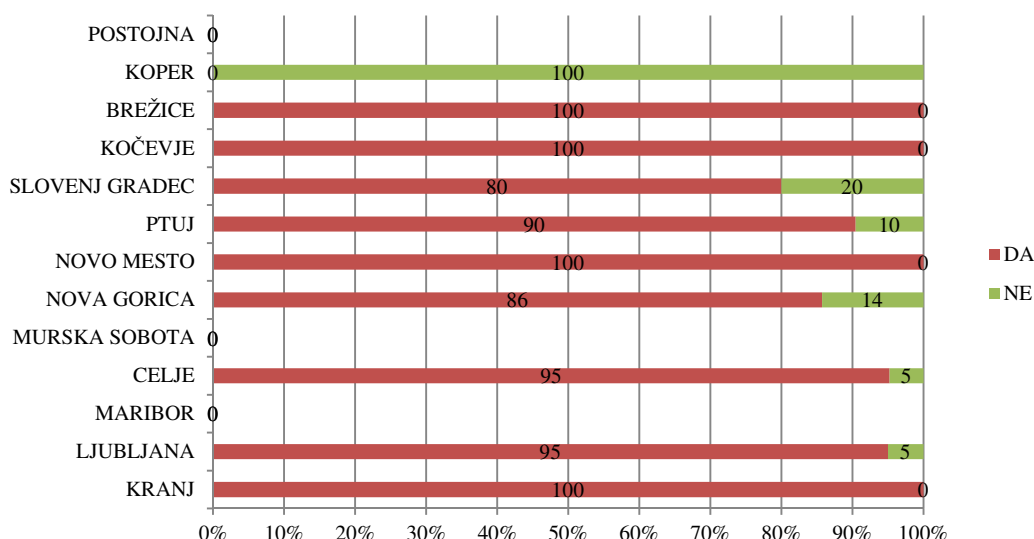


Slika 67: Ocena zavedanja o navzkrižni skladnosti na območju na katerem dela anketirani svetovalci.

Figure 67: Rate of awareness of the cross-compliance rules.

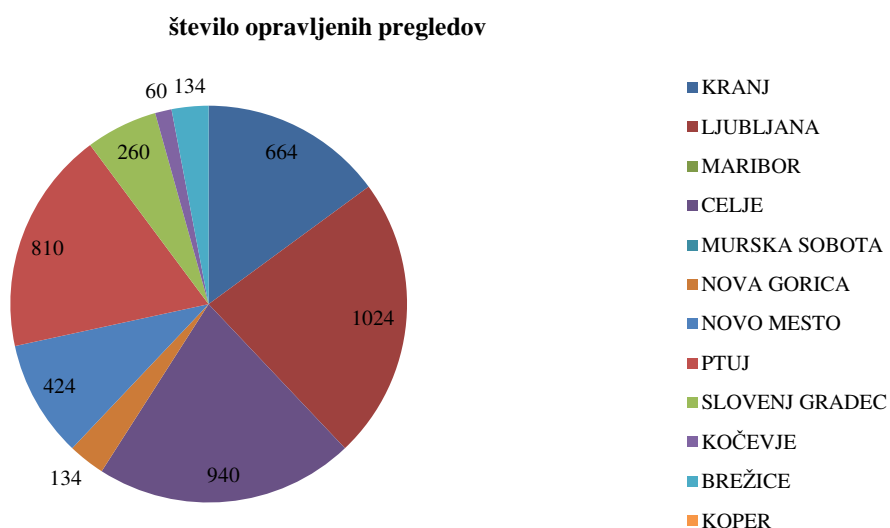
Kmetijski svetovalci opravljajo tudi informativne kontrolne preglede izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti. Tovrstne informativne kontrole opravlja kar 93 % vseh

anketirancev. Slika 68 prikazuje porazdelitev izvajanja teh informativnih kontrol po OE KGZS. V OE Koper nihče od anketirancev ne izvaja informativnih kontrol, v OE Kranj, OE Brežice in OE Kočevje pa vsi izmed anketirancev izvajajo informativne kontrole izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti (slika 68).



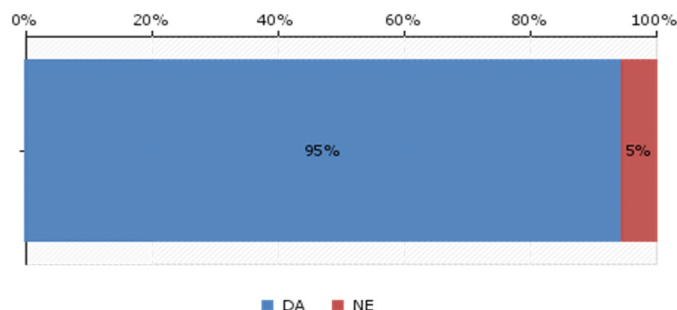
Slika 68: Odstotek anketiranih kmetijskih svetovalcev, ki opravlja kontrole navzkrižne skladnosti.
Figure 68: Percentage of agricultural advisers, who carries out informative checks on cross-compliance.

Skupno število opravljenih informativnih kontrol po podatkih iz ankete znaša 4450. Iz slike 69 je razvidno število opravljenih informativnih kontrol po OE KGZS. Največ informativnih kontrol je opravljenih v OE Ljubljana, najmanj pa v OE Kočevje (slika 69).



Slika 69: Število opravljenih kontrol navzkrižne skladnosti po OE KGZS. N = 4450.
Figure 69: Number of cross-compliance informative controls by OE CAFS. N = 4450.

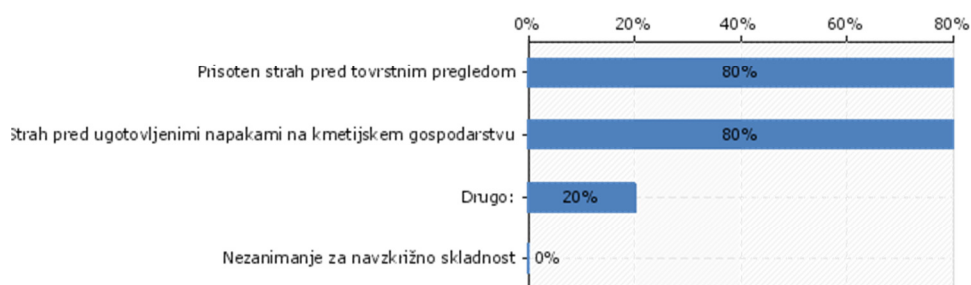
Iz slike 70 je razvidno, da je večina kmetijskih gospodarstev (95 %) pripravljenih omogočiti kmetijskim svetovalcem izvedbo informativne kontrole izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti.



Slika 70: Pripravljenost kmetijskih gospodarstev dopustiti informativni pregled za navzkrižno skladnost na kmetijskem gospodarstvu.

Figure 70: Interest of agriculture holdings for the informative cross-compliance control.

Na 5 % kmetijskih gospodarstvih pa pride do zavrnitve informativne kontrole (slika 70). Razlogi za zavrnitev so v 80 % prisoten strah pred kontrolo in strah pred ugotovljenimi napakami na kmetijskem gospodarstvu. V 20 % so razlogi drugi. Eden izmed drugih razlogov je, da se nekaterim se kmetijskim gospodarstvom ne zdi potrebno, da kmetijski svetoalec preko informativne kontrole, preveri ustreznost izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti (slika 71).

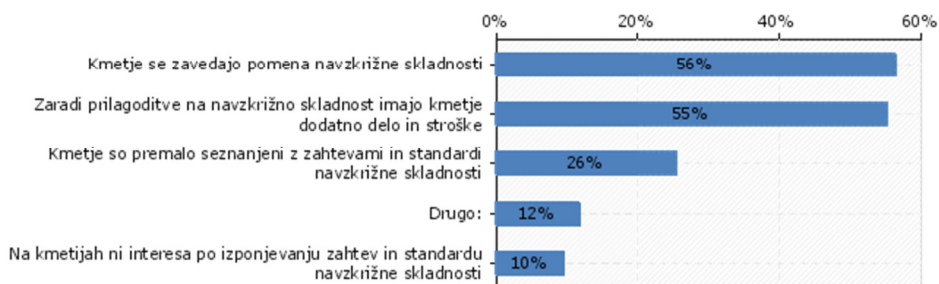


Slika 71: Razlog zavrnitve informativnega pregleda za navzkrižno skladnost na kmetijskem gospodarstvu.

Figure 71: The reason for rejection the informative cross-compliance controls on the agriculture holding.

Ugotovitve izvedenih informativnih kontrol so prikazane na sliki 72. V cca. 50 % izvedenih informativnih kontrolah svetovalci ocenjujejo, da se nosilci kmetijskih gospodarstev zavedajo pomena navzkrižne skladnosti in da imajo nosilci kmetijskih gospodarstev zaradi konstantnih prilagoditev na spremembe pravil navzkrižne skladnosti dodatne stroške in delo (slika 72). V 26 % izvedenih informativnih kontrolah svetovalci ocenjujejo, da so nosilci kmetijskih gospodarstev premalo seznanjeni s pravili o navzkrižni skladnosti. Na 10 % izvedenih informativnih kontrolah anketiranci ugotavljajo, da na kmetijskih gospodarstvih ni interesa po izpolnjevanju pravil o navzkrižni skladnosti (slika 72). V 12 % pa svetovalci zaznavajo še dodatne ugotovitve kot so: vsako znižanje plačil vpliva na večje zanimanje in zavedanje pomena navzkrižne skladnosti, nekatere kmetije ne

razumejo pomena navzkrižne skladnosti, pasivnost do zahtev, nekateri zelo dobro poznajo in izvajajo zahteve, zahteve so obsežne in jih je težko uresničiti na vseh tipih kmetij, posebno, ko je opravka s starejšimi, kmetje se delno zavedajo pomena, ni pretirane navdušenosti nad izvajanjem navzkrižne skladnosti, vendar se vse bolj zavedajo problemov, če ne izpolnjujejo zahtev, preveč evidenc in ni osnutka evidence, ki bi pokrivala večino zahteve.



Slika 72: Ugotovitve informativnega pregleda za navzkrižno skladnost na kmetijskem gospodarstvu.
Figure 72: Findings of the informative cross-compliance controls on the agriculture holding.

Preglednica 7 prikazuje povezanost med številom opravljenih pregledov po OE KGZS in številom ugotovljenih kršitev na kontrolah navzkrižne skladnosti v obdobju 2007 – 2015. p-vrednost je $0,036 < 0,05$, kar kaže na to, da sta spremenljivki med seboj povezani pri 5 % tveganju. Pearsonov koeficient znaša $-0,584$, kar nakazuje na negativno linearno povezanostjo med spremenljivkama. Torej večje kot je število opravljenih informativnih pregledov, manjše je število ugotovljenih nepravilnosti na kraju samem v času kontrolnega pregleda ARSKTRP.

Preglednica 8: Izvedene kontrole navzkrižne skladnosti (N = 238). *Korelacija je signifikantna pri 0.05 stopnji značilnosti.

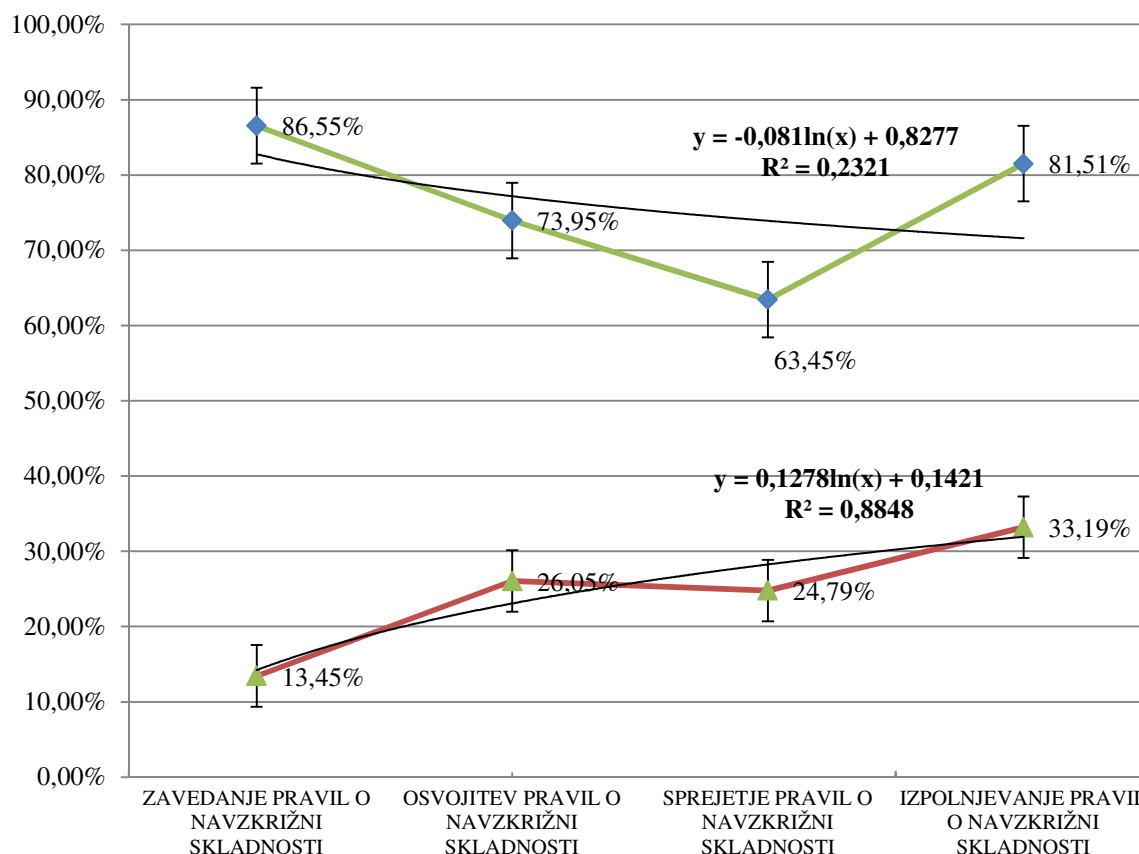
Preglednica 8: Cross compliance controls carried out (N = 238). *Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Pearsonov koeficient korelacije		Ugotovljene kršitve na kraju samem	Število opravljenih pregledov
Ugotovljene kršitve na kraju samem	Pearson Correlation	1	$-0,584^*$
	Sig. (2-tailed)		0,036
	N	13	13
Število opravljenih pregledov	Pearson Correlation	$-0,584^*$	1
	Sig. (2-tailed)	0,036	
	N	13	13

4.2.3 Analiza AKAP

Zadnji del analize rezultatov ankete zajema oceno učinkovitost sistema kmetijskega svetovanja s pomočjo AKAP zaporedja, ki je bil za tovrstno analizo nekoliko prilagojen in ga sestavljajo naslednje sekvence: zavedanje pravil o navzkrižni skladnosti, osvojitve pravil o navzkrižni skladnosti, sprejetje pravil o navzkrižni skladnosti in izpolnjevanja

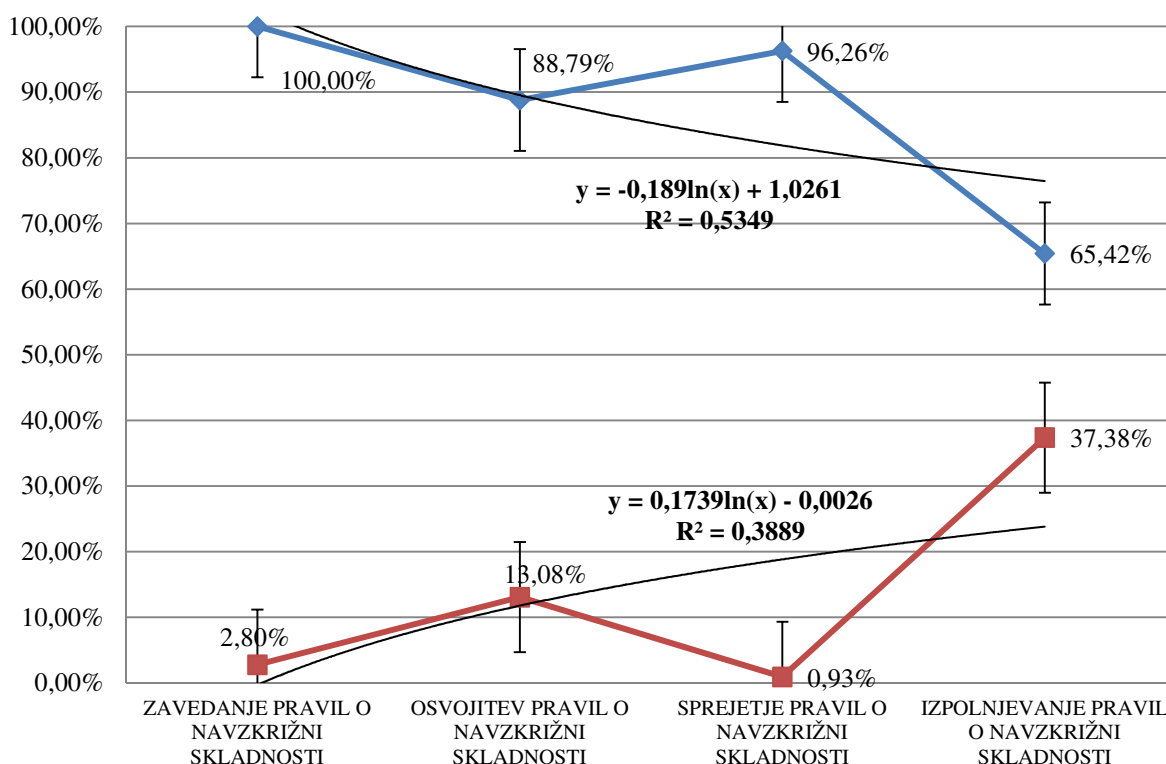
pravil o navzkrižni skladnosti. Slika 73 prikazuje AKAP zaporedje pri anketiranih kmetijskih gospodarstvih. Po fazah zaporedja od prve sekvence in do zadnje sekvence je zaznati trend padanja. Prav nasprotno pa je zaznati trend večanja od nezavedanja, negativne osvojitve, negativnega sprejetja in do neizpolnjevanja pravil (slika 73).



Slika 73: AKAP zaporedje pri anketiranih kmetijskih gospodarstvih. Prikazani so odstotki po fazah zaporedja s standardno napako. Prikazana je trendna logaritmična črta z enačbo in R^2 vrednostjo.

Figure 73: AKAP sequence on agriculture holdings. Shown are the percentages of the phased sequence with a standard error. It shows the logarithmic trend line with an equation and R^2 value.

Slika 74 prikazuje AKAP zaporedje pri anketiranih kmetijskih svetovalcih. Po fazah zaporedja od prve sekvence in do zadnje sekvence je prav tako zaznati trend padanja. Prav nasprotno pa je tudi zaznati trend večanja od nezavedanja, negativne osvojitve, negativnega sprejetja in do neizpolnjevanja pravil (slika 74). Zanimiva razlika glede na AKAP zaporedje pri kmetijskih gospodarstvih je v fazi sprejetja oziroma nesprejetja pravil o navzkrižni skladnosti, ki je po oceni kmetijskih svetovalcev večja kot pa faza osvojitve (slika 74).

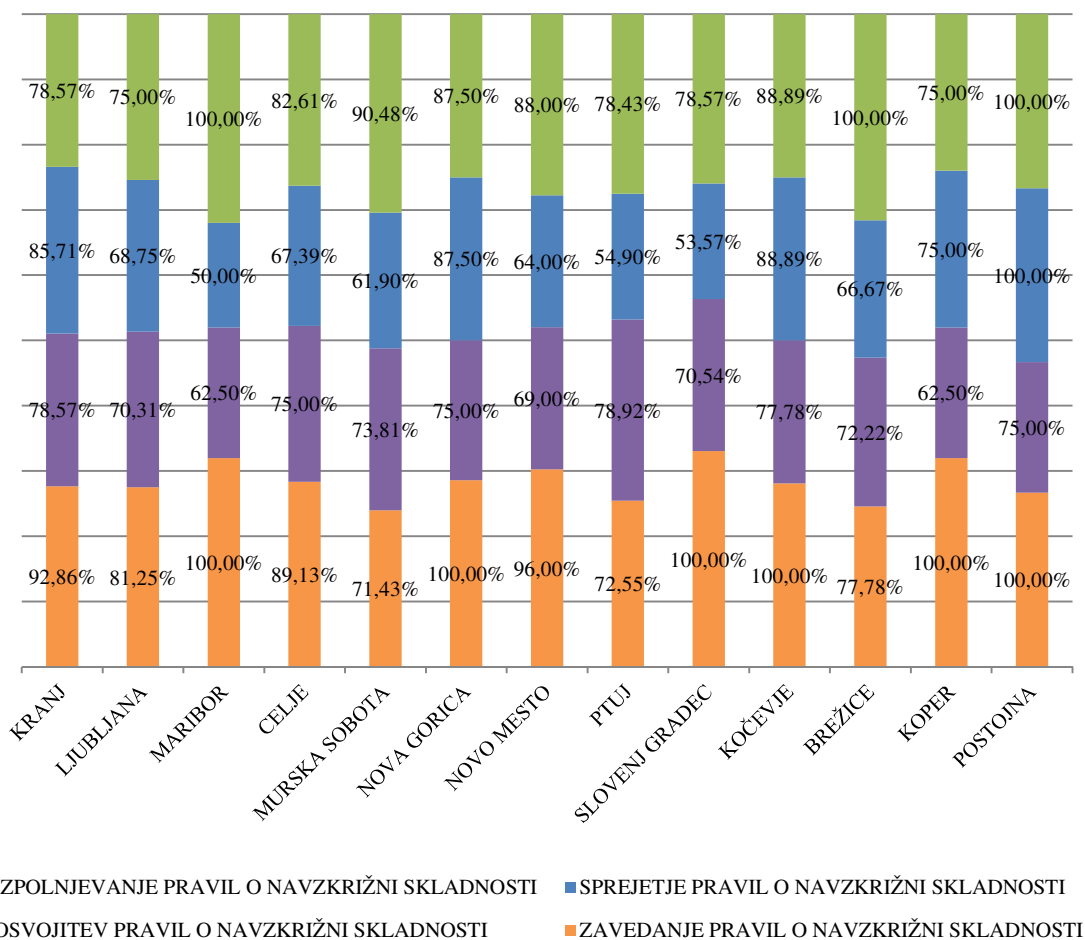


Slika 74: AKAP zaporedje pri anketiranih kmetijskih svetovalcih. Prikazani so odstotki po fazah zaporedja s standardno napako. Prikazana je trendna logaritmična črta z enačbo in R^2 vrednostjo.

Figure 74: AKAP sequence of agricultural advisers. Shown are the percentages of the phased sequence with a standard error. It shows the logarithmic trend line with an equation and R^2 value.

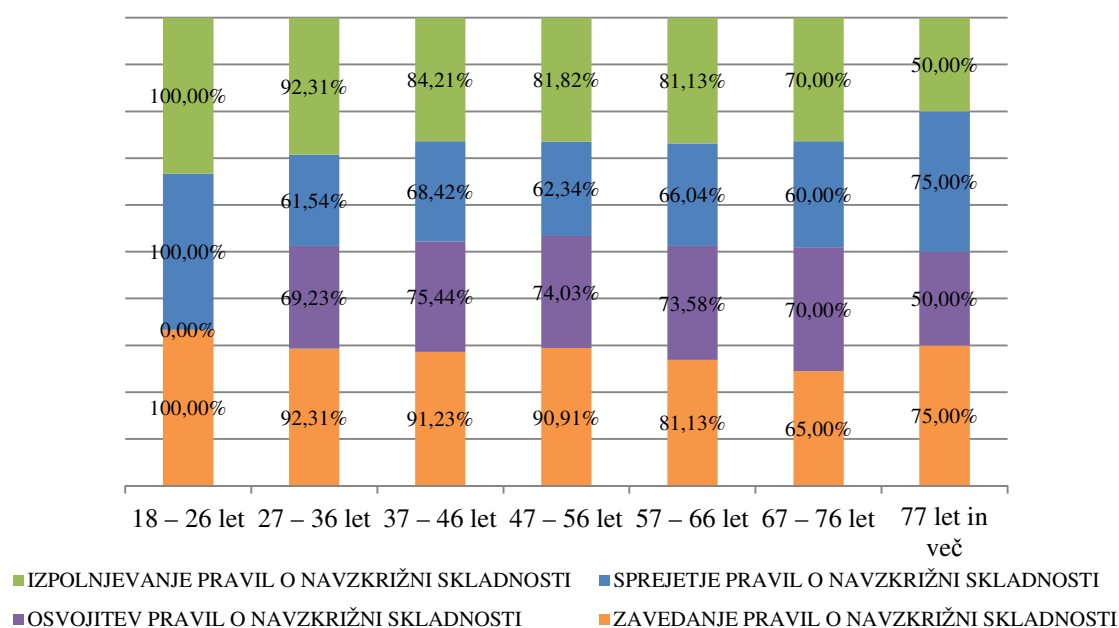
V nadaljevanju sledi še analiza AKAP zaporedij na kmetijskih gospodarstvih po Sloveniji glede na to v kateri OE KGZS leži, glede na starost nosilca kmetijskega gospodarstva, velikost kmetijskega gospodarstva in glede na to, ali je kmetijsko gospodarstvo prejemnik subvencij ali ne.

Slika 75 kaže na dokaj enakomerno porazdelitev po zaporedjih AKAP po posameznih OE KGZS. V OE Maribor, OE Brežice in OE Postojna naj bi bila faza izpolnjevanja pravil 100 %. Iz slike 75 je razvidno, da sta fazi osvojitve in sprejetja pravil o navzkrižni skladnosti po vseh OE KGZS, z izjemo OE Murske Sobote in OE Ptuj, manjši glede na fazo zavedanja pravil o navzkrižni skladnosti.



Slika 75: AKAP zaporedje na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji po OE KGZS.
Figure 75: AKAP sequence on agriculture holdings by RU CAFS.

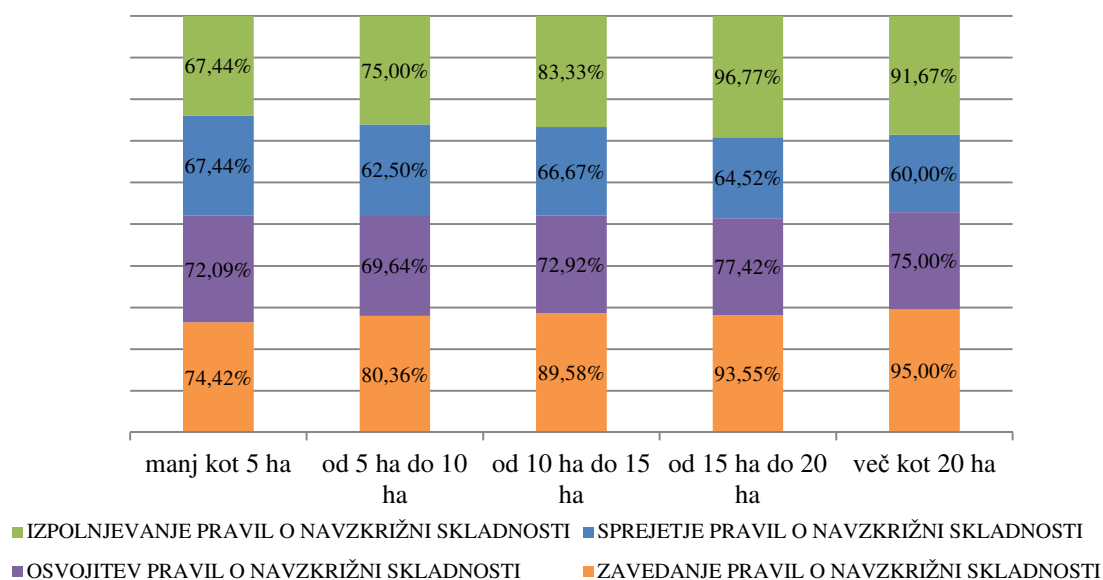
Slika 76 kaže na dokaj enakomerno porazdelitev po zaporedjih AKAP po posameznih starostni skupini nosilcev kmetijskih gospodarstev, z izjemo starostne skupine 18-26 let. Pri tej starostni skupini faza osvojitve pravil o navzkrižni skladnosti ni prisotna in je kljub temu 100 % faza izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti. Pri starostni skupini nad 76 let je faza izpolnjevanja, glede na ostale starostne skupine najmanjša in znaša le 50 %. Iz slike 76 je razvidno, da sta fazi osvojitve in sprejetja pravil o navzkrižni skladnosti po starostnih skupinah, z izjemo starostne skupine 18 – 26 let, 67 – 77 let in nad 77 let, manjši glede na fazo zavedanja pravil o navzkrižni skladnosti.



Slika 76: AKAP zaporedje na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji glede na starost nosilcev.

Figure 76: AKAP sequence on agriculture holdings according to age of farmers.

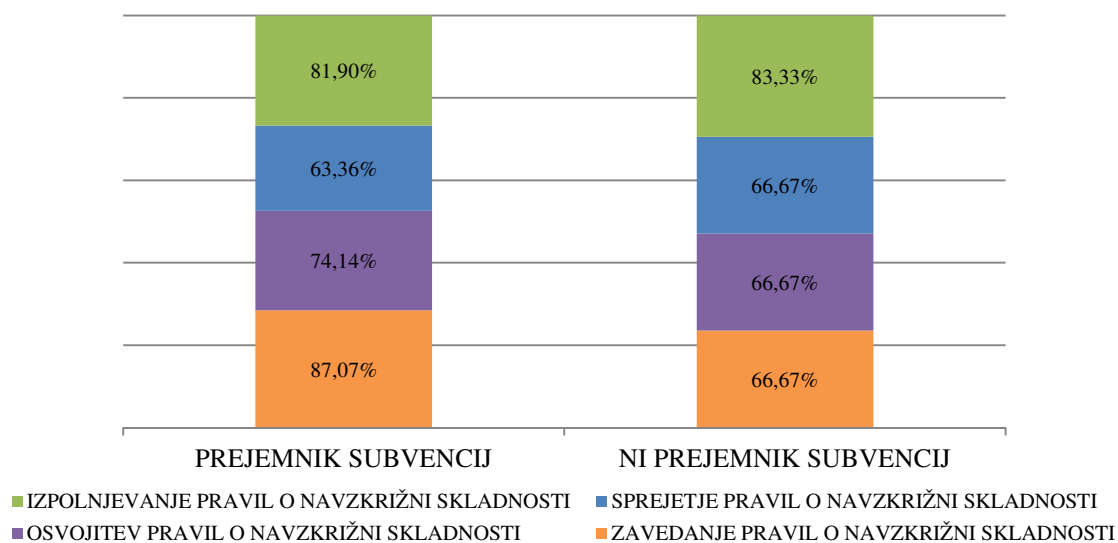
Slika 77 kaže na dokaj enakomerno porazdelitev po zaporedjih AKAP glede na velikost kmetijskih gospodarstev. Iz slike 77 je razvidno, da je izpolnjevanje pravil o navzkrižni skladnosti največje na kmetijskih gospodarstvih večjih od 15 ha. Prav tako je v fazi zavedanja in osvojitve pravil o navzkrižni skladnosti (slika 77).



Slika 77: AKAP zaporedje na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji glede na velikost kmetijskega gospodarstva.

Figure 77: AKAP sequence on agriculture holdings according to size of agriculture holding.

Slika 78 kaže na dokaj porazdelitev po zaporedjih AKAP glede na to ali je kmetijsko gospodarstvo prejemnik subvencij ali ni prejemnik subvencij. Iz slike 78 je razvidno, da je izpolnjevanje pravil o navzkrižni skladnosti nekoliko večje na kmetijskih gospodarstvih, ki niso prejemniki subvencij. Faze zavedanja, osvojitve in sprejetja so pri kmetijskih gospodarstvih, ki niso prejemniki subvencij enake in se ne spreminjajo (slika 78). Pri kmetijskih gospodarstvih, ki so prejemniki subvencij pa sta vmesni fazi nekoliko manjši od prve in zadnje faze AKAP zaporedja (slika 78).



Slika 78: AKAP zaporedje na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji, ki so oziroma niso prejemniki subvencij.
Figure 78: AKAP sequence on agriculture holdings according to receiving agricultural subsidies.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 RAZPRAVA

Navzkrižna skladnost je pomemben mehanizem SKP, ki velja za uspešno orodje izvajanja veljavnih predpisov na področju okolja, ohranjanja narave, zdravja, dobrega počutja živali in varnosti ter kakovosti hrane (Petersen in Shaw, 2000) ter tako služi zmanjšanju negativnega vpliva kmetijstva na okolje (Korycińska, 2009).

Nesporno se navzkrižna skladnost šteje kot koristen sistem za zagotavljanje močne spodbude za razvoj okolju prijaznih kmetijskih dejavnosti (Varela-Ortega in sod., 2004), ki temeljijo na dejstvu, da države članice EU vključuje širok spekter različnih ekosistemov in posledično sistemov kmetovanja in kmetijskih praks in glede na vse to se pričakuje, da se bo dejanski sistem pravil o navzkrižni skladnosti razlikoval po posameznih državah članicah, kar onemogoča neposredno primerjavo sistema med državami članicami (Varela-Ortega in sod., 2004).

Ker so kmetje glavni element sistema navzkrižne skladnosti in je njihovo sprejemanje navzkrižne skladnosti bistveno za uspeh tega sistema (COM ..., 2007), je zelo pomembno, da se jih ustrezno pouči o sistemu navzkrižne skladnosti, vključujoč poznavanja zahtev, zavedanja o pomembnosti izvajanja zahtev in sankcioniranja zaradi neizpolnjevanja zahtev.

V Sloveniji je znanje, zavedanje in sprejem sistema navzkrižne skladnosti, kot mehanizma SKP delno. Pravila o navzkrižni skladnosti se ves čas spreminjajo. Znanje, zavedanje in sprejem sistema se je v obdobju SKP 2007-2014 iz leta v leto krepilo na nivoju celotne države odnosno s spremembami pravil o navzkrižni skladnosti. Glede na stopnjo ugotovljenih kršitev CC v letu 2009 je mogoče sklepati, da so kmetje v letu 2009 v veliki meri osvojili sistem navzkrižne skladnosti. Z večjimi spremembami pravil o navzkrižni skladnosti v letu 2010, ki so posledica ugotovitev evropskih revizijskih pregledov, se je stopnja ugotovljenih kršitev CC bistveno povečala. Od leta 2010 do leta 2015 sledi trend zmanjšanja ugotovljenih kršitev CC na območju celotne Slovenije. V letu 2015 je z veljavo novega programskega obdobja SKP in poenostavitvijo sistema navzkrižne skladnosti zopet prišlo do večjih sprememb v sistemu navzkrižne skladnosti, kar se odraža tudi na povečanem odstotku ugotovljenih kršitev CC.

Območja OE KGZS z intenzivnejšim kmetijstvom so se izkazala kot območja OE KGZS z večjim odstotkom kršitev CC. V območjih OE KGZS, kjer splošne kmetijske panoge odstopajo od povprečnega izvajanja panog v Sloveniji, prihaja do kasnejše prilagoditve na spremembe pravil o navzkrižni skladnosti. OE KGZS, kjer se v večini ukvarjajo z živinorejo in poljedelstvom je zaznati najhitrejši odziv na spremembe pravil navzkrižne

skladnosti. To je razvidno iz manjših nihanj v odstotkih ugotovljenih kršitev CC med posameznimi leti.

Pravila o navzkrižni skladnosti so bila do leta 2015 razdeljena v štiri področja, ki so zajemala:

- varovanje okolja
- varovanje zdravja ljudi in živali
- ugodno počutje živali
- dobre kmetijske in okoljske pogoje

Poenostavitev sistema v letu 2015 je pravila razdelila na tri področja:

- okolje, podnebne spremembe in dobro kmetijsko stanje zemljišč
- javno zdravje, zdravje živali in rastlin
- dobrobit živali.

V slovenskem prostoru, kljub vsakoletnim spremembam čedalje bolj narašča zavest, da je potrebno spoštovati in ohranjati čisto okolje, ter varovati zdravje ljudi, živali in rastlin, kar je namen evropske in domače zakonodaje, ki je podlaga za navzkrižno skladnost. Največ težav pri izpolnjevanju pravil o navzkrižni skladnosti predstavlja področje varovanja ljudi in živali v obdobju 2007 – 2014 oziroma javno zdravje, zdravje živali in rastlin v letu 2015. Izpolnjevanje pravil s področja varovanja okolja se je v obdobju 2007 – 2014 povečalo, v letu 2015 pa je na tem področju, kot posledica združitve področja varovanja okolja in področja dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev v področje okolja, podnebnih sprememb in dobrega kmetijskega stanja zemljišč bila zaznana večje število neizpolnjenih zahtev s tega področja. Analiza rezultatov ugotovitev kontrol navzkrižne skladnosti za področji ugodnega počutja živali in dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev nakazuje na to, da se je v obdobju 2007 – 2014 na teh dveh področjih zmanjšalo število ugotovljenih kršitev CC. Ta ugotovitev kaže na dejstvo, da so kmetje na teh dveh področjih najlažje osvojili, sprejeli in pričeli z izpolnjevanjem teh pravil. To lahko povežemo tudi z dejstvom, da ti dve področji povzemata pravila obstoječih tehnoloških praks, ki so povezana tudi z izboljšanjem ekonomske tržne vrednosti na kmetijskem gospodarstvu.

Namen navzkrižne skladnosti torej ni zniževanje plačil upravičencem, temveč predvsem krepitev zavedanja upravičencev, da morajo predpisane zahteve spoštovati, če želijo sredstva tudi v celoti prejeti.

Za uresničitev ciljev navzkrižne skladnosti je potrebno celovito razumevanje sistema ter tesno sodelovanje vseh udeležencev v verigi, od snovalcev zakonodaje, preko izvajalcev, vseh strokovnih podpornih institucij in končno, kmetov kot zavezancev za izpolnjevanje pravil navzkrižne skladnosti (Priročnik za izpolnjevanje..., 2012).

Že v začetku uveljavljanja sistema navzkrižne skladnosti sta izboljšanje ozaveščenosti kmetov ovirala obseg in tehnična narava informacij o navzkrižni skladnosti (COM ...,

2007), kar pa se nadaljuje še sedaj, saj se sistem navzkrižne skladnosti ves čas spreminja in dopolnjuje ter izpopolnjuje. V prihodnosti ne gre zanemariti dejstva, da bi bilo za boljšo uspešnost sistema navzkrižne skladnosti potrebno, da se le ta čim manj spreminja oziroma poenostavlja, saj vsaka sprememba zahteva ponovno prilagoditev kmeta na spremembo in od njih terja da se ves čas soočajo z novimi obveznostmi in stroški zaradi prilagajanja novim obveznostim.

Davies s sodelavci (2006) je mnenja, da se lahko izboljša sprejem sistema z prepričevanjem kmetov o nujnosti in koristih tega sistema za kmetijska gospodarstva, ne samo o pomembnosti samega sistema, kot del SKP. Avtorji so mnenja, da uvedba sistema navzkrižne skladnosti ni bila dovolj premišljena z vidika preučitve kratkoročnih in dolgoročnih vplivov na samo kmetovanje in okolje. Pomembno je, da se vse službe, ki so odgovorne za prenos informacij in znanja o novostih kmetom tega zavedajo in to tudi ustrezno izvajajo. Za zagotavljanje ustreznosti učinkovitosti sistema prenosa informacij in znanja o novostih (v našem primeru navzkrižne skladnosti) je potrebno tak sistem tudi oceniti.

Model AKAP je eden izmed dobrih pokazateljev učinkovitosti prenosa informacij in znanja ter uvajanja sprememb tudi za navzkrižno skladnost. Prav tako pa je na podlagi uporabe modela AKAP možno določiti dodatne smernice za izboljšanje učinkovitosti prenosa informacij in znanja ter uvajanja sprememb (De Rossa in La Rocca, 2011).

De Rossa in La Rocca (2011) sta v svoji raziskavi ugotovila, da je zavedanje kmetov o zahtevah in standardih navzkrižne skladnosti, ki so predmet večjega nadzora v sklopu pregledov izvajanja zahtev nacionalnih predpisov (pristojni inšpekcijski organi), večje. V naši raziskavi smo ugotovili, da je izpolnjevanje zahtev večje v OE KGZS, kjer je izvedeno večje število informativnih kontrol s strani kmetijskih svetovalcev, kar nakazuje tudi na dejstvo, da kmetje pravila navzkrižne skladnosti najlažje osvojijo in sprejmejo po pregledu dejanskega stanja posameznega kmetijskega gospodarstva in prilagoditev razlage pomena pravil o navzkrižni skladnosti glede na tehnološke prakse, ki so v uporabi posameznega kmetijskega gospodarstva.

De Rossa in La Rocca (2011) sta ugotovila, da je večje zavedanje o zahtevah in standardih navzkrižne skladnosti, ki se vežejo na posamezna specifična območja ali aktivnosti, za katere so kmetje dobili kakršna koli dodatna sredstva (Natura 2000, nitratna direktiva). Sprejem navzkrižne skladnosti in prilagoditev načina kmetovanja pri ostalih italijanskih kmetih na nespecifičnih območjih je nekoliko manjši, zaradi kompleksnosti sistema in birokratske teže sistema ter miselnosti kmetov, da navzkrižna skladnost prinaša le dodatne stroške pri kmetovanju in dejansko sam kmet za izvajanje sistema ne pridobi dodatnih plačil (De Rossa in La Rocca, 2011). Vidik miselnosti kmetov, da navzkrižna skladnost prinaša le dodatne stroške pri kmetovanju in ni dodatnih plačil za izpolnjevanje pravil, je prisoten

tudi pri slovenskih kmetih, kar ugotavljajo kmetijski svetovalci pri izvajanju informativnih kontrol.

Borkowska (2011) je ugotovila, da je znanje in poznavanje sistema navzkrižne skladnosti večje pri kmetih z intenzivnem kmetovanjem.

V raziskavi se je izkazalo, da je tako stopnja zavedanja kot tudi na koncu stopnja izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti večja pri kmetijskih gospodarstvih v velikosti nad 15 ha. V raziskavi smo zaznali tudi povezavo med sprejetjem sistema navzkrižne skladnosti in starostjo nosilca kmetijskega gospodarstva. Izkazalo se je, da nosilci iz starostne skupine nad 77 let, kljub visokem zavedanju, osvojitvi in sprejetju pravil navzkrižne skladnosti, ne izpolnjuje pravil navzkrižne skladnosti v taki meri, kot bi bilo to pričakovano glede na ostale starostne skupine. Izkazalo se je tudi, da so nosilci iz starostne skupine od 18 do 26 let kljub preskoku faze osvojitve pravil o navzkrižni skladnosti, zelo uspešni pri izpolnjevanju pravil o navzkrižni skladnosti.

Tekom raziskave se je izkazalo, da dejstvo ali je kmetijsko gospodarstvo prejemnik subvencij ali ne, nima vpliva na uspešnost faze izpolnjevanja pravil o navzkrižni skladnosti.

Vloga modela je pomembna v vsaki fazi in tudi vsaka faza vpliva na sam način kmetovanja, saj zavedanje o novosti ne pomeni nujno tudi primerno znanje o novosti, na podlagi katerega bi kmet lahko pričel izvajati aktivnosti na svoji kmetiji s ciljem prilagoditve novostim (De Rossa in La Rocca, 2011). Vendar pa sistem kmetijskega svetovanja za uporabnike z visoko in srednjo stopnjo zmožnosti učenja ni edini vir informacij. Tekom raziskave se je izkazalo, da je stik s svetovalno službo za slovenskega kmeta še vedno bistvenega pomena in da je svetovalna služba poglavitni vir informacij o pravilih navzkrižne skladnosti v Sloveniji.

Sposobnejši in bolj razgledani kmetje lahko sami poiščejo informacije. Vloga sistema kmetijskega svetovanja pri tovrstnih kmetih je samo pomoč, da hitreje pridejo do naslednje faze sprejetja (Evenson, 1997). V raziskavi je bilo mogoče zaznati, da se mlajši in bolj izobraženi kmetje poslužujejo tudi drugih oblik virov informacij, vendar je tako starostna struktura kot tudi izobrazbena struktura slovenskih kmetijskih gospodarstev precej neugodna glede na rezultate anket, saj imajo kar na četrtini anketiranih kmetijskih gospodarstev nosilci le osnovnošolsko izobrazbo.

Glede na rezultate raziskave bi bilo v prihodnje smiselno okrepiti sodelovanje kmetijskih svetovalcev z nosilci kmetijskih gospodarstvih in omogočiti kmetom individualno izobraževanje glede na dejansko stanje na posameznem kmetijskem gospodarstvu. Tovrstna sprememba v načinu delovanja bi omogočila izboljšanje sprejema tako sistema navzkrižne skladnosti, kot tudi ostalih ukrepov znotraj SKP. Za doseg tovrstnega

sodelovanja pa bi bila potrebna tudi reorganizacija kmetijske svetovalne službe, tako kadrovske kot tudi strokovno.

V prihodnje bi bilo smiselno izvesti tudi analizo ugotovljenih kršitev CC glede na starost nosilcev in velikost kmetijskih gospodarstev, saj sta se ta dva kazalnika tekom raziskave izkazala za vplivna.

5.2 SKLEPI

Na podlagi vseh zbranih podatkov in rezultatov analiz naše raziskave lahko sklenemo naslednje:

- Poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti je v Sloveniji zadovoljivo, vendar pa bi bilo smiselno, da se z namenom zmanjševanja nižanja plačil z naslova navzkrižne skladnosti, to poznavanje še okrepi.
- Poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti je v veliki meri odvisno od neprestanih sprememb sistema navzkrižne skladnosti. Smiselno bi bilo ta vidik zmanjšati in vsaj znotraj programskega obdobja sistem čim manj spreminjati, tako na evropskem kot tudi nacionalnem nivoju.
- Poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti je sorazmerno enakomerno porazdeljeno po OE KGZS, z večjim deležem ugotovljenih kršitev CC izstopajo OE KGZS z bolj intenzivnim kmetijstvom.
- Poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti je odvisno od starosti nosilca kmetijskega gospodarstva in velikosti kmetijskega gospodarstva.
- Poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti ni odvisno od tega ali je kmetijsko gospodarstvo prejemnik subvencij ali ni prejemnik subvencij.
- Svetovalna služba je še vedno poglavitni vir informacij o pravilih o navzkrižni skladnosti. Obstaja tudi povezava med številom izvedenih informativnih kontrol svetovalcev in številom ugotovljenih kršitev CC po OE KGZS, kar nakazuje na to, da je pristen stik med svetovalcem in nosilcem še vedno najpomembnejši način izobraževanja kmetov.
- Največ ugotovljenih kršitev CC je na področju javnega zdravja ljudi, živali in rastlin, saj to področje zajema pravila, ki obvezujejo kmeta po izpolnjevanju različnih vrst evidenc in jim to področje predstavlja tudi največjo birokratsko oviro.
- V prihodnje bi bilo smiselno vzpostaviti program dela in načrt izboljšanja poznavanja pravil o navzkrižni skladnosti v Sloveniji. Sredstva, ki jih z naslova navzkrižne skladnosti vračamo v evropski proračun, bi bilo na dolgi rok bolj smiselno preusmeriti v trajnostni program izobraževanja kmetov v Sloveniji.

6 POVZETEK (SUMMARY)

6.1 POVZETEK

Pravila o navzkrižni skladnosti so sestavljena iz predpisanih zahtev ravnanja s področja okolja, podnebnih sprememb in dobrega kmetijskega stanja zemljišč, področja javnega zdravja, zdravja živali in rastlin ter področja dobrobiti živali in jih mora izpolnjevati vsako kmetijsko gospodarstvo, ki je prejemnik EU sredstev. Če kmetijsko gospodarstvo pravil o navzkrižni skladnosti ne izpolnjuje, se plačilo kmetijskemu gospodarstvu zniža ali pa se ga izključi iz plačil sistema ukrepov kmetijske politike.

Zato je zelo pomembno, da je nosilec kmetijskega gospodarstva ustrezno poučen o samem sistemu navzkrižne skladnosti in vplivu tega sistema na okolje in konec koncev tudi na zmanjševanje plačil zaradi neizpolnjevanja zahtev in standardov navzkrižne skladnosti. Osnovni cilj naše raziskave je bil ugotoviti stopnjo poznavanja predpisanih zahtev in standardov navzkrižne skladnosti (pravil o navzkrižni skladnosti) na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji in sicer na podlagi AKAP zaporedja in rezultatov upravnih in kontrolnih pregledov ARSKTRP.

Rezultati raziskave so pokazali, da je poznavanje predpisanih zahtev in standardov navzkrižne skladnosti na slovenskih kmetijskih gospodarstvih zadovoljivo. Zadovoljivo stanje se je izkazalo tako glede na oceno s pomočjo zaporedja AKAP, kot tudi glede na rezultate upravnih in kontrolnih pregledov ARSKTRP. Poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti je v veliki meri odvisno od neprestanih sprememb sistema navzkrižne skladnosti. Raziskava je glede na rezultate upravnih in kontrolnih pregledov ARSKTRP pokazala, da je stopnja poznavanja v obdobju, ko ni bilo bistvenih sprememb v sistemu navzkrižne skladnosti, večja od obdobja, ko je bilo obdobje večjih sprememb v sistemu navzkrižne skladnosti. Poznavanje pravil o navzkrižni skladnosti je sorazmerno enakomerno porazdeljeno po OE KGZS, z večjim deležem ugotovljenih kršitev CC izstopajo OE KGZS z bolj intenzivnim kmetijstvom. V raziskavi smo zaznali odvisnost starosti nosilca kmetijskih gospodarstev ter velikost kmetijskega gospodarstva v povezavi z poznavanjem pravil o navzkrižni skladnosti. Analiza je pokazala, da nosilci do starosti 36 let bolje poznajo pravila. Prav tako je poznavanje pravil odvisno od velikosti kmetijskega gospodarstva. Rezultati naloge kažejo, da na kmetijskih gospodarstvih večjih od 15 ha bolje poznajo pravila o navzkrižni skladnosti, kot na manjših od 15 ha.

V raziskavi smo zaznali tudi povezavo med številom izvedenih informativnih kontrol svetovalcev in številom ugotovljenih kršitev CC po OE KGZS, kar nakazuje na to, da je pristen stik med svetovalcem in nosilcem še vedno najpomembnejši način izobraževanja kmetov. Svetovalna služba predstavlja slovenskim kmetijam je še vedno poglaviten vir informacij o pravilih o navzkrižni skladnosti.

6.2 SUMMARY

Cross-compliance rules are composed of statutory management requirements from area of environment, climate change and good agricultural condition of the land, public health, animal and plant health and animal welfare area. That are rules, which have to be respect from each agriculture holding, which is the recipient of EU agriculture subsidies. If agriculture holding not respect the cross compliance rules, the payments of the agriculture holding are reduced or the agriculture holding can be also excluded from the payments system of agricultural policy.

Therefore, it is very important that the farmer is appropriate informed about the cross compliance rules and about impact of cross compliance system on the environment and, ultimately, about impact on reducing payments due to non-compliance with the requirements and standards of cross-compliance. The basic aim of our study was to determine the level of knowledge of the cross compliance requirements and standards (cross-compliance rules) on agriculture holdings in Slovenia according to AKAP sequence and to the results of the administrative and on the spot checks of ARSKTRP.

The results showed that the knowledge of the cross compliance requirements and standards on Slovenian holdings is on satisfactory level. Satisfactory level has been proved according to the assessment through a sequence AKAP, as well as to the results of the administrative and on the spot checks of AAMRD. Level of knowledge of the cross-compliance rules on is largely dependent on the constant changes in the system of cross compliance. The study on the results of the administrative and on the spot checks of AAMRD showed that the level of knowledge was greater at a time when there were no significant changes in the cross compliance system, and lower when there was a period of major changes in the cross compliance system. Knowing the cross compliance rules is relatively evenly distributed throughout the RU CAFS, with a greater proportion of CC infringements detected in RU CAFS with more intensive agriculture. In this study we observed dependence of the farmer's age and the size of the agriculture holding in relation to the knowledge of the cross compliance rules. The analysis showed that farmers under the age of 36 years have better knowledge about rules. Knowledge of the rules also depends on the size of the holding. The project results show that farms larger than 15 hectares are more familiar with cross-compliance rules, such as smaller than 15 hectares.

In this study, we detected a link between the number of checks carried out, news of agriculture advisors and the number of infringements detected by RU CAFS, which indicates that a genuine contact between the agriculture advisers and the farmer is still the most important way of educating the farmers. Advisory Service still represents to Slovenian farms a key source of information on the cross compliance rules.

7 VIRI

- Ali je navzkrižna skladnost uspešna politika?. 2008. Luxembourg, Evropsko računsko sodišče. Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti: 64 str.
- Analysis of the 2003 CAP Reform. 2004. Paris, Organisation for Economic Co-operation and development: 53 str.
- Anderson J., Feder G. 2004. Agricultural Extension: Good Intentions and Hard Realities. The World Bank Research Observer, 19,1: 41-60
- Anderson J.R., Feder G. 2007. Agricultural extension. Amsterdam. Handbook of Agricultural Economics, 44, 3: 2343-2378
- Background paper for 'Policy Forum on cross-compliance in the CAP'. 2004. Brussels, Institut European Environmental Policy: 27 str.
- Bartoli L., De Rosa M., La Rocca G. 2012. The impact of agricultural extension services: an empirical test through AKAP models. V: Producing and reproducing farming systems. New modes of organisation for sustainable food systems of tomorrow. 10th European IFSA Symposium, Aarhus. Denmark, International Farming Systems Association: 1-14
- Birner R., Davis K., Pender J., Nkonya E., Anandajayasekeram P., Ekboir J., Nkonya E. Mbabu A., Spielman D., Horna D., Benin S., Cohen M. 2009. From best practice to best fit: a framework for designing and analyzing pluralistic agricultural advisory services worldwide. The Journal of Agricultural Education and Extension, 15, 4: 341-355
- Borkowska M., Kruszyński M. 2011. Znajomośćwymogów wzajemnej zgodności (cross-compliance) wśród rolników z województwa dolnośląskiego. Zeszyty Naukowe SGGW - Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, 90: 99-107
- Borkowska M., Kruszyński M. 2012a. Znajomośćzasady wzajemnej zgodności (cross-compliance) wśród rolników z województwa łódzkiego. Journal of Agribusiness and Rural Development, 3, 25: 35-42
- Borkowska M., Kruszyński M. 2012b. Knowledge about cross-compliance possessed by farmers from Opolskie Voivodship. Acta Scientiarum Polonorum Oeconomia, 11, 4: 5 – 13
- Brunori G., Knickel K., Rand S., Proost J., 2009. Towards a better conceptual framework for innovation processes in agriculture and rural development: from linear models to systemic approaches. The journal of agricultural education and extension, 15: 131-146.

- COM 2007/0147. Poročilo Komisije Svetu o uporabi sistema navzkrižne skladnosti (v skladu s členom 8 Uredbe Sveta (ES) št. 1782/2003 o skupnih pravilih za sheme neposrednih podpor v okviru skupne kmetijske politike in o uvedbi nekaterih shem podpor za kmete). 2007
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0147&from=en> (junij, 2013)
- Cross-compliance - Agriculture and rural development. 2016.
http://ec.europa.eu/agriculture/direct-support/cross-compliance/index_en.htm
(junij, 2016)
- Cunder T., Erjavec E. 1997. Slovensko kmetijstvo in Evropska unija, Ljubljana, ČZD Kmečki glas: 439 str.
- Daneu K., 2009. Skupna kmetijska politika EU: pregled reform. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta: 29 str.
- Davies B. B., Hodge I. D. 2006, Farmers' Preferences for New Environmental Policy Instruments: Determining the Acceptability of Cross Compliance for Biodiversity Benefits. *Journal of Agricultural Economics*, 57, 3: 393–414
- Delegirana uredba Komisije (EU) št. 640/2014 z dne 11. marca 2014 o dopolnitvi Uredbe (EU) št. 1306/2013 Evropskega parlamenta in Sveta glede integriranega administrativnega in kontrolnega sistema, pogojev za zavrnitev ali ukinitvev plačil in za upravne kazni, ki se uporabljajo za neposredna plačila, podporo za razvoj podeželja in navzkrižno skladnost. 2014. Uradni list Evropske unije, L 181: 48–73
- De Rossa M., La Rocca G. 2011. The application of cross compliance in Italy: An empirical test through AKAP models. *Scientific Journal - National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Economics, Agricultural Management, Business*, 168, 3: 65-71
- Erjavec E., Juvančič L., Rednak M., Volk T. 2007. »Zdravstveni pregled« skupne kmetijske politike – v kakšnem stanju SKP pričakuje izzive prihodnosti. V: Slovensko kmetijstvo in podeželje v Evropi, ki se širi in spreminja, Kavčič S. (ur.). Domžale, Društvo agrarnih ekonomistov Slovenije: 13-32
- Evenson R. 1997. The economic contributions of agricultural extension to agricultural and rural development. V: *Improving agricultural extension. A reference manual*. Food and Agriculture Organization of the United Nations (ur.). Rim: 27-36
- Evidenca CC ugotovitev. 2016. Ljubljana, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (izpis iz baze podatkov, junij 2016)

Farm advisory system. 2016

http://ec.europa.eu/agriculture/direct-support/cross-compliance/farm-advisory-system/index_en.htm (junij, 2016)

Gandhi R., Veeraraghavan R., Toyama K. 2009. Digital green: participatory video and mediated instruction for agricultural extension. *Information Technologies and International Development*, 5, 1: 1-15

Health Check of the Common Agricultural Policy. 2016

http://ec.europa.eu/agriculture/healthcheck/index_en.htm (maj, 2016)

Inštrumenti skupne kmetijske politike in njihove reforme. 2016

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sl/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.2.3.html (junij, 2016)

Izhodišča Slovenije za razpravo o skupni kmetijski politiki EU po letu 2013. 2010, Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: 9 str.

Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 809/2014 z dne 17. julija 2014 o pravilih za uporabo Uredbe (EU) št. 1306/2013 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi z integriranim administrativnim in kontrolnim sistemom, ukrepi za razvoj podeželja in navzkrižno skladnostjo. 2014. Uradni list Evropske unije, L 227: 69–124

Jovanić T., Đelić A. T. 2013. The European regulatory framework for farm advisory services. *Economics of Agriculture*, 4: 16 str.

Katalog informacij javnega značaja Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. 2016

<http://www.kgzs.si/kv/zbornicni-urad/katalog-informacij-javnega-znacaja.aspx> (junij, 2016)

Kmetijska gospodarstva in popis kmetijstva v letu 2000. 2000. Slovenija. Statistični urad RS.

<http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Kmetijstvo/Kmetijstvo.asp> (junij, 2016)

Kmetijska gospodarstva in popis kmetijstva v letu 2010. 2010. Slovenija. Statistični urad RS.

http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Kmetijstvo_2010/Kmetijstvo_2010.asp (junij, 2016)

Kmetijska gospodarstva in popis kmetijstva v letu 2013. 2013. Slovenija. Statistični urad RS.

<http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Okolje/Okolje.asp#15> (junij, 2016)

- Knoke D., Burke P.J. 1980. Log-Linear Models. Beverly Hills, Sage Publications, Quantitative applications in the social sciences: 80 str.
- Kovač M. 2002. Primarna dejavnost – politika in stanje v Sloveniji v primerjavi z EU. Ljubljana, Urad RS za makroekonomske analize in razvoj: 53 str.
- Korycińska A. 2009. Przyszłość cross-compliance w świetle dyskusji o systemie płatności bezpośrednich po 2013 r. Warszawa, Fundacja Programow Pomocy Dla Rolnictwa: 3 str.
<http://fapa.com.pl/gfx/saepr/Przysz%C5%82o%C5%9B%C4%87%20cross-compliance%20w%20%C5%9Bwietle%20dyskusji%20o%20systemie%20p%C5%82atno%C5%9Bci%20bezposrednich%20po%202013%20r.pdf> (junij, 2013)
- Krog pogajanj iz Dohe in kmetijstvo. 2016
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sl/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.2.8.html (junij, 2016)
- Kronološki pregled evropske kmetijske politike. 2016
http://ec.europa.eu/agriculture/publi/caphistory/poster_sl.pdf (junij, 2016)
- Kuplenk T. 2012. Kmetijske subvencije in njihov pomen na kmete. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo: 55 str.
- Letno poročilo Javne službe kmetijskega svetovanja. 2012. Ljubljana, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije: 32 str.
- Lougheed J. 2009. »Health Check« of the common agricultural policy. EU Rural Review, 1: 56-61
- Lundvall B.A. 2006. Knowledge management in the learning economy. Danish Research Unit for Industrial Dynamics, Aalborg, Working paper, 6: 24 str.
- Marko N. 2009. Novi izzivi skupne kmetijske politike evropske unije in vpliv na slovensko kmetijstvo. Maribor, Univerza v Mariboru, Ekonomsko- poslovna fakulteta Maribor: 41 str.
- Območne enote Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. 2016.
<http://www.kgzs.si/kv/kontakti/zemljevid-obmocnih-enot.aspx> (junij, 2016)
- Petersen J.E., Shaw K. 2000. Overview of Cross Compliance Measures in EU Member States. V: Proceedings of the Pan-European Conference: Environmental Standards in Agriculture. 5-7 October, Madrid. IEEP (ur.). London: 80 str.

- Poročila za navzkrižno skladnost za leta 2007 - 2015. 2016. Ljubljana, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (izpis iz baze podatkov, junij 2016)
- Priročnik za izvajanje kontrol na kraju samem na področju navzkrižne skladnosti. 2016. Ljubljana, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja: 384 str. (interno gradivo)
- Priročnik za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva. 2012. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: 166 str.
- Program działalności Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie na 2012 rok. 2012. Minikowo, Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie: 110 str.
- Rednak M., Volk T., Zagorc B., Golež M. 2003. Slovensko kmetijstvo 1992 - 2006. V: Slovensko kmetijstvo in Evropska unija. 2. konferenca DAES. Kavčič S. (ur.). Ljubljana, Društvo agrarnih ekonomistov Slovenije: 13-35
- Rihter M. 2012. Kmetijske subvencije v Sloveniji. Maribor, Univerza v Mariboru, Ekonomsko - poslovna fakulteta: 47 str.
- Skupna kmetijska politika - 50 let žive zgodovine. MKGP. 2016.
http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/skupna_kmetijska_politika_50_let_zive_zgodovine/ (junij, 2016)
- Skupna kmetijska politika na dlani. 2016
http://ec.europa.eu/agriculture/publi/capexplained/cap_sl.pdf (junij, 2016)
- Skupna kmetijska politika, Partnerstvo med Evropo in kmeti. Evropska komisija. 2012
http://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/2012_sl.pdf (junij, 2016)
- Slovensko kmetijstvo v številkah, Kmetijski inštitut Slovenije. 2014.
http://www.kis.si/f/docs/Slovensko_kmetijstvo_v_stevilkah_OEK/Slovensko_kmetijstvo_v_stevilkah_2014_SLO_in.pdf (maj, 2016)
- Sočan G. 2004. Postopki klasične testne teorije. Ljubljana, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za psihologijo: 204 str.
- Splošne informacije o Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije. 2016.
<http://www.kgzs.si> (junij, 2016)
- Swanson B.E., Rajalahti R. 2010. Strengthening agricultural extension and advisory systems: procedures for assessing, transforming and evaluating extension systems. Washington, The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank Agriculture and Rural Development Discussion paper, 45: 13-16

The Common Agricultural Policy. 2000. Agenda 2000 – A CAP for the future. 2 str.
http://ec.europa.eu/agriculture/publi/review99/08_09_en.pdf (april, 2016)

The Development And Implementation Of Cross Compliance In The Eu 15: An Analysis.
2004. London. Institute for European Environmental Policy: 85 str.

The history of the CAP. 2016.
http://ec.europa.eu/agriculture/cap-history/index_en.htm (junij, 2016)

Uredba (EU) št. 1306/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o financiranju, upravljanju in spremljanju skupne kmetijske politike in razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 352/78, (ES) št. 165/94, (ES) št. 2799/98, (EC) No 814/2000, (ES) št. 1290/2005 in (ES) št. 485/2008. 2013. Uradni list Evropske unije, L 347: 549–607

Uredba Komisije (ES) št. 1974/2006 z dne 15. decembra 2006 o podrobnih pravilih glede uporabe Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). 2006. Uradni list Evropske unije, L 368: 15-73

Uredba Komisije (ES) št. 796/2004 z dne 21. aprila 2004 o podrobnih pravilih za izvajanje navzkrižne skladnosti, modulacije in integriranega administrativnega in kontrolnega sistema, predvidenih z Uredbo Sveta (ES) št. 1782/2003 o skupnih pravilih za sheme neposrednih podpor v okviru skupne kmetijske politike ter o uvedbi nekaterih shem podpor za kmete. 2004. Uradni list Evropske unije, L 141: 18-58

Uredba komisije (ES) št. 1122/2009 z dne 30. november 2009 o podrobnih pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 73/2009 v zvezi z navzkrižno skladnostjo, modulacijo ter integriranim administrativnim in kontrolnim sistemom v okviru shem neposrednih podpor za kmete, določenih za navedeno uredbo, ter za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1234/2007 v zvezi z navzkrižno skladnostjo v okviru sheme podpore, določene za sektor vina. 2009. Uradni list Evropske unije, L 316: 65–112

Uredba o navzkrižni skladnosti. 2014. Ur.l. RS, št. 96/14

Uredba o navzkrižni skladnosti. 2015. Ur.l. RS, št. 97/15

Uredba o spremembah Uredbe o navzkrižni skladnosti. 2016. Ur.l. RS, št. 18/16

Uredba o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju. 2007. Ur.l. RS, št. 34/07

Uredba o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju. 2009. Ur.l. RS, št. 11/09

Uredba o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju. 2010. Ur.l. RS, št. 7/10

Uredba o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju. 2011. Ur.l. RS, št. 98/11

Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju. 2007. Ur.l. RS, št. 66/07

Uredba o spremembah Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju. 2013. Ur.l. RS, št. 1/13

Uredba o spremembah Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju. 2013. Ur.l. RS, št. 113/13

Uredba Sveta (ES) št. 1258/1999 z dne 17. maja 1999 o financiranju skupne kmetijske politike. 1999. Uradni list Evropske unije, L 160: 103-112

Uredba Sveta (ES) št. 1782/2003 z dne 29. septembra 2003 o skupnih pravilih za sheme neposrednih podpor v okviru skupne kmetijske politike in o uvedbi nekaterih shem podpor za kmete ter o spremembi uredb (EGS) št. 2019/93, (ES) št. 1452/2001, (ES) št. 1453/2001, (ES) št. 1454/2001, (ES) 1868/94, (ES) št. 1251/1999, (ES) št. 1254/1999, (ES) št. 1673/2000, (EGS) št. 2358/71 in (ES) št. 2529/2001. 2003. Uradni list Evropske unije, L 270: 1–69

Uredba Sveta (ES) št. 1234/2007 z dne 22. oktobra 2007 o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode („Uredba o enotni SUT“). 2007. Uradni list Evropske unije, L 299: 1-149

Uredba Sveta (ES) št. 1698/2005 z dne 20. septembra 2005 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). 2005. Uradni list Evropske unije, L 277: 26-65

Uredba Sveta (ES) št. 73/2009 z dne 19. januarja 2009 o skupnih pravilih za sheme neposrednih podpor za kmete v okviru skupne kmetijske politike in o uvedbi nekaterih shem podpor za kmete, spremembi uredb (ES) št. 1290/2005, (ES) št. 247/2006, (ES) št. 378/2007 in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1782/2003. 2009. Uradni list Evropske unije, L 30: 19-99

Varela-Ortega C., Calatrava J. 2004. Evaluation of Cross Compliance: Perspectives and Implementation. Report of Seminar 4 (Granada, Spain, 19-20 April 2004), Institut European Environmental Policy: 29 str.

Zajc M. 2007. Reforme skupne kmetijske politike Evropske unije in Slovenije. Maribor, Univerza v Mariboru, Ekonomsko- poslovna fakulteta Maribor: 63 str.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (ZKGZ-B). 2008. Ur.l. RS, št. 26/08

ZAHVALA

Zahvaljujem se svojim najbližjim in vsem ostalim, ki ste kakor koli pripomogli k izdelavi te naloge.

PRILOGA A

ANKETA ZA KMETIJSKA GOSPODARSTVA

Pozdravljeni!

Pošiljam Vam kratko anketo v zvezi z navzkrižno skladnostjo.

Sem Katarina Kerč, študentka podiplomskega magistrskega študija agronomije na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. Vaši odgovori bodo služili izdelavi moje magistrske naloge in bodo uporabljeni izključno za raziskovalne namene ter ne bodo obravnavani individualno.

Cilj pričujoče ankete je ugotoviti stopnjo poznavanja sistema navzkrižne skladnosti, glede na status nosilca kmetijskega gospodarstva, ter način informiranja kmeta s sistemom navzkrižne skladnosti. Ugotoviti želimo, kateri so vzroki za neizpolnjevanje zahtev in standardov navzkrižne skladnosti in posledično zmanjšanje izplačil zaradi ugotovljenih napak iz naslova navzkrižne skladnosti.

Prosim, da na vprašanja odgovarjate po občutku.

Ko odgovarjate, prosim, če obkrožite črko pred ustreznim odgovorom. V primeru, da izberete odgovor drugo, na črto pod drugo vpišite odgovor. Če izberete več odgovorov, jih prosim poskusite rangirati s številkami (številka 1 pomeni najbolj pogosto).

1. Kmetijsko gospodarstvo leži na območju, katerega pokriva območna enota Kmetijsko gozdarskega zavoda:
 - a) KRANJ (izpostave: Radovljica, Jesenice, Tržič, Škofja Loka, Kranj)
 - b) LJUBLJANA (izpostave: Domžale, Grosuplje, Kamnik, Litija, Ljubljana Center Moste, Ljubljana Šiška, Trbovlje, Logatec, Ljubljana Vič -Rudnik, Vrhnika, Zagorje ob Savi)
 - c) MARIBOR (izpostave: Maribor, Ruše, Pesnica)
 - d) CELJE (izpostave: Žalec, Slovenske Konjice, Celje, Laško, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah)
 - e) MURSKA SOBOTA (izpostave: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota)
 - f) NOVA GORICA (izpostave: Ajdovščina, Idrija, Tolmin, Nova Gorica)
 - g) NOVO MESTO (izpostave: Novo mesto, Metlika, Črnomelj, Trebnje)
 - h) PTUJ (izpostave: Ptuj, Ormož, Lenart, Slovenska Bistrica)
 - i) SLOVENJ GRADEC (izpostave: Mozirje, Ravne na Koroškem, Radlje ob Dravi, Slovenj Gradec, Velenje, Dravograd)
 - j) KOČEVJE (izpostave: Kočevje, Ribnica)
 - k) BREŽICE (izpostave: Brežice, Krško, Sevnica)
 - l) KOPER (izpostave: Izola, Koper, Piran, Sežana)
 - m) POSTOJNA (izpostave: Ilirska Bistrica, Postojna, Cerknica)
2. Pretežna usmerjenost kmetijskega gospodarstva (možnih več odgovorov):
 - a) govedo_mleko
 - b) govedo_meso

- c) perutninarstvo
 - d) prašičereja
 - e) drobnica
 - f) poljedelstvo
 - g) vinogradništvo
 - h) sadjarstvo
 - i) vrtnarstvo
 - j) drugo:_____
3. Status nosilca kmetijskega gospodarstva:
- a) zaposlen na kmetiji
 - b) zaposlen izven kmetije
 - c) kmetija kot dopolnilna dejavnost
 - d) samostojni podjetnik
 - e) upokojenec
 - f) drugo:_____
4. Starost nosilca kmetijskega gospodarstva:
- a) 18 – 26 let
 - b) 27 – 36 let
 - c) 37 – 46 let
 - d) 47 – 56 let
 - e) 57 – 66 let
 - f) 67 – 76 let
 - g) 77 let in več
5. Izobrazba nosilca kmetijskega gospodarstva:
- a) brez, nepopolna osnovna šola
 - b) osnovnošolska izobrazba
 - c) poklicna izobrazba
 - d) srednješolska izobrazba (splošna, tehniška, strokovna)
 - e) gimnazijska izobrazba
 - f) fakultetna izobrazba (višja, visoka šola, univerzitetna izobrazba)
 - g) magisterij, doktorat
6. Velikost kmetije:
- a) manj kot 5 ha
 - b) od 5 ha do 10 ha
 - c) od 10 ha do 15 ha
 - d) od 15 ha do 20 ha
 - e) več kot 20 ha
7. Ali je vaše kmetijsko gospodarstvo prejemnik subvencij?
- a) DA
 - b) NE

8. Ali poznate zahteve in standarde navzkrižne skladnosti?

Zelo dobro	Dobro	Delno	Slabo	Zelo slabo
5	4	3	2	1

9. Kako ocenjujete kvaliteto informacij, ki jih dobite o navzkrižni skladnosti (so vam informacije razumljive, uporabne,...)?

Zelo dobro	Dobro	Delno	Slabo	Zelo slabo
5	4	3	2	1

10. Kje dobite informacije o navzkrižni skladnosti? (možnih več odgovorov)

- a) Svetovalna služba
- b) Priročnik za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva
- c) Mediji (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...)
- d) Drugo: _____

11. Kako ocenjujete ustreznost izpolnjevanja zahtev in standardov navzkrižne skladnosti na vašem kmetijskem gospodarstvu?

- a) Zahteve in standardi se izpolnjujejo v celoti
- b) Zahteve in standardi se izpolnjujejo delno, in sicer zahteve in standarde s:
 - a. Področja varovanja okolja
 - b. Področja varovanja zdravja ljudi, živali in rastlin
 - c. Področja ugodnega počutja živali
 - d. Področja dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev
- c) Zahteve in standardi se ne izpolnjujejo

12. Na katerem področju navzkrižne skladnosti je po vašem mnenju največ težav na vašem kmetijskem gospodarstvu?

- a. **PODROČJA VAROVANJA OKOLJA** (ohranjanje živalskih in rastlinskih vrst, podzemne vode, odpadna blata, nitrati, habitati – Natura 2000)
- b. **PODROČJA VAROVANJA ZDRAVJA LJUDI, ŽIVALI IN RASTLIN** (identifikacija in registracija goveda, drobnice in prašičev, fitofarmacevtska sredstva, zdravstveno varstvo ljudi in živali, varna hrana in krme, preprečevanje TSE in drugih bolezni)
- c. **PODROČJA UGODNEGA POČUTJA ŽIVALI** (ugodno počutje telet, prašičev in drugih rejnih živali)
- d. **PODROČJA DOBRIH KMETIJSKIH IN OKOLJSKIH POGOJEV** (standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju)

13. Je na vašem kmetijskem gospodarstvu že bila kontrola navzkrižne skladnosti?

- a) DA
- b) NE

14. Kakšne so bile ugotovitve kontrole navzkrižne skladnosti? (V primeru, da ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA)

- a) Ugotovljeno stanje na kmetijskem gospodarstvu brez kršitev
- b) Ugotovljeno stanje na kmetijskem gospodarstvu s kršitvami
 - a. Področja varovanja okolja

- b. Področja varovanja zdravja ljudi, živali in rastlin
 - c. Področja ugodnega počutja živali
 - d. Področja dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev
15. Ali po vašem mnenju sistem navzkrižne skladnosti ugodno vpliva na ohranjanje biotske raznovrstnosti in na zmanjšanje onesnaževanja okolja?
- a) DA
 - b) NE
16. Ali vam izpolnjevanje zahtev in standardov navzkrižne skladnosti na vašem kmetijskem gospodarstvu predstavlja dodatne stroške in dodatno delo, ki ga v nasprotnem primeru ne bi imeli?
- a) DA
 - b) NE
17. Ali standard navzkrižne skladnosti z zahtevo po kolobarjenju njivskih površin razumete kot način obdelave, ki vam povzroči dodaten strošek ali kot način obdelave, ki pripomore k izboljšanju strukture tal in zmanjšanju pojava škodljivcev in bolezni?
- a) Kot dodatni strošek na kmetijskem gospodarstvu
 - b) Kot način izboljšanja strukture tal in manjšemu pojavu škodljivcev in bolezni
18. Na kakšen način na gospodarstvu skladiščite hlevski gnoj?
- a) Na način kot se je to delalo v preteklosti (zlaganje na kup ob hlevu)
 - b) Na zgrajene skladiščne kapacitete (sezidana gnojna jama, betonirana gnojna plošča)
19. Na kakšen način na gospodarstvu shranjujete fitofarmacevtska sredstva?
- a) V posebnem prostoru, ki je namenjen izključno shranjevanju fitofarmacevtskih sredstev
 - b) Nimam posebej določenega prostora
20. Koliko časa vam vzame vodenje evidenc zaradi sistema navzkrižne skladnosti na vašem kmetijskem gospodarstvu?
- a) Ne vodim evidenc
 - b) Manj kot 2 dni na mesec
 - c) Več kot 2 dni na mesec

Za sodelovanje se Vam iskreno zahvaljujem.

PRILOGA B

ANKETA ZA KMETIJSKE SVETOVALCE

Pozdravljeni!

Pošiljam Vam kratko anketo v zvezi z navzkrižno skladnostjo.

Sem Katarina Kerč, študentka podiplomskega magistrskega študija agronomije na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. Vaši odgovori bodo služili izdelavi moje magistrske naloge in bodo uporabljeni izključno za raziskovalne namene ter ne bodo obravnavani individualno.

Cilj pričujoče ankete je ugotoviti stopnjo poznavanja sistema navzkrižne skladnosti, glede na status nosilca kmetijskega gospodarstva, ter način informiranja kmetov s sistemom navzkrižne skladnosti. Ugotoviti želimo, kateri so vzroki za neizpolnjevanje zahtev in standardov navzkrižne skladnosti in posledično zmanjšanje izplačil zaradi ugotovljenih napak iz naslova navzkrižne skladnosti.

Prosim, da na vprašanja odgovarjate po občutku.

Ko odgovarjate, prosim, če obkrožite črko pred ustreznim odgovorom. V primeru, da izberete odgovor drugo, na črto pod drugo vpišite odgovor. Če izberete več odgovorov, jih prosim poskusite rangirati s številkami (številka 1 pomeni najbolj pogosto).

1. Vaše področje dela spada v območno enoto Kmetijsko gozdarskega zavoda :
 - a) KRANJ (izpostave: Radovljica, Jesenice, Tržič, Škofja Loka, Kranj)
 - b) LJUBLJANA (izpostave: Domžale, Grosuplje, Kamnik, Litija, Ljubljana Center Moste, Ljubljana Šiška, Trbovlje, Logatec, Ljubljana Vič -Rudnik, Vrhnika, Zagorje ob Savi)
 - c) MARIBOR (izpostave: Maribor, Ruše, Pesnica)
 - d) CELJE (izpostave: Žalec, Slovenske Konjice, Celje, Laško, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah)
 - e) MURSKA SOBOTA (izpostave: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota)
 - f) NOVA GORICA (izpostave: Ajdovščina, Idrija, Tolmin, Nova Gorica)
 - g) NOVO MESTO (izpostave: Novo mesto, Metlika, Črnomelj, Trebnje)
 - h) PTUJ (izpostave: Ptuj, Ormož, Lenart, Slovenska Bistrica)
 - i) SLOVENJ GRADEC (izpostave: Mozirje, Ravne na Koroškem, Radlje ob Dravi, Slovenj Gradec, Velenje, Dravograd)
 - j) KOČEVJE (izpostave: Kočevje, Ribnica)
 - k) BREŽICE (izpostave: Brežice, Krško, Sevnica)
 - l) KOPER (izpostave: Izola, Koper, Piran, Sežana)
 - m) POSTOJNA (izpostave: Ilirska Bistrica, Postojna, Cerknica)
2. Področje specializacije vašega dela:
 - a) živinoreja
 - b) poljedelstvo
 - c) vinogradništvo

- d) sadjarstvo
- e) zelenjadarstvo
- f) ekološko kmetovanje
- g) dopolnilne dejavnosti
- h) agrarna ekonomika
- i) razvoj podeželja
- j) urejanje kmetijskega prostora
- k) drugo: _____

3. Povprečna velikost kmetij na vašem območju

- a) manj kot 5 ha
- b) od 5 ha do 10 ha
- c) od 10 ha do 15 ha
- d) od 15 ha do 20 ha
- e) več kot 20 ha

4. Ali poznate sistem navzkrižne skladnosti?

Zelo dobro	Dobro	Delno	Slabo	Zelo slabo
5	4	3	2	1

5. Kje dobite informacije o navzkrižni skladnosti? (možnih več odgovorov)

- a) Izobraževanje svetovalcev (MKO, ARSKTRP)
- b) Priročnik za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva
- c) Mediji (Kmečki glas, kmetijske oddaje,...)
- d) Drugo: _____

6. Kako ocenjujete kvaliteto informacij, ki jih dobite o navzkrižni skladnosti (so vam informacije razumljive, uporabne,...)?

Zelo dobro	Dobro	Delno	Slabo	Zelo slabo
5	4	3	2	1

7. Ali mislite, da se kmetje na vašem območju zavedajo pomena navzkrižne skladnosti?

Zelo dobro	Dobro	Delno	Slabo	Zelo slabo
5	4	3	2	1

8. Kako ocenjujete ustreznost izpolnjevanja zahtev in standardov navzkrižne skladnosti na vašem območju?

- a) Zahteve in standardi se izpolnjujejo v celoti
- b) Zahteve in standardi se izpolnjujejo delno, in sicer zahteve in standarde s:
 - a. Področja varovanja okolja
 - b. Področja varovanja zdravja ljudi, živali in rastlin
 - c. Področja ugodnega počutja živali
 - d. Področja dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev
- c) Zahteve in standardi se ne izpolnjujejo

9. Pri katerem standardu navzkrižne skladnosti je po vašem mnenju največ težav na vašem območju?
- PODROČJA VAROVANJA OKOLJA (ohranjanje živalskih in rastlinskih vrst, podzemne vode, odpadna blata, nitrati, habitati – Natura 2000)
 - PODROČJA VAROVANJA ZDRAVJA LJUDI, ŽIVALI IN RASTLIN (identifikacija in registracija goveda, drobnice in prašičev, fitofarmacevtska sredstva, zdravstveno varstvo ljudi in živali, varna hrana in krme, preprečevanje TSE in drugih bolezni)
 - PODROČJA UGODNEGA POČUTJA ŽIVALI (ugodno počutje telet, prašičev in drugih rejnih živali)
 - PODROČJA DOBRIH KMETIJSKIH IN OKOLJSKIH POGOJEV (standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju)
10. Ali opravljate informativne preglede za navzkrižno skladnost v sklopu svetovanja na kmetijskih gospodarstvih?
- DA _____ (število pregledov ?)
 - NE
11. Ali so nosilci kmetijskih gospodarstev pripravljeni dopustiti informativni pregled za navzkrižno skladnost na svojem kmetijskem gospodarstvu?
- DA
 - NE
 - Prisoten strah pred tovrstnim pregledom
 - Nezanimanje za navzkrižno skladnost
 - Strah pred ugotovljenimi napakami na kmetijskem gospodarstvu
 - Drugo: _____
12. Kakšne so vaše ugotovitve? (V primeru, da ste na 10. vprašanje odgovorili z DA)
- Kmetje se zavedajo pomena navzkrižne skladnosti
 - Zaradi prilagoditve na navzkrižno skladnost imajo kmetje dodatno delo in stroške
 - Kmetje so premalo seznanjeni z zahtevami in standardi navzkrižne skladnosti
 - Na kmetijah ni interesa po izpolnjevanju zahtev in standardu navzkrižne skladnosti
 - Drugo: _____

Za sodelovanje se Vam iskreno zahvaljujem.

PRILOGA C

RAZPOREDITEV OBČIN IN IZPOSTAV PO OE KGZS V SLOVENIJI

OBMOČNA ENOTA	IZPOSTAVA	OBČINA
OE Celje	Šmarje pri Jelšah	Šmarje pri Jelšah
		Rogaška Slatina
		Rogatec
		Podčetrtek
		Bistrica ob Sotli
		Kozje
	Žalec	Vransko
		Tabor
		Prebold
		Braslovče
		Polzela
		Žalec
	Šentjur pri Celju	Dobje
		Šentjur pri Celju
	Laško	Radeče
		Laško
	Celje	Celje
		Štore
		Vojnik
		Dobrna
	Slovenske Konjice	Vitanje
		Zreče
		Slovenske Konjice
OE Kranj	Radovljica	Bled
		Bohinj
		Radovljica
		Gorje
	Jesenice	Kranjska Gora
		Jesenice
		Žirovnica
	Tržič	Tržič
	Škofja Loka	Gorenja vas/Poljane
		Škofja Loka
		Železniki
		Žiri
	Kranj	Cerklje na Gorenjskem
		Jezersko
		Kranj
		Naklo
		Preddvor
		Šenčur
OE Ljubljana	Vrhnika	Borovnica
		Log – Dragomer
		Vrhnika
	Grosuplje	Grosuplje
		Ivančna Gorica
	Ljubljana-Vič-Rudnik	Ig
		Škofljica
		Dobrova-Polhov Gradec
		Horjul
		Brezovica

se nadaljuje ...

nadaljevanje preglednice ...

OBMOČNA ENOTA	IZPOSTAVA	OBČINA
OE Ljubljana	Ljubljana center, Moste, Bežigrad	MO Ljubljana
		Dol pri Ljubljani
	Ljubljana Šiška	Medvode
		Vodice
	Kamnik	Komenda
		Kamnik
	Domžale	Mengeš
		Trzin
		Moravče
		Lukovica
		Domžale
	Zagorje ob Savi	Zagorje ob Savi
	Trbovlje	Trbovlje
	Logatec	Logatec
	Litija	Litija
		Šmartno pri Litiji
	Hrastnik	Hrastnik
OE Maribor	Maribor	Maribor
		Hoče-Slivnica
		Duplek
		Miklavž na Dravskem polju
		Starše
		Rače-Fram
	Ruše	Selnica ob Dravi
		Lovrenc na Pohorju
	Pesnica	Ruše
		Kungota
		Šentilj
OE Murska Sobota	Gornja Radgona	Pesnica
		Sv. Jurij
		Radenci
		Gornja Radgona
	Lendava	Apače
		Črenšovci
		Velika Polana
		Razkrižje
		Odranci
		Turnišče
		Dobrovnik
		Kobilje
	Murska Sobota	Lendava
		Beltinci
		Tišina
		Moravske Toplice
		Puconci
		Cankova
		Rogašovci
		Kuzma
		Grad
		Gornji Petrovci
		Hodoš
		Šalovci
		Murska Sobota

se nadaljuje ...

nadaljevanje preglednice ...

OBMOČNA ENOTA	IZPOSTAVA	OBČINA
OE Murska Sobota	Ljutomer	Križevci
		Veržej
		Ljutomer
OE Nova Gorica	Ajdovščina	Ajdovščina
		Vipava
	Idrija	Cerkno
		Idrija
	Tolmin	Bovec
		Kobarid
		Tolmin
	Nova Gorica	Brda
		Kanal
		Miren/Kostanjevica
		Nova Gorica
		Šempeter/Vrtojba
		Renče - Vogrsko
OE Novo Mesto	Novo mesto	Mirna Peč
		Žužemberk
		Dolenjske Toplice
		Šentjernej
		Škocjan
		Novo mesto
		Straža
		Šmarješke Toplice
	Metlika	Metlika
	Črnomelj	Črnomelj
		Semič
	Trebnje	Trebnje
		Mirna
		Šentrupert
		Mokronog - Trebelno
OE Ptuj	Ptuj	Žetale
		Majšperk
		Podlehnik
		Videm
		Zavrč
		Gorišnica
		Markovci
		Kidričevo
		Hajdina
		Dornava
		Destrnik
		Juršinci
		Trnovska vas
		Sv. Andraž
		Ptuj
		Cirkulane
	Lenart	Sv. Ana
		Benedikt
		Cerkvenjak
		Lenart
		Sv. Jurij v Slovenskih Goricah

se nadaljuje ...

nadaljevanje preglednice ...

OBMOČNA ENOTA	IZPOSTAVA	OBČINA
OE Ptuj	Slovenska Bistrica	Oplotnica
		Slovenska Bistrica
		Sv. Trojica v Slovenskih Goricah
		Poljčane
		Makole
	Ormož	Ormož
OE Slovenj Gradec	Mozirje	Sv. Tomaž
		Središče ob Dravi
		Solčava
		Luče
		Gornji Grad
		Ljubno ob Savinji
		Nazarje
		Mozirje
	Ravne na Koroškem	Rečica ob Savinji
		Črna na Koroškem
		Prevalje
		Mežica
	Radlje ob Dravi	Ravne na Koroškem
		Muta
		Vuzenica
		Ribnica na Pohorju
		Podvelka
	Slovenj Gradec	Radlje ob Dravi
		Mislinja
	Velenje	Slovenj Gradec
		Šoštanj
		Šmartno ob Paki
	Dravograd	Velenje
		Dravograd
OE Kočevje	Kočevje	Kočevje
		Loški Potok
		Osilnica
		Kostel
	Ribnica	Ribnica
		Sodražica
		Dobrepolje
OE Brežice	Brežice	Velike Lašče
		Brežice
		Krško
	Krško	Kostanjevica na Krki
OE Koper	Sevnica	Sevnica
	Izola	Izola
	Koper	Koper
		Ankaran
	Piran	Piran
	Sežana	Sežana
		Hrpelje-Kozina
		Divača
		Komen

se nadaljuje ...

nadaljevanje preglednice ...

OBMOČNA ENOTA	IZPOSTAVA	OBČINA
OE Postojna	Ilirska Bistrica	Ilirska Bistrica
	Postojna	Pivka
		Postojna
		Bloke
	Cerknica	Loška Dolina
		Cerknica